HISENDA PERDONA L'ALCALDE DE CASTELLÓ

EL TEMPS

SETMANARI D'INFORMACIÓ GENERAL

26 MAIG 1997 • NÚM. 675 • ANY XIV • 20 FF / 450 PTES.

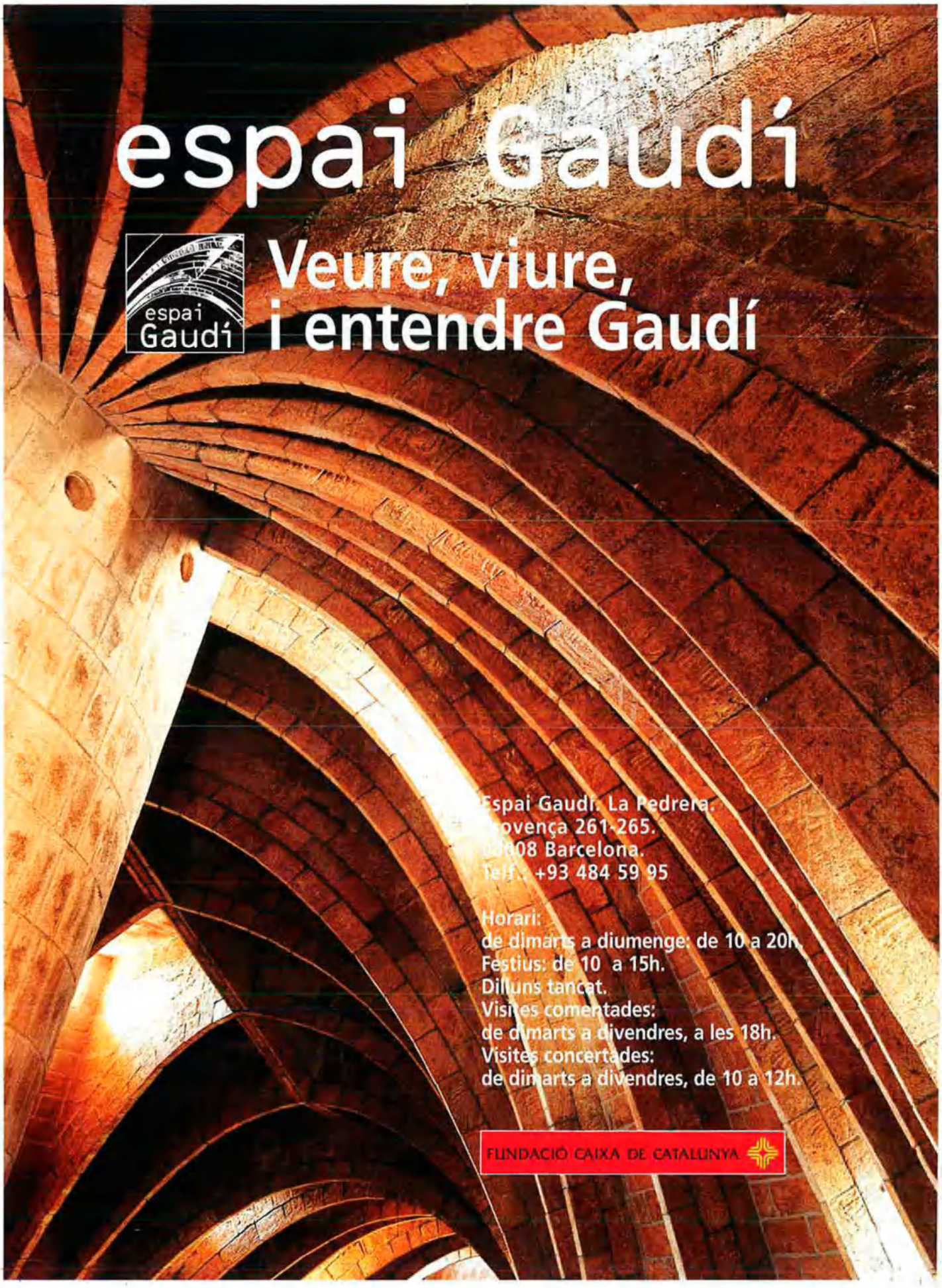

AMPLI DOSSIER SOBRE ELS ASPECTES LEGALS, ÈTICS I SENTIMENTALS QUE ENVOLTEN ELS POLÈMICS PROCEDIMENTS D'ADOPCIÓ

ADOPTAR
LA DECISIÓ

ESPECIAL
TEATRE

9 771130 806008

espai Gaudí
Veure, viure,
i entendre Gaudí
espai
Gaudí
Espai Gaudí. La Pedrera.
Provença 261-265.
08008 Barcelona.
Telf.: +93 484 59 95
Horari:
de dimarts a diumenge: de 10 a 20h.
Festius: de 10 a 15h.
Dilluns tancat.
Visites comentades:
de dimarts a divendres, a les 18h.
Visites concertades:
de dimarts a divendres, de 10 a 12h.
FUNDACIÓ CAIXA DE CATALUNYA

UPV reivindica el día de la Virgen
y pide que ondeen las «senyeres»
Unitat del Poble Valencià ha decidido
hacer suya la festividad de la Virgen
LEVANT
EL GAT INVISIBLE

ALS NOSTRES LECTORS

A partir d'aquesta mateixa setmana, els lectors d'EL TEMPS trobaran en aquestes pàgines una nova secció: "L'opinió de Pere Gimferrer", inclosa dins de la secció "La Galeria/Llibres" (vegeu la pàgina 89). En aquest nou espai, l'escriptor opinarà setmanalment sobre temes diversos de l'actualitat literària del nostre país que li seran plantejats pel nostre col·laborador habitual Lluís Bonada. Pere Gimferrer (Barcelona, 1945) ha publicat a Edicions de la Magrana el llibre *L'obrador del poeta (1970-1996)*, on ha aplegat els seus articles de crítica literària més recents. Amb aquest motiu, EL TEMPS (núm. 661) publicava una entrevista on el poeta deia: "La crítica militant em va servir per conèixer moltes coses sobre la literatura catalana i n'estic molt content. És una etapa de la meva vida de la qual en tinc un bon record".

Director

AMUNT...

Ramon Barnils

Vicentets

Vicens Vives s'oposava als historiadors nacionalistes com Rovira i Virgili i Soldevila amb raons científiques. Tenia força raó.

Fins que el juliol del 1939 l'historiador que havia oposat la veritat científica a la veritat nacionalista va començar d'escriure en favor de l'Espanya imperialista, ara en forma de dictadura de Franco. S'entén; el noi tenia trenta anys, i qui és que amb trenta anys i un futur professional brillant sacrifica tota una vida per un simple matís –per una nímia qüestió de si el franquisme era un nacionalisme o no, una dictadura o no, un feixisme o no. Foteses.

Vicens va tenir molts deixebles, si comptem el que va passar el 1975, un cop mort el dictador i amb els "nostres" intel·lectuals podent, per fi, vendre's sense quedar malament: no pas a la dictadura, ecs, només a Madrid; a la democràcia, en deien. Matisos. Foteses.

I AVALL

J. J. Pérez Benlloch

Comissaris de l'idioma

Potser ha arribat el dia en què l'opció més sumària i aclaridora siga cagar-se en la mare que els va parir. Em referesc a aquests comissaris de l'idioma que vigilen la puresa del valencià parlat i escrit en l'àmbit de l'administració. És veritat que compleixen ordres dels qui no tenen ni punyetera idea, és a dir, els polítics amb *mando en plaça*, a més a més de la collita dels seus mèrits els censors s'extremen en l'oficiositat. Per tal de no incórrer en sospites catalanistes, apliquen en les seues correccions i censures un criteri reduccionista que eixuga la llengua fins ferla irrecognoscible, ni tan sols com a dialecte. Són els sentinelles de la puresa lèxica, la seua, tal com ho eren de la ideologia aquells funcionaris franquistes del llapis roig. Són intercanviables, els uns i els altres, fills de la mateixa mare feixista i feixistes –a més de torracollons– ells mateixos. Que l'infern els confonga.

Ni matar, ni oblidar

Amb motiu del lamentable assassinat produït recentment, en què un insubmís basc es troba implicat, els insubmisos valencians empresonats a Picassent volem reiterar la nostra condició no-violenta per tal de dissipar qualsevol ombra de dubte de la nostra condició de lluitadors pacifistes i antimilitaristes coherents, o sobre la trajectòria històrica del moviment. Refermem amb més energia que mai la nostra convicció en els mètodes no-violents per a la resolució de conflictes. Per tant, ens sentim indignats per la falta de respecte que un sector independentista manté per les nostres idees, i volem deixar clar que no volem ser confosos amb aquest sector. Prostituir la insubmissió antimilitarista i no-violenta demostra les fortes arrels militaristes i violentes que ens han condemnat a l'empresonament.

El passat 25 d'Abril, els valencians i valencianes tornàrem a rememorar la nostra història, i el 30 d'abril es complí un any del nostre empresonament. La primera data ens recorda l'amargor de les guerres, i la segona demostra una similar estratègia d'anul·lació d'adversaris polítics. En aquest moment de transformació de l'exèrcit, el nostre empresonament significa eliminar del debat la nostra legítima opció.

Avui apostem per la prevenció i resolució dels conflictes mitjançant un model de defensa no-violenta davant el persistent model militarista que pretén el manteniment de l'ordre internacional injust, fabricant i exportant armament i conflictes, autolegitimant la violència estructural sota una imatge humanitària i pacificadora. La professionalització de l'exèrcit representa un augment important de la despesa militar en detriment de la social.

Busquem obrir un debat seriós i en profunditat sobre els mitjans i objectius que volem defensar.

Col·lectiu Insubmisos presos a Picassent
Picassent (l'Horta Sud)

Les cartes al director han de ser com més breus millor, màxim quinze ratlles mecanografiades, i han d'anar signades i amb el número de DNI. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció, però, per motius d'espai, no en garanteix la publicació.

Projecte Edebé.

L'orientació clau en l'E.S.O.

Edebé ofereix un nou projecte global que facilita a l'alumne un aprenentatge funcional i constructiu i permet al professor realitzar un tractament eficaç de la diversitat. Amb objectius, continguts i criteris d'avaluació que s'exposen de manera clara i organitzada. Per orientar-se bé en l' E.S.O., Edebé.

Telèfon del professor
900 20 03 18
Per assessorament
i informació.

edebé

EL TEMPS

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Av. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001-València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.
REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011-Barcelona. Telèfons: (93) 451 03 75 i 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.
REDACCIÓ DE MALLORCA: Costa de la Pols, 6, 1-7. 07003-Palma de Mallorca. Telèfon i Fax: (971) 72 07 63.
ADREÇA CORREU ELECTRÒNIC: temps@bcn.servicom.es.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTOR: Joan Marí.
REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Miquel Calvet, Laia Climent (*Coordinació Llibres*), Àlex Milian, Joan Morales (*Cap de tancament*), Joan M. Oleaque, Jordi Sebastià i Xelo Tortosa (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE BARCELONA: Eduard Voltas (*Cap de redacció*), Eliseu T. Climent, Oriol Cortacans, Pere Martí, Francesc Viadel i Mercè Montoliu (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE PALMA: Miquel Payeras.
PRODUCCIÓ: Josep Agustí i Jem Cabanes (*Correcció lingüística*), Lina Casanovas (*Maquetació*), David Fernàndez (*Gràfics*) i Rosanna Puchades.
RÚBRIQUES: Ramon Barnils, Fabià Estapé, Jordi Fortuny, Joan F. Mira, J. J. Pérez Benlloch, Joan de Sagarra, Xavier Vinader.
COL·LABORADORS: A. Alfaro, V. Arqué, J. Balló, Ll. Bonada, A. Bosch, F. de P. Burguera, X. Bussé, F. Calafat, R. de la Calle, T. Cañís (*Coordinació Economia*), A. Castel, P. Codonyan (*Perpinyà*), A. Cort, M. Domínguez, X. Duran (*Coordinació Ciència*), Ll. Ferri (*Coordinació Món*), C. Gàmez, A. Gil, J. Iborra, V. Jiménez, V. Lozano, X. Montanyà, A. Muns, M. Ollé, A. Papiol, M. Porta Perales, A. Reig, M. Reyes, E. Rimbau, A. Rotger (*Coordinació La Galeria*), J. Roura, E. Sanjuan, M. Serra, J. Ll. Sirera, Ll. Soler, M. Soler, F. Torrent, M. Vicent.
DISSENY: Domènec Òrrit.
COL·LABORADORS GRÀFICS: P. Carmona, J. Celià, R. Cugat, R. Gil, X. Gómez, V. A. Jiménez, S. Llosà, M. Margenat, C. Puértolas, S. Sàez.

ARXIU: Jesús Prats (*Fotografia*), Rosa Serrano (*Documentació*).
PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Salva Martínez, València. Tel.: (96) 352 48 69. Anava Publicitat, València. Telèfon: (96) 397 30 94. Molas-Batalla. Carrer d'Aribau, 15. 08011-Barcelona. Tels.: (93) 453 20 31 i 453 32 10. Fax: (93) 453 14 08.
SUBSCRIPCIONS: Quica Sena.
ADMINISTRACIÓ: Susanna Alacreu, Pilar Martí.

TRACTAMENT ELECTRÒNIC D'IMATGES I FOTOMECÀNICA: Jemagraf, SL.
IMPRESSIÓ: Rivadeneyra, SA.
DIPÒSIT LEGAL: V-853-1984.

Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja siga mecànic, fotoquímic, electròptic, magnètic, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

EL SUMARI

20 Garzón investiga l'anul·lació d'una sanció fiscal a l'alcalde de Castelló.

42 La Generalitat de Catalunya prepara un règim nou per a l'adopció.

52 El 31 de maig comença el Primer Campionat de Scrabble en català.

ANÀLISI
Les tres fitxes, E. Voltas 16
Caixes fora de mare, J. Fortuny 17
Mercenaris sense fronteres, X. Vinader 18
Nou ordre a l'Àfrica, A. Castel 19

PAÍS
Hisenda perdona l'alcalde..., F. Bayarri 20
Entrevista a Manuel Castellet, F. Viadel 23
El PCE revisarà la seva relació ..., P. Martí 26
Les contradiccions de..., J. M. O. / À. M. 29
Balears i Pitiüses, per la llengua, M. Payeras 30

ENTREVISTA
Entrevista a Juanjo Puigcorbé, M. Romo 32

MÓN
Clonatges presidencials, Joan Roura 36
Europa ens guarda el dret d'asil, P. Pons 39
Entrevista a Nour Edine Affaya, A. Cruanas 40

EN PORTADA
Qui té dret a adoptar, A. C. / G. M. 42

SOCIETAT
Scrabble: mots que es fan i es..., M. Serra 52
Una mostra per a la..., M. Payeras 55

CIÈNCIA
Un blau més verd, X. Duran 58

ESPECIAL TEATRE
Cap a un nou segle, J. Ll. Sirera 62
De l'humor al teatre, C. Batlle 63
El lector director, M. Molins 64
Dramaturgs catalans en..., M. Ordónez 66
Sobre lletra dramatúrgica, J. Martori 68
Per què el teatre infantil, E. Lanuza 70
Entrevista a Joan Carles Muntaner, M. P. 72
L'audiovisual: el deute amb..., J. A. Mánez 74
Entrevista a Toni Pastor, J. M. Oleaque 76
Qui és Enric Balaguer?, J.M. Oleaque 78

GALERIA
Solc 97, tradició i música ..., O. Cortacans 91

OPINIÓ
El malson d'Ulisses, J. F. Mira 98

EL TEMPS

El sentit d'una votació

Quan aquestes pàgines arriben als quioscos potser ja haurà començat al Congrès dels Diputats de Madrid una sessió ben especial. A petició d'un diputat d'Esquerra Unida, s'aprovarà un text que donarà cobertura legal a la unitat del català. Així. Les Corts de Madrid normalitzaran, sobre el paper, una situació fins ara anòmala. Quedarà fixat el que sempre ha dit la filologia: que el terme valencià és una manera de denominar el català. És un segon lliurament del que el Tribunal Constitucional també va aprovar no fa massa: que dir "català" a la llengua dels valencians no és contradictori amb l'Estatut valencià.

Les ambigüitats legals, el fet que l'Estatut d'autonomia del País Valencià només parle de valencià, en les quals s'emparen els secessionistes, desapareixen. La lectura d'aquests fets és encoratjadora per a aquells qui sempre hem defensat la separació entre el que és filologia i el que és política, per als qui hem denunciat, i continuem denunciant, que sota les maniobres que defensen una pretesa "llengua valenciana" només hi ha menyspreu pel valencià i ganes d'accedir a càrrecs públics i zones d'influència ben remunerades.

"Les ambigüitats legals, el fet que l'Estatut d'autonomia del País Valencià només parle de valencià, en les quals s'emparen els secessionistes, desapareixen. Però una lectura de mera celebració és innocent."

Però una lectura de mera celebració seria innocent. En primer lloc perquè la unitat del català s'ha hagut de reconèixer a Madrid, mentre que a les Corts Valencianes no fa massa, els dos grups polítics en el govern (Unió Valenciana i el Partit Popular) aprovaven un ridícula moció que deia que l'"idioma valencià" no tenia res a veure (sic) amb la resta de llengües de l'estat. Aquesta circumstància demostra que ni Unió Valenciana, que semblava evolucionar cap a un regionalisme coherent, ni el Partit Popular, que a Catalunya i Balears reconeix obertament els criteris filològics, volen superar la "batalla de València" i continuen situant-se contra les universitats i, ara, contra el Tribunal Constitucional. Tampoc no podem oblidar que han passat molts anys des del moment en què es va aprovar aquell estatut d'autonomia, la font de tots els equívocs, al mateix Congrés de Madrid, sense que el poble valencià poguera fer res per evitar-lo o confirmar-lo. Els partits progressistes involucrats en aquell estatut, que no quedaren satisfets pel resultat i apel·laren al fet del necessari "consens", no han fet, fins ara, res per reformar-lo. I cal recordar que tingueren molts anys de majoria, al govern valencià i al de Madrid. I han esperat fins ara.

En qualsevol cas, la votació, que es guanyarà si no hi ha cap reacció estranya, evidenciarà quin lloc ocupa cadascú. El Partit Popular té l'oportunitat, una vegada més, de desmarcar-se de la política minoritària i bel·ligerant d'UV. Els auguris, després de la sessió en el parlament valencià esmentada adés, no són bons. L'alcaldessa de València, la popular Rita Barberà, ja ha manipulat la Junta Central Fallera per tal que les falles de la ciutat s'oposen al Tribunal Constitucional. Un pas més perquè els valencians continuen veient les falles com una expressió menor, allunyada de la cultura i per tal que l'adjectiu "faller", continue sent utilitzat moltes vegades en sentit pejoratiu.

El que la votació no podrà solucionar, però, és la poquíssima presència que el valencià té en l'administració pública, incloent-hi els mitjans de comunicació públics valencians, que no han apostat mai per una valencianització real de la societat i que en els darrers mesos s'han llançat a una cursa sense límit a la recerca del mal gust. Tampoc el fet que els col·legis en valencià encara no arriben ni al 50% dels alumnes en les zones valencianoparlants i que els alts càrrecs del govern valencià ni utilitzen la llengua dels valencians ni, en la majoria de les ocasions, la coneixen. Benvinguda, doncs, la normalitat legal, per tard i lluny que haja arribat. Potser és un símptoma que les anomalies lingüístiques de la societat valenciana, que en queden moltes, poden desaparèixer. Llàstima que no tots els partits polítics ho vulguen. ■

La millor informació

Setmana a setmana

EL TEMPS

SETMANARI INDEPENDENT D'INFORMACIO GENERAL

Fes-te'n subscriptor. És molt fàcil.
Un cop de telèfon i llestos.

València 96 3934368
Barcelona 93 4840033
Perpinyà 94 99 333333

Amb la subscripció, EL TEMPS regala una selecció de vídeos de MEDITERRÀNIA. La sèrie audiovisual més nostra sobre les relacions entre les persones i la natura.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

1r COGNOM _____ 2n COGNOM _____ NOM _____ TEL. PART. _____

DOMICILI _____ POBLACIÓ _____ D.P. _____

ANY DE NAIXEMENT _____ PROFESSIÓ _____ TEL. TREBALL _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de 18.762 pessetes.
Amb pagament:

☐ Estat Francès: 830 FF
☐ Europa: 32.500 PTA
☐ Amèrica: 41.600 PTA

Forma de pagament: (Firma)

☐ Dom. bancària ☐ Xec bancari adjunt a: Edicions del País Valencià, SA
☐ Gir postal núm.

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

DISTINGITS SENYORS: CAIXA/BANC _____ AGÈNCIA _____

ADREÇA _____ POBLACIÓ _____ D.P. _____

NOM I ADREÇA DEL TITULAR DEL COMPTE _____

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, SA, per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en:

☐ 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestrals ☐ 4 rebuts trimestrals

siguen pagats amb càrrec: ☐ C/c ☐ Llibreta Núm. ☐☐☐ ☐☐☐ ☐☐ ☐☐☐☐☐☐☐☐ de _____ 199 ___

EL TEMPS Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a.
Tel (96) 352 48 69 - CIF A-46186821 - 46001 VALÈNCIA

(Firma)

Justícia regularà les parelles homosexuals

La Generalitat de Catalunya es mostra disposada a reconèixer jurídicament les parelles homosexuals i a crear una llei especial que en reguli els drets, llei que aquest col·lectiu no vol.

ENRIC RIMBAU

ARXIU / RAFA GIL

La Coordinadora Gai-Lesbiana està en desacord amb la proposta de la Conselleria.

Dimecres de la setmana passada la consellera de Justícia de la Generalitat de Catalunya, Núria de Gispert, va presentar el Codi de Família que regularà, entre més coses, la ruptura de les parelles heterosexuals. La consellera també va anunciar que la Generalitat està disposada a reconèixer jurídicament les parelles homosexuals i a reforçar aquest reconeixement amb la creació d'una nova llei.

Igualment, va explicar que la comissió d'especialistes, creada per la seva conselleria el novembre de l'any passat perquè estudiés les formes de convivència fora del matrimoni, ja ha presentat unes conclusions. Després de vuit mesos de treball, ha resolt, en el cas de les parelles homosexuals, la creació d'un registre especial per a les unions d'aquesta mena. Això significarà, per als homosexuals, "una manifestació de la seva voluntat", segons la consellera. Aquestes parelles hauran d'inscriure's al registre, si volen beneficiar-se dels drets que atorgui la futura llei, com els de patrimoni, hereditaris –si hi ha testament–, deguts a la unió –en cas de desavinences– i més.

La Coordinadora Gai-Lesbiana ja ha expressat el seu desacord amb la proposta de la responsable de la Conselleria de Justícia, perquè creu que les mesures proposades són discriminatòries; reclama que les unions homosexuals siguin considerades familiars, condició que, al·lega, no reconeix la Generalitat, que exclou aquest col·lectiu del Codi de Família. La Coordinadora no vol un registre especial per als homosexuals, perquè hi veu una discriminació innecessària respecte a les parelles heterosexuals i pot dur a una situació de desigualtat

Aquest nou marc no reconeix, en cap cas, el dret de les parelles homosexuals a adoptar fills. Quant a aquest darrer punt i a l'exclusió de les parelles homosexuals del Codi de Família, la consellera de justícia va aclarir que no es tractava de cap mena de discriminació, bo i subratllant la conveniència de no anar més endavant que els països del nostre entorn en matèries d'aquesta índole. Alguns partits com ERC, IC o PI i sindicats com CC OO i UGT s'han adherit a un manifest que defensa una mateixa consideració per a tot mena de famílies, heterosexuals o homosexuals.

Sobre els treballs de la comissió, Gispert va indicar que les conclusions s'acabarien el mes de juliol, i que a partir de llavors es podria elaborar el projecte de llei. El Codi de Família és un document que agruparà totes les lleis del Dret Civil Català relatives als drets i deures dels matrimonis, dels pares i dels fills i de les relacions parentals.

SUMARI

País 10
Societat 11
Economia 12
Internacional 14

LA SETMANA PAÍS

Desmentint informacions publicades, el Sindicat de Periodistes de Catalunya ha comunicat que mai s'ha oposat a l'elaboració d'una nova llei del català. El que va afirmar el president del SPC, Enric Bastardes, en la seva compareixença és que la llei, segons les propostes conegudes fins el moment, "no aportava avenços suficients per a la promoció del català en la premsa escrita", una qüestió que el SPC considera "principal assignatura pendent".

Acció Cultural del País Valencià ha convocat una manifestació a Gandia (la Safor) per al pròxim dia 31 de maig en protesta per les interferències en la recepció de TV3 en la comarca causades pel segon canal de la TVV. També es denunciaran les interrupcions dels partits de futbol en la cadena catalana. El lema de la convocatòria és: "Per la llibertat d'informació: sí a TV3".

El PVN celebra el seu tercer congrés

ARXIU / RAFA GIL

Josepa Chesa és la presidenta del Partit Valencià Nacionalista.

El Partit Valencià Nacionalista acaba de celebrar el seu tercer congrés. L'acte ha servit per fer diverses modificacions en els estatuts del partit que donaran a partir d'ara més importància als consells comarcals i a la figura de la vice-presidència.

El PVN aposta per la creació d'un Bloc Valencianista estable que permeta crear una formació amb garanties electorals per a les eleccions autonòmiques del 1999. En el bloc podrien entrar partits valencians que demanen una major autonomia, aposten per una vertebració territorial real i una valencianització lingüística i cultural, punt que impedeix actualment a UV formar part del possible bloc.

La ponència política del PVN critica el govern del PP per la seua política de desmantellament de l'estat del benestar i la seua dependència absoluta de les ordres que vénen de Madrid i l'absència d'una oposició real per culpa de la divisió de PSOE i EU.

L'alcalde de Salses visita València

RAFA GIL

Daques davant dels grafits del segle XVII, amb la directora general Carmen Pérez.

L'alcalde de Salses (el Rosselló) Sylvain Daques va visitar València per observar *in situ* les pintures del segle XVII del Molí dels Frares, situat a l'horta del barri de Campanar on es representa una batalla i un setge del castell d'aquella ciutat.

Daques, que recordà la unitat de l'antiga corona catalano-aragonesa i digué que no és només història, va mostrar l'interès de la ciutat nord-catalana per tenir una còpia de les pintures per exhibir-la durant el mes d'agost, quan se celebrarà el cinquè centenari de la construcció del castell. Les pintures es troben en un molí propietat de la família Blat i només ara, gràcies a la reivindicació popular, han aconseguit una mínima protecció. La directora general de patrimoni, Carmen Pérez va declarar que prompte començarien els treballs de neteja.

Han segrestat l'entrenador

Vicent Marçà

L'entrenador del Barça desapareix quan arriba a Castelló de la Plana a fer una conferència. La policia sospita d'una colla de joves afeccionats al futbol. Per què actuen contra l'esport que més els agrada? Aparentment els joves han perdut el control de la situació, però...

Edicions del Bullent
"Esplai", 12

Vosaltres escriviu

Vosaltres escriviu són contes de tots. Amb aquest llibre podeu fer el que vulgueu. Podeu dormir i somiar les seues històries. Podeu abraçar-lo i sentir la seua tendresa. Podeu posar-vos-el per barret i contar les seues aventures.

Denes 10 Editorial
"Contes de tots", 4

El feminisme com a crítica

Neus Campillo

Aplec de tres textos que tracten un mateix problema, les relacions entre el feminisme i la filosofia, problema que per a l'autora representa una preocupació constant de clarificació intel·lectual i existencial.

Tàndem
"Arguments", 2

La PUA denuncia maltractaments a detinguts

Set dels vuit independentistes detinguts durant la passada diada de Sant Jordi han posat una denúncia al jutjat de guàrdia pels maltractaments a què els va sotmetre la policia mentre van estar detinguts.

La manifestació de la PUA del 23 d'abril, que va reunir unes 700 persones, va transcórrer pels carrers del centre de Barcelona fins al Fossar de les Moreres, on es va dissoldre. Poca estona després es van iniciar els incidents i les càrregues policials. Agents de paisà van practicar algunes detencions després de seguir el desenvolupament de la manifestació. En la seva denúncia, els independentistes exposen que els van pegar cops que els produïren contusions diverses, i que els van insultar, tant en el moment de ser detinguts com posteriorment, a les dependències de la policia.

El prefecte de Perpinyà, contra la revisió del cadastre

Bernard Bonnet ha recorregut contra la sentència que validava la revisió del cadastre.

ARXIU

ARXIU / PERE CODONYAN

Bernard Bonnet (a l'esquerra), prefecte de Perpinyà, es manté en les seves posicions anticatalanes. A la dreta, Jaume Roure.

El prefecte de Catalunya Nord, Bernard Bonnet, ha decidit apel·lar contra la sentència del tribunal administratiu de Montpeller que el passat 26 de març va reconèixer la legalitat de la revisió toponímica del cadastre i l'adaptació al català normatiu de la toponímia del terme municipal de Perpinyà. La revisió va ser aprovada per unanimitat pel consell municipal de la ciutat el mes de novembre de l'any passat.

Malgrat el veredicte, el prefecte Bonnet manté que aquesta revisió cadastral vulnera l'article 2 de la Constitució francesa, en virtut del qual "la llengua de la República és el francès", com també la llei Toubon relativa a l'ús del francès. El tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Perpinyà, Jaume Roure va criticar l'actitud del Prefecte. Roure creu que si actua així "és perquè té els dies comptats a Perpinyà i no vol marxar amb una derrota. Sap que si recorre contra la decisió del Tribunal de Montpeller caldrà esperar anys fins que es torni a jutjar l'afer i que ja ens haurem oblidat d'ell quan ens torni a donar la raó el Tribunal de Bordeus. És una manera de passar la patata calenta al seu successor".

Aquest nou atac contra el català i contra l'Ajuntament de Perpinyà es produeix pocs dies després que la Federació per la Defensa de la Llengua i la Cultura Catalana, entitat que aplega més de 150 associacions culturals de Catalunya Nord, hagi escrit al president de la República Francesa, Jacques Chirac, per reclamar la substitució urgent del polèmic prefecte Bonnet. En la carta, que va acompanyada d'una llista d'actuacions del prefecte, el president de la Federació denuncia "els abusos i la vertadera persecució" que pateix la llengua i la cultura catalana al Rosselló. Alà Baylac recorda que "les reivindicacions culturals catalanes sempre han estat pacífiques, democràtiques i respectuoses amb el marc legislatiu francès mentre que la persecució de l'actual prefecte dels Pirineus Orientals és tan incomprensible com injustificada". **P. C.**

Principis de saviesa i de follia

Clément Rosset

Principis de saviesa i de follia està escrit, d'alguna manera, contra els que pretenen negar la realitat de l'existència, i cerquen alternatives escapistes per la via de la il·lusió, la follia i l'autoengany.

Editorial 3i4
"L'hora del present", 3

Filosofia i escriptura

Cario Sini

Aquest llibre, s'interroga sobre el paper de l'escriptura i dels lectors en l'època cibernètica, sobre la llibertat del subjecte reflexiu i sobre el lloc de la filosofia en el debat de les idees, sobre la vida i la creació.

Editorial 3i4
"L'hora del present", 4

A colp de pedal

Enric Roncero

Els trenta-un millors itineraris del País Valencià s'apleguen en aquesta guia d'excursions amb bicicleta, però també volen ser una proposta d'interpretació dels paisatges recorreguts en cada ruta.

Editorial 3i4
"Papers Bàsics", 25

LA SETMANA ECONOMIA

La família catalana Daurella, una de les majors fortunes del país gràcies al negoci d'embotellament de les begudes de la marca Coca-Cola, ha decidit reduir costos per afrontar els marges comercials cada cop més petits que hi ha en el sector de l'alimentació. La seva societat principal, Cobega, ha iniciat l'absorció de quatre de les embotelladores controlades per la família Daurella, que proveeixen Aragó, Balears i Canàries.

La cadena de supermercats Caprabo ha entrat en el sector de la salut mitjançant un acord amb la Mútua l'Aliança, per oferir una assegurança mèdica i una pòlissa dental al mig milió d'usuaris que tenen la targeta de client. Aquesta targeta té l'objectiu de consolidar el client i oferia, en principi, descomptes en les compres realitzades als establiments de la cadena. Com es recordarà, l'Aliança travessa una llarga crisi que l'ha portat a despatxar un miler de treballadors en els últims quatre anys.

L'efecte de la crisi de la pesta porcina està a punt d'arribar als consumidors. Els principals grups de la indústria càrnia negocien amb les grans superfícies la pujada d'un 10% en el preu dels seus productes per compensar l'augment dels preus del porcí en origen a tot Europa a conseqüència de l'epidèmia. Uns preus que han crescut gairebé un 60% en els últims mesos.

Codorniu i Freixenet revifen la guerra del cava

El director general de Codorniu, Jordi Raventós, va afirmar fa uns dies que els expedients i les sancions contra Freixenet pel presumpte incompliment de la normativa del cava són el secret més ben guardat de l'estat. Molt més que els papers del Cesid, va ironitzar. Segons Raventós el consell de ministres ja va prendre una decisió sobre l'afer el passat 21 de març. I va revelar que la multa imposada a Freixenet s'acostaria als cent milions de pessetes, potser convençut que la sanció a Codorniu serà ridícula i, per tant, no caldrà amagarla. La revelació, no cal dirho, no ha caigut gens bé a Freixenet, que ha acusat Codorniu de boicotar qualsevol pacte en "la guerra del cava". El cas és, però, que ni els uns ni els altres volen enterrar la destral de guerra. A més, la revifalla d'aquest conflicte ha tingut molt a veure amb una nova demanda judicial presentada per Freixenet contra Codorniu per utilitzar la mateixa botella negra del seu cava Cordón Negro, i això pot haver decidit Raventós a contraatacar en els mitjans de comunicació. **T. C.**

El govern català vol atraure Retevisión

ARXIU / EFE

El president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, pretén que una de les companyies telefòniques s'instal·li al Principat.

Jordi Pujol vol que una de les gran empreses de telecomunicacions, que sorgiran de la liberalització del sector, tingui la seu al Principat. El govern català vol proposar al consorci d'empreses que guanyi el control de Retevisión que traslladi la seu de la companyia. Retevisión distribueix els senyals de televisió a l'estat i a partir d'aquest estiu es convertirà en el segon operador de telefonia bàsica (és a dir, per fils) i entrarà en competència amb Telefònica. Per això, la Generalitat podria oferir als nous propietaris de Retevisión terrenys, edificis o infrastructures en unes condicions molt avantatjoses. De fet, cap ni una de les empreses i entitats financeres que es presenten al concurs és catalana i per això caldria incentivar el trasllat d'una altra manera. L'alternativa podria ser aconseguir formar un altre grup que optés a l'adjudicació de la tercera llicència, que podria produir-se a començaments de l'any que ve, però no cal dir que la competència serà molt gran amb les que es quedin fora del primer concurs. **T. C.**

Renfe té pressa per obrir l'Euromed

El tren de velocitat alta (250 km/h), entre Barcelona, València i Alacant, s'havia de posar en funcionament a l'octubre. Sigui que l'anterior ministre de Transports, Josep Borrell, va ser massa optimista, sigui per la suspensió de pagaments de la constructora Huarte, o perquè el PP volia capitalitzar l'obra electoralment, el fet és que ja suma nou mesos de retard. Ara, però, al ministre de Foment li han agafat les presses per poder inaugurar la línia el 15 de juny, amb el nom d'Euromed. La data encara no és oficial, però ha transcendit perquè la urgència ha forçat la direcció de Renfe a firmar un acord a correcuita amb els seus empleats de manteniment perquè treballin de nit, l'únic moment que es pot fer la revisió de la xarxa. **T. C.**

EL RUMOR

Corre la brama que el govern central vol adjudicar una nova llicència de TV privada per tot l'estat tan aviat com sigui possible. I que aquesta llicència aniria a parar a les mans dels mitjans més afins al PP que encara no han posat un peu en el negoci audiovisual, però que ja s'han integrat en el capital de la plataforma digital de Telefònica. Es tractaria, entre d'altres, d'*El Mundo*, o del Grup Recoletos, l'editor d'*Expansion*, *Actualitat Econòmica* i *Marca*.

Es comenta també que la multinacional Danone, que ha traslladat fa poc de Madrid a Barcelona la seu de la cervesera San Miguel, prepara la fusió d'aquesta companyia amb Mahou, també participada per Danone. De manera que aquesta també tindria el centre de decisió al Principat, igual que altres empreses del grup com la làctia Danone o Font Vella.

Pilar Rahola, la gata sobre el terrat de l'Ajuntament

EL PERFIL

Pilar Rahola és una *rara avis* entestada a guanyar-se simpaties amb unes formes serenes educades que embolcallen dards enverinats. No té cap mania a l'hora de reconèixer que li agrada alimentar l'ego i figurar. Diu que l'única diferència és que ella ho reconeix i la resta de polítics no. Creu que s'ha exagerat la seva presència a les tertúlies radiofòniques madrilenyes. Potser, sí, però no deixa de ser cert que pocs polítics catalans d'esquerres són tan coneguts per aparèixer a l'*Hola* o al *Sorpresa, Sorpresa*. Deu pensar que la qüestió és que es parli d'ella, bé o malament. I és que d'ambició, no li'n falta, fins i tot ha dit que aspira a rellevar Pujol. De fet, però, després de l'incident de la grua, des que ja no va tant pel Congrés, des que el PP governa i sobretot des que el tàndem Colom/Rahola va escindir-se i creà el PI, sembla un xic eclipsada.

Pilar Rahola ve d'una família de polítics, que van ocupar càrrecs rellevants durant la República. Diuen que el cognom és d'origen víquing i està documentat a Catalunya des de fa vuit segles. A la Universitat va estudiar filologia. Llavors anava d'anarcosindicalista. Però a l'hora de trobar professió va optar pel periodisme i l'òrbita pujolista. Fins al punt de presidir la fundació Acta, un grup d'intel·lectuals que havia de renovar el pensament nacionalista al Principat sota el paraigua convergent. Però el pas a la política el fa després que Àngel Colom li proposi encapçalar la llista d'ERC al Congrés. Ja no se n'ha separat, ni quan Colom optà per sortir del partit, tot i que a ella li agrada tenir controlada sempre la situació i li costés una furtiva llàgrima veure com el terra s'obria sota els seus peus. Ara sembla dedicada a explotar el lloc de quarta tinent d'Alcalde de l'Ajuntament de Barcelona i a estar als consells d'administració d'un reguitzell d'empreses participades per l'Ajuntament. No cal dir que no és la seva meta, però deu ser el camí per a alguna cosa, ara que Maragall ha dit que se'n va. De fet, no sap si vol ser Pujol o Maragall, quan sigui gran. Per bé que la veritat és que tampoc no són tan diferents. **Toni Canís**

DAVID FERNÁNDEZ

BARÒMETRE

Servei Català de Col·locació

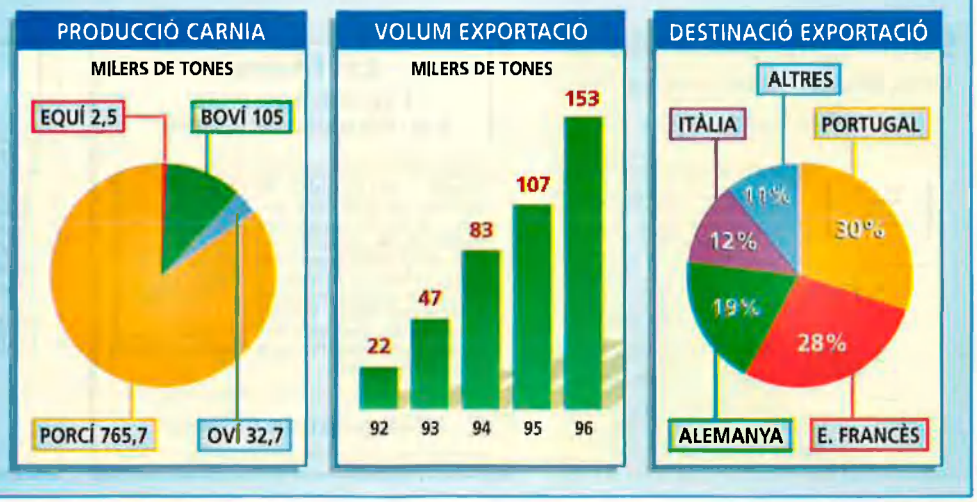
Total persones inscrites*	Inscrits la darrera setmana
298.759	2.337
Total ofertes d'empreses rebudes*	**Ofertes de la darrera setmana**
94.121	2.079

Cobertura última setmana	94,8%
Inscrits SCC ocupats	12,7%
Inscrits SCC aturats	87,3%
Inscrits SCC homes	42,8%
Inscrits SCC dones	57,2%

*Des de 08.05.95

EL SECTOR PORCÍ AL PRINCIPAT

DADES CORRESPONENTS A 1996

LA SETMANA INTERNACIONAL

Tony Blair ha començat a treballar de seguida que ha arribat al govern anglès amb la intenció de fer realitat els objectius del seu programa. Pel que fa a les demandes d'Escòcia i Gal·les, la setmana passada Blair va presentar dos projectes de llei de referèndums sobre la possibilitat de crear parlaments en aquestes nacions. El referèndum escocès es faria a l'octubre i a més de la creació del parlament, també es decidirà si aquesta cambra podrà o no legislar en matèria d'impostos. A diferència del referèndum gal·lès, en què només es decidirà sobre la creació d'un parlament.

El govern suec ha manifestat la seva disconformitat amb el nou euro. El nou obstacle a la moneda única és la negativa dels suecs a fabricar peces que continguin níquel perquè aquest metall causa reaccions cutànies en prop d'un 15% de la població europea, la majoria de la qual són dones.

Polònia aprova una discutida Constitució

El proper diumenge 25 de maig, els polonesos votaran en referèndum si accepten o no la nova Constitució, recentment aprovada pel Parlament. Així la discussió aferrissada que hi va haver a la cambra baixa ara s'ha traslladat al carrer. A favor de la carta magna s'han situat els ex-comunistes, actualment al govern, l'oposició liberal, i els sectors progressistes de Solidaritat, i a la contra hi ha l'oposició de dreta agrupada al voltant d'aquest emblemàtic sindicat. Especialment crític ha estat l'antic president Lech Walesa, que ha qualificat la nova Constitució d'error, ja que "no instaura el sistema presidencial que el país necessita". A més, els partidaris de rebutjar la Constitució consideren que aquest text negligeix en termes generals "les tradicions nacionals i cristianes" de Polònia. També consideren insuficients les diverses fórmules de compromís amb la religió introduïdes a la carta magna a iniciativa de l'antic primer ministre Tadeusz Mazowiecki, un catòlic liberal. Així el preàmbul es refereix tant a déu com als valors universals dels no-creients, i dins la Constitució s'estableix "protegir la vida per la llei", una fórmula que es podia interpretar com una mesura antiavortista. A més, també defineix el matrimoni com una unió entre una dona i un home i tanca la porta al reconeixement d'unions homosexuals.

ARXIU / EFE

Tadeusz Mazowiecki, ex-primer ministre polonès.

En aquest marc d'enfrontament, l'anunci de la visita que ha de fer el papa Joan Pau II a Polònia, cinc dies després del referèndum, també ha aixecat controvèrsia, ja que s'interpreta com un reforç als partidaris del vot negatiu.

L'oposició acusa Meciar d'ambigüitat amb l'OTAN

Eslovàquia tria el proper dia 24 de maig si entra o no a l'OTAN. El govern encapçalat per Vladimir Meciar, en coalició amb l'extrema dreta i els sectors durs ex-comunistes, van demanar l'entrada a l'organisme militar, tot i que durant la campanya no aconsellen el vot ni pel sí ni pel no. Aquesta actitud ambigua, l'ha criticada l'oposició, formada per democratacristians i socialdemòcrates.

Els líders de l'oposició acusen Meciar de trampós, perquè, per una banda tot i haver demanat la integració, ara prefereix no aconsellar el vot en cap direcció, i per una altra manté una actitud de complicitat amb Rússia. Amb aquesta actitud ambigua, segons l'oposició, Meciar quedarà bé tant si guanya una opció com una altra i alhora tindrà una imatge de demòcrata per haver convocat el referèndum.

Sobreviure a Barcelona
Dones, pobresa i assistència al segle XVIII
Montserrat Carbonell i Esteller

Amb aquest volum se'ns descobreix la cara menys plaent del segle XVIII a Catalunya. Se'ns parla de la pobresa tant en el camp com a la ciutat i de les estratègies de supervivència de les capes populars urbanes.

Eumo Editorial

Cel i terra
L'art dels cartògrafs a la Universitat de València

Catàleg de l'exposició organitzada a la Universitat de València. La publicació presenta la parella recentment restaurada de globus terrestre i celeste –dels quals no hi havia referència enlloc– i l'Atlas Maior, obres produïdes al taller dels Blaeu, dinastia de cartògrafs holandesos que protagonitzà l'Edat d'Or de la cartografia europea.

Universitat de València

Guerres perdudes
Francesc J. Bodí

Guerres perdudes és un retrat ple de sentiment, exacte i delicat, de la difícil relació d'una dona amb el temps que li ha tocat de viure.

PREMI JOANOT MARTORELL 1996

Edicions del Bullent
"El Balanci", 12

Un telèfon amb millors prestacions

902 416 000

Telèfon obert

- Ampliació de l'horari d'atenció telefònica: de 8h a 21h, de dilluns a divendres
- Desviació automàtica de telefonades als serveis d'informació dels departaments
- Més informació de la Generalitat de Catalunya

E.mail: sdginfo@correu.gencat.es
Infovia: http://gencat.inf
Internet: http://www.gencat.es
Teletext: Teleservei de TV3
Videotex: (nivell 031) *CATALUNYA#

Generalitat de Catalunya

Les tres fitxes

L'altre dia contemplava, absolutament rendit als meus colors, l'oferiment de la Recopa d'Europa a la plaça de Sant Jaume. No hi ha dubte que, a les portes del segle XXI, l'esport s'ha convertit no solament en un gran espectacle de masses ans també en un factor de cohesió grupal. Grups socials, ciutats i nacions se senten units i s'autoidentifiquen a través de l'esport. Entre tots els esports, és especialment el futbol el que s'ha situat en el centre del mercat dels sentiments col·lectius. Sentiments innegociables, per cert. Perquè, si tot va bé, de seguida compartirem moneda, tipus d'interès i defensa amb la resta d'europeus, i molt possiblement d'aquí a cinquanta anys també un parlament de debò, fiscalitat, carnet d'identitat i fins i tot, codi penal. Però hi ha una cosa que de segur que no compartirem: selecció nacional de futbol. Cauran totes les fronteres, però aquesta no. I per saber quines són les parts integrants de l'Europa Unida, per saber quantes són les sobiranies i quants els sentiments nacionals que conviuran sota la bandera blava amb estrelles, el recurs més fàcil serà comptar les seleccions nacionals de futbol: observar el mapa futbolístic.

Hi haurà altres coses, és clar. Dues de bàsiques: el mapa lingüístic i el mapa comunicatiu. El lingüístic vindrà determinat per una o dues llengües de comunicació europea, l'anglès i possiblement l'alemany, i tot un seguit de llengües territorials que delimitaran els espais immediats d'intercanvi i identificació. El comunicatiu, molt més permeable i interactiu, el formaran segurament tres cercles concèntrics, de manera que cadascun de nosaltres estarà afectat per tots tres alhora: l'espai de comunicació global, controlat pels nord-americans; l'espai europeu de comunicació, que creixerà paral·lelament al procés d'integració política i econòmica i no sabem encara qui el controlarà; i finalment els espais nacionals, que segurament coincidiran amb les fronteres lingüístiques.

Esport, llengua i mitjans de comunicació. En una paraula, cultura. Els països, els pobles que el 2025 siguin capaços de tenir fitxa pròpia en tots tres mapes, aquells que, com diria Vicenç Villatoro, sàpiguen jugar les tres lligues, seran els països *realment existents* en termes d'identitat. Els altres, els que en juguin dues, o només una, o cap, hauran perdut la batalla de la supervivència diferenciada. D'aquí la importància majúscula de la Política Cultural, en majúscules també.

I com ho tenim, els catalans, en tots aquests terrenys? Actualment no gaire bé, però potencialment molt bé. Anem a pams. L'esport català és excepcionalment potent, exageradament potent fins i tot, si tenim en compte les nostres petites dimensions demogràfiques. Molt pocs països tenen tanta gent competint en primeríssima línia en tants esports diferents com tenim nosaltres. Motociclisme, tennis, waterpolo, hoquei, basquetbol, handbol, futbol... la llista d'esportistes catalans d'elit seria interminable. Certament, de poca cosa serveix que hi siguin (en termes d'identitat col·lectiva, s'entén) si ara competeixen internacionalment en representació d'Espanya. Però pitjor seria que no hi fossin. Hi ha un punt de partida, i només cal voluntat política, temps i feina.

Pel que fa a la llengua, malgrat les oposicions a la plena normalització del català i els atacs a la seva unitat, també es pot afirmar que el punt de partida és bo: el català és la més gran de les llengües minoritzades d'Europa; ha demostrat gran capacitat d'adaptació als canvis socials, econòmics i tecnològics; és llengua d'ensenyament universitari, i s'ubica en una zona econòmicament emergent.

La tercera fitxa, la de l'espai de comunicació, és possiblement la més feble a hores d'ara. Però, si no ens deixem encegar per la normal explosió de canals de TV en espanyol (són un mercat de 400 milions de parlants, i nosaltres, com a molt, d'onze milions), s'ha de dir que també en aquesta lliga hi podem competir dignament, sempre que el país pugui generar com a mínim un gran grup privat multimèdia en llengua catalana en un termini de deu o quinze anys. Els moviments d'acostament al català de mitjans en castellà com *El Periódico* o *La Manana* (vegeu el núm. 671 d'EL TEMPS), entre d'altres símptomes, demostren que, en matèria de comunicació, si hi ha un mercat per explotar és el de la llengua catalana. ■

EDUARD VOLTAS

"D'aquí a cinquanta anys, per saber quines són les parts integrants de l'Europa Unida el recurs més fàcil serà comptar les seleccions nacionals de futbol: observar el mapa futbolístic."

ECONOMIA

Caixes fora de mare

No fa gaires dies, un diari de Madrid titulava a primera plana que "El poder de les caixes catalanes a Repsol supera ja el del BBV". La notícia feia referència a l'entrada de la Caixa de Catalunya en el capital de Repsol, empresa on l'*altra* Caixa, la de Pensions, ja hi té una important participació des de fa molt de temps. Però deduir, d'aquesta notícia, que el poder o la influència de les dues caixes catalanes a Repsol es pot *sumar* és molt deduir.

Les dues tenen en comú que la seu social és a Barcelona, i que totes dues són, efectivament, caixes d'estalvis, però poques coses més. De fet, en lloc de ser aliades són ferotges competidores, almenys en la captació de clients. Només últimament la Caixa de Catalunya que dirigeix Francesc Costabella ha començat a "imitar" les inversions de la Supercaixa de Josep Vilarasau en grans empreses de serveis, com és el cas de les autopistes (Acesa) o de l'energia (Repsol).

No es pot *sumar* així com així el poder de les dues, perquè són empreses diferents. Però fins a cert punt és normal que la gent simplifiqui les coses i posi totes les caixes dins del mateix sac, perquè sempre han estat un xic enigmàtiques: qui mana a les caixes? qui les controla? són bancs o no són bancs? Moltes respostes es poden trobar a partir d'ara en una col·lecció de llibres de la Fundació Enciclopèdia Catalana, *Bancs i caixes de Catalunya*, que ha escrit Francesc Cabana (llàstima que no parli també de les caixes valencianes i balears).

L'autor recorda que les caixes d'estalvis van néixer com els "bancs dels pobres", per afavorir les classes treballadores sorgides de la revolució industrial. No cal allargar-nos, però és evident que els temps i les caixes han canviat molt. Ja no cal ser pobre per ser client d'una caixa, ni de bon tros, i el poder d'aquestes entitats ha arribat en aquests moments a nivells mai sospitats. Qui podia pensar, anys enrere, que València arribaria a tenir una entitat financera pròpia del pes de Bancaixa i que aquesta, a més a més, seria la propietària del Banc de València?

Hi ha un altre tema. Si el país treu profit de tenir unes caixes tan importants o no. A Catalunya (no tenim les dades del País Valencià a mà), les caixes gestionen un 68,8% dels estalvis del país, però només donen un 48,6% dels crèdits. Aquesta i altres evidències fan que molts experts i polítics opinin que els diners de les caixes no beneficien el país tant com podrien. És una qüestió polèmica. N'hi ha d'altres que diuen, no sense raó, que el millor servei que les caixes poden fer als seus clients és treure el màxim profit dels diners que els confien.

JORDI FORTUNY

"Qui podia pensar, anys enrere, que València arribaria a tenir una entitat del pes de Bancaixa i que a més a més seria la propietària del Banc de València?"

La polèmica ha arribat a un punt crític, i la prova és l'intent del govern d'Eduardo Zaplana de canviar la composició dels òrgans de govern de les caixes valencianes, sobretot Bancaixa i la CAM, perquè no siguin tan difícils de "convèncer" quan el govern del PP els demani que inverteixin en això o en allò. A Catalunya no passarà. Encara que als polítics de vegades se'ls fa incòmode la independència professional dels dirigents de les caixes, sembla que Jordi Pujol té clar que aquestes entitats segurament no haurien arribat a ser el que són si haguessin estat intervingudes políticament. Per si de cas, Vilarasau i Costabella han pres una sàbia i preventiva decisió: augmentar en uns quants milers de milions de pessetes els diners destinats a l'obra social.

Una decisió que, de passada, *renova* l'objectiu inicial i fundacional de les caixes d'estalvis, que era dedicar els diners dels guanys a obres d'interès social. I és que Zaplana no és l'únic papus de les caixes, perquè la gran banca espanyola, tipa de competir amb unes entitats que no tenen amo i que els prenen cada vegada més clientela, fa temps que demana al govern Aznar que canviï l'estatut jurídic d'aquestes entitats i les converteixi en societats anònimes, com un banc qualsevol, amb accionistes que cada any parin la mà i reclamin la seva part dels beneficis. ■

CONFIDENCIAL

Mercenaris sense fronteres

Conec un ciutadà català que s'ha instal·lat als Balcans aquests últims anys. Va tornar a casa fa mesos, però no s'hi ha quedat. Ara ja torna a ser fora. És a Kinshasa o en algun altre lloc del Zaire. Té preferència pels punts més "calents" del globus. El ciutadà català viatja per feina, no fa turisme. El ciutadà català tampoc no treballa de responsable de logística de cap ONG, és senzillament un mercenari professional. Encara que la desocupació augmenti al món, a ell, no li falta feina.

L'època daurada dels mercenaris va ser els anys 60, especialment en el moment de la independència de l'ex-Congo Belga. Alguns colons belgues recalcitrants i un bon grupet de veterans de les guerres colonials franceses (Indo-xina i Algèria) van constituir el primer nucli de "soldats de fortuna" que es va foguejar a la riquíssima província de Katanga en ajut de Moïse Tshombe. Hi eren tots: el belga "Black Jack" Schramme, el francès Bob Denard, l'irlandès "Mad Mike" Hoare, l'alemany Siegfried Mueller..., i un grupet d'espanyols (la majoria venien del Tercio) que es pensaven que aquella guerra seria bufar i fer ampolles. Quan els va tocar de sortir per cames es van repartir per l'Àfrica, una mica pertot arreu. Alguns, com Denard, es van deixar veure pel Iemen del Sud, Libèria o Comores. Uns altres, com "Mad Mike" Hoare, van preferir els escenaris sud-africans (conflicte de Namíbia) o les Seychelles. Una minoria, com Schramme i els quatre espanyols que en van sortir vius, van tornar a casa per no moure-se'n més.

La guerra de Biafra –on es van fer notar Rolf Steiner i el comte suec Carl Gustaf Von Rosen–, la descolonització de Rhodèsia, i el conflicte d'Angola també els va donar feina una bona temporada. Però a poc a poc el mercat africà es va anar reduint. Alguns es van reciclar a Centreamèrica (el Salvador, Guatemala, Nicaragua), però en aquests països, qui tallava el bacallà sempre eren els americans i aquests tenien mà d'obra per donar i vendre. Després va caure el mur de Berlín, va esclatar l'URSS i, d'un dia per altre, va desaparèixer "el perill comunista". Era el començament dels conflictes localitzats –també anomenats pels especialistes militars "conflictes de baixa intensitat"–, guerres reduïdes que utilitzaven material cada vegada més sofisticat i "consellers" extremadament experimentats. Els mercenaris van tornar a treure el cap ça i lla.

El meu conegut és un xicot nascut en un poblet industrial del Vallès Oriental que, anys enrere, va tenir una seriosa topada amb la justícia per tràfic de drogues i al final va sortir del país sense acomiadar-se. A França es va apuntar a la Legió Estrangera i després d'una estada formativa a Marsella, Perpinyà i Tolosa de Llenguadoc, el van enviar a Calví, destinat al 2 REP (Regiment Estranger Paracaigudista). Durant vuit anys va trepitjar països africans diversos i fins i tot va estar una temporadeta al polígon de proves nuclears de Mururoa amb una unitat especialitzada en tasques de descontaminació radioactiva. Quan va esclatar el conflicte dels Balcans, ell i una colla més van penjar el quepis blanc de la Legió i es van apuntar al costat del croats. De les seves experiències d'aquest període, no li agrada de parlarne gaire. Sembla que se'n va veure de tots colors.

"Home, allò no ha estat bonic. Cap guerra civil no ho és –va dir-me–. Jo vaig passar moments de tot, però al final n'he sortit bastant bé. A Croàcia i a Bòsnia van contractar mercenaris de totes les nacionalitats. Aquella gent tenia la necessitat d'organitzar un exèrcit ràpidament i va tirar pel carrer del mig. Al principi tot era un desgavell, el comandament no era centralitzat i tenien un armament molt variat, però després les coses van anar millorant".

Cobrava molts diners. Al voltant de mig milió mensual i a l'època final del conflicte es va convertir en una mena de guardaespatlles d'un dels principals "cabdills de la guerra". Amb l'arribada de la pau va perdre la feina i va tornar al poble. Tanmateix, la inactivitat li va durar poc. A casa seva va dir que anava a tallar troncs a l'Àfrica, però va marxar amb un contracte de tres mesos per a entrenar els soldats de Mobutu. Al Zaire, en aquests moments, hi ha mercenaris de tota mena. Alguns fins i tot parlen català. ■

XAVIER VINADER

"Conec un ciutadà català que va marxar cap a l'Àfrica per a entrenar els soldats de Mobutu. Al Zaire, en aquests moments, hi ha mercenaris de tota mena. Alguns fins i tot parlen català."

Nou ordre a l'Àfrica

El nou ordre internacional que es consolida a l'Àfrica és un nou episodi, potser un dels més importants, del Zaire. Davant la impotència de França, que veu com el seu gloriós "precarré" es va reduint a una petita parcel·la, els Estats Units hi dicten la seva llei, ampliant la seva zona d'influència, que ja s'estén a tot el sud de l'equador, a Etiòpia i Eritrea i a bastants punts de la francofonia.

Els actors locals del retorn a l'Àfrica dels Estats Units, després dels fracassos dels anys 70, són paradoxalment els mateixos homes que fa vint anys es mostraven seduïts pel marxisme i havien pres les armes en nom de l'antiimperialisme. Meles Zenawi (Etiòpia), Isaias Afeworki (Eritrea), Yoweri Museveni (Uganda) i Paul Kagame (Rwanda), en un acte de pragmatisme extrem, han canviat el discurs socialitzant per la lleialtat al lliure mercat i una certa submissió als interessos dels Estats Units. Nelson Mandela i el vice-president de la nova Sud-àfrica tampoc no posen en dubte aquesta hegemonia nord-americana. Al contrari, l'ex-presoner de Robben Island actua com si Sud-àfrica fos un dels "pivots" dels Estats Units, utilitzant la tesi dels politòlegs de Yale.

ANTONI CASTEL

"Després de decennis de fer i desfer, de mantenir dictadors i d'intervenir-hi militarment, França es troba que la seva política neocolonial ha estat un fracàs."

La marginació de França és evident en el conflicte del Zaire. Sud-Àfrica, orgullosa del paper de potència continental que ha assolit després d'eliminar l'*apartheid*, fa d'alguna cosa més que de mitjancera. Deixa un vaixell per fer les reunions entre Mobutu i el líder rebel Laurent Kabila, mentre Mandela mateix i el vice-president Thabo Mbeki es mouen per les capitals africanes cercant una sortida negociada del conflicte. L'ambaixador dels Estats Units, Bill Richardson, en contacte permanent amb el sots-secretari d'afers africans, George Moose, és qui mou els fils de la negociació. Els francesos ni s'adonen de la jugada. La premsa de París ja parla de fracàs de la política africana del president de la república Jacques Chirac, dirigida per Michel Dupuch. Comenta que els serveis de seguretat francesos van tan despistats que no saben encara res de Kabila, ni qui hi ha darrere seu ni de quanta força militar disposa.

Des dels sectors oficials intenten vendre aquest revés com una nova derrota en l'enfrontament contra una espècie de santa aliança, constituïda per estadistes rancuniosos amb França, entre ells Kagame, Museveni i Kabila. És, als ulls de París, una batalla entre l'humanisme de la francofonia i el voraç món anglo-saxó. L'anàlisi no s'aguanta per enlloc. Després de decennis de fer i desfer, de mantenir dictadors, de considerar els dirigents africans com uns no-adults al seu servei, d'intervenir-hi militarment sense donar-ne comptes ni al Parlament, França es troba que la seva política neocolonial ha estat un fracàs. Encara que les comparacions són arriscades, Rwanda i Zaire són després de Dien Bienphu (1954) i Algèria (1962) un punt de referència d'una forma d'actuar paternalista i agressiva que no té cap sentit en aquest final de segle.

A França, només li queda el recurs de replegar-se, de conservar almenys les peces fidels del tauler, entre elles Omar Bongo (Gabon), Eyadema (Togo) i Abdou Diouf (Senegal) i esperar que la reina (Sud-àfrica) no faci una nova jugada per menjar-se la torre (Costa d'Ivori) que encara li queda. Els esforços per a ampliar la influència aliant-se amb el règim militar nigerià o ubú guineà Teodoro Obiang Nguema semblen tan contraproduents com immorals. Encara que el general Sani Abacha hagi promès a Chirac que farà del francès la segona llengua oficial del país més poblat de l'Àfrica, els matrimonis que es fan en situació desesperada acostumen a acabar malament. ■

Hisenda perdona l'alcalde de Castelló

El jutge Baltasar Garzón investiga una presumpta corrupció a la Inspecció d'Hisenda a València. Investigació iniciada arran d'una denúncia vinculada a un reportatge d'EL TEMPS. Ara, revelem l'anul·lació d'una sanció tributària a l'alcalde José Luis Gimeno.

En un principi, José Luis Gimeno va donar la conformitat a la inspecció que va detectar irregularitats en les seues declaracions tributàries. Un dia abans del termini de pagament, presentà un recurs de reposició. (Foto. Arxiu / Rafa Gil)

Tres mesos abans de les últimes eleccions generals (1996), a Hisenda no li quadraven els comptes de José Luis Gimeno, l'alcalde de Castelló pel Partit Popular. El mateix Gimeno va reconèixer inicialment irregularitats en les seues declaracions tributàries de tres anys consecutius. Però l'anterior inspector en cap d'Hisenda al País Valencià, Alfredo Pérez Lodares, utilitzà un procediment completament inusual per anul·lar la sanció prevista i acceptada per l'alcalde en primera instància. Pérez Lodares, el mateix que intervingué en l'"amnistia fiscal" a la família Lladró (vegeu EL TEMPS, núm. 664), permeté així que José Luis Gimeno, el seu germà Norberto i una empresa propietat d'ambdós s'estalviaren 18 milions de pessetes.

En les eleccions de 1995, José Luis Gimeno fou reelegit alcalde amb majoria absoluta. Uns mesos després, el despatx d'arquitectes que posseïa amb el seu germà Norberto fou objecte d'una inspecció rutinària dels inspectors d'Hisenda castellonencs. El mes de desembre d'aquell mateix any, els inspectors notificaren a l'alcalde que havien descobert irregularitats en les seues declaracions tributàries dels anys 1989, 1990 i 1991. Tant José Luis Gimeno com el seu germà acceptaren els arguments dels inspectors i signaren una acta de conformitat. Si no haguera ocorregut res estrany, un mes després el deute tributari hauria esdevingut ferm i els contribuents haurien hagut d'ingressar 18 milions de pessetes en els comptes d'Hisenda. Les coses, però, canviaren en l'últim instant de manera sospitosa. Les últimes 24 hores d'aquest termini d'un mes esdevingueren frenètiques. Quan restava només un dia perquè el deute esdevinguera ferm, l'alcalde i el seu germà es pensaren millor allò de la seua conformitat i presentaren un recurs de reposició davant l'inspector regional en cap, Alfredo Pérez Lodares. I aquest, amb una rapidesa desconeguda fins aquell moment, va resoldre el recurs l'endemà, justament el dia en què acabava el termini perquè el deute fóra executiu. A més a més, per a evitar problemes, Lodares va enviar des de València uns funcionaris a Castelló perquè procediren a la notificació, una pràctica també totalment desconeguda fins aleshores. Mentre que l'expedient de Lladró, amb un deute de més de mil milions de pessetes, va caducar perquè va *dormir* sis mesos al calaix d'Hisenda, un expedient de sols 18 milions

fou resolt i notificat a penes en 24 hores.

La resolució exculpatòria decidida per l'anterior inspector regional en cap al País Valencià estava basada en una suposada ambigüitat de l'acta sancionadora. I aquesta és una altra de les estranyes circumstàncies del cas: precisament l'acta havia estat inicialment acceptada per les *víctimes* de la inspecció. Gimeno i el seu germà no notaren cap ambigüitat quan signaren l'acta en conformitat, però sí 29 dies després, quan el deute estava a punt d'ésser executiu. A més a més, fonts d'Hisenda a València expliquen que si una acta és anul·lada per ambigüitat s'ordena d'immediat tornar a realitzar la inspecció amb altres criteris. Després de l'anul·lació de la sanció a l'alcalde de Castelló, cap inspector ha tornat a estudiar la seua situació tributària. Com que ja han passat els cinc anys previstos per la llei, les possibles irregularitats dels anys 1989, 1990 i 1991 ja han prescrit.

Alfredo Pérez Lodares va signar l'acta definitiva de sanció a la família Lladró (per valor de més de mil milions de pessetes) sis mesos i deu dies després que els representants legals d'aquests empresaris presentaren les seues al·legacions. Aquesta tardança provocà que el deute quedara anul·lat per prescripció. Es tracta de la famosa "amnistia fiscal" de què parla el govern de José María Aznar. La tardança del cas Lladró contrasta amb la rapidesa de la resolució del cas Gimeno. El resultat, però, és el mateix: l'estat deixa d'ingressar diners de dos contribuents relacionats directament o indirecta amb el Partit Popular. La resta de la història és coneguda: les eleccions del 96 se celebraren amb gran èxit del PP a Castelló. El cap de la llista popular per aquesta circumscripció, Juan Costa, fou nomenat posteriorment secretari d'Estat d'Hisenda. El pare de Juan Costa fou designat delegat del Ministeri d'Hisenda a Castelló i un dels inspectors d'Hisenda a Castelló, Emilio Latorre, és ara la màxima autoritat tributària al País Valencià: delegat especial. També un assessor fiscal castellonenc treballa actualment com a assessor del ministre d'Economia, Rodrigo Rato. Per la seua banda, Alfredo Pérez Lodares fou ascendit amb l'arribada d'Aznar al govern. D'inspector en cap a València ha passat a exercir com a delegat especial a Castella-La Manxa, el màxim càrrec d'Hisenda en una comunitat autònoma. Qui ha denunciat "amiguisme" en Hisenda ha estat, en canvi, Juan Costa. Segons les paraules del secretari d'Estat d'Hisenda, l'anterior govern socialista va "amnistiar" fiscalment uns 600 contribuents "amics". Aquesta "amnistia", segons els càlculs de Costa, ha impedit que l'estat ingresse uns 200.000 milions de pessetes.

Denúncia a la Fiscalia Anticorrupció. EL TEMPS va fer públic el passat 3 de març el primer expedient de la suposada "amnistia fiscal", el de la família Lladró.

Després de l'anul·lació de la sanció a l'alcalde de Castelló, cap inspector ha tornat a estudiar la seua situació tributària.

Aquest expedient desmentia l'acusació de Costa, ja que aquesta família d'empresaris valencians està en l'òrbita ideològica del PP. La notícia del cas Lladró, publicada en aquest setmanari el 10 de març passat, va ésser difosa després per tots els mitjans de comunicació de l'estat. Dies després de la publicació d'aquesta investigació periodística, la Fiscalia Anticorrupció de Madrid va rebre una denúncia anònima sobre possibles noves irregularitats a la Inspecció d'Hisenda a València. La fiscalia va remetre la denúncia al jutge Baltasar Garzón, que investiga en aquests moments l'acusació d'"amnistia fiscal", i aquest magistrat va iniciar diligències. Garzón envià un escrit al jutjat d'instrucció número 2 de València, el titular del qual és Luis Francisco de Jorge, perquè l'ajudara en la investigació. El jutge valencià ha demanat a Hisenda una vintena d'expedients per estudiar-los. La major part d'aquests expedients foren tramitats per l'inspector d'Hisenda Joaquín Cabas i resolts finalment per Alfredo Pérez Lodares. Cabas fou l'inspector encarregat de tramitar el cas Lladró. Pérez Lodares i Cabas són amics íntims. Els dos procedeixen de la província de Terol. Per a investigar els comptes dels germans Lladró, Cabas fou ajudat per un altre inspector que finalment fou apartat del cas, una circumstància que va alçar tota mena de sospites al si de la inspecció a València. Aquest segon inspector va acabar demanant l'excedència i deixant el seu treball a Hisenda. Inexplicablement, el jutge no l'ha citat a declarar.

Fonts judicials han manifestat a EL TEMPS que la investigació judicial sobre irregularitats d'Hisenda a València es troba en un punt mort. La denúncia anònima rebuda a la Fiscalia Anticorrupció indicava que dos inspectors han estat extorsionant empresaris valencians. A canvi de "amnistiar-los" fiscal-

ARXIU / RAFA GIL

El jutge Baltasar Garzón investiga en aquests moments l'acusació d'"amnistia fiscal" de la família Lladró. El titular del jutjat d'instrucció número 2 de València, Luis Francisco de Jorge, l'ajuda en la investigació.

ARXIU / EFE

L'actual secretari d'Estat d'Hisenda, Juan Costa (segon per l'esquerra), durant la presa de possessió del seu càrrec, al maig de l'any passat. Segons les paraules de Costa, l'anterior govern socialista va "amnistiar" fiscalment uns 600 contribuents "amics", però el primer expedient implica la família Lladró, que es mou en l'òrbita ideològica del PP.

ment o de rebaixar considerablement el seu deute tributari se'ls demanaven diners o favors polítics. El jutge espera que alguna *víctima* denuncie els fets per a poder continuar la investigació. Aquest magistrat valencià ha manifestat a persones del seu entorn que no podrà arribar al fons de l'assumpte si cap víctima de les extorsions no les denuncia.

El jutge valencià ha estudiat l'expedient de Lladró, vint expedients més tramitats per Joaquín Cabas, dos expedients d'empreses de Xàtiva i un pla d'inspecció a catorze arquitectes de València que se sospita que han pogut cometre irregularitats. En el cas de Xàtiva, EL TEMPS ha pogut comprovar que hi va existir un intent d'extorsió a dos empresaris, però que finalment es va aplicar la sanció amb tota normalitat. L'intent d'extorsió va ésser protagonitzat per un assessor fiscal privat, però aquest no aconseguí l'ajut de cap funcionari de la inspecció.

La investigació demanada per Garzón està acabada, i ara serà aquest jutge de l'Audiencia Nacional qui haurà de decidir. Garzón podria segregar el cas de l'"amnistia fiscal", que continuaria tramitant ell, del cas de la presumpta corrupció a València, que hauria de tornar en aquest cas a un jutjat valencià, però no necessàriament a Luis Francisco de Jorge.

Els magistrats saben que hi ha corrupció en la "perifèria d'Hisenda", però no han pogut implicar-hi cap funcionari.

La denúncia en poder de Garzón assenyala l'empresari valencià Enrique Tatay com una possible peça important en aquesta història. Tatay fou president de l'entitat Joves Empresaris i ha participat en negocis molt diversos. A principis d'enguany fou detingut per la seua suposada participació en un cas de narcotràfic. La casualitat ha fet que siga el jutge Garzón qui tramite el cas de narcotràfic. I també casualment el jutge valencià Luis Francisco de Jorge tramita una querella contra Tatay per un delicte econòmic. Els dos magistrats investiguen també si Tatay ha actuat com a intermediari entre els inspectors d'Hisenda investigats i els empresaris valencians que tenien obertes inspeccions tributàries. En un dels seus negocis privats, Tatay va gaudir d'un aval de membres de la família Lladró. Fonts d'Hisenda a València afirmen que les visites de Tatay a integrants de la cúpula de la Inspecció a València eren constants. Enrique Tatay va comprar diverses empreses en el moment en què Hisenda les sotmetia a intenses inspeccions. Entre aquestes empreses hi havia un concessionari de cotxes de luxe.

Fins ara, tanmateix, fonts judicials coneixedores de tota la investigació assenyalen que els magistrats només estan convençuts de l'existència de corrupció "en la perifèria d'Hisenda", però que no han pogut provar la implicació de cap funcionari. Aquesta "perifèria" pot fer referència a assessors fiscals i a empresaris intermediaris que han "ofert serveis" a contribuents amb problemes. Per aquesta raó, les mateixes fonts asseguren que la investigació penal "és molt verda encara".

La pista castellonenca. Les investigacions judicials no han estat dirigides fins ara cap a Castelló, i fins ara només es coneix la fulgurant carrera d'algunes persones vinculades al món tributari de la circumscripció. A més del cas de l'alcalde Gimeno, EL TEMPS ha pogut saber que l'empresa Sorman, SA, propietat de l'industrial José Soriano Ramos, màxim accionista de Porcelanosa i Venis i el mateix que cedeix el xalet de les Platgetes, a Orpesa, on estiueja José María Aznar, fou inclosa en un pla d'inspecció, però no va rebre mai la visita dels funcionaris d'Hisenda. Fonts d'Hisenda han manifestat, però, que la inclusió d'una empresa en un pla tributari no necessàriament provoca una obertura de tràmits de part dels inspectors. L'empresa en qüestió, amb un capital subscrit de més de 250 milions de pessetes, està dedicada a la promoció immobiliària i a la comercialització de materials de construcció.

Francesc Bayarri

"Invito Eduardo Zaplana a dialogar"

Em meitat del debat sobre la llengua catalana reobert a València, l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) ha optat per actuar de manera decidida. El seu president, Manuel Castellet, explica quines són les claus del conflicte i quina és la posició del IEC.

Supose que ja deu saber que la "caverna" valenciana és gairebé mil·lenària i impenetrable.

—Sí, sí *(somriu tot posant cara de resignació)*, ja la conec... i crec que s'ha d'anar fent, actuant en la línia en la qual s'ha d'actuar i mirant de prescindir de la caverna. Amb tot, m'imagino que això és una cosa, que des del País Valencià, ha de ser més difícil de fer.

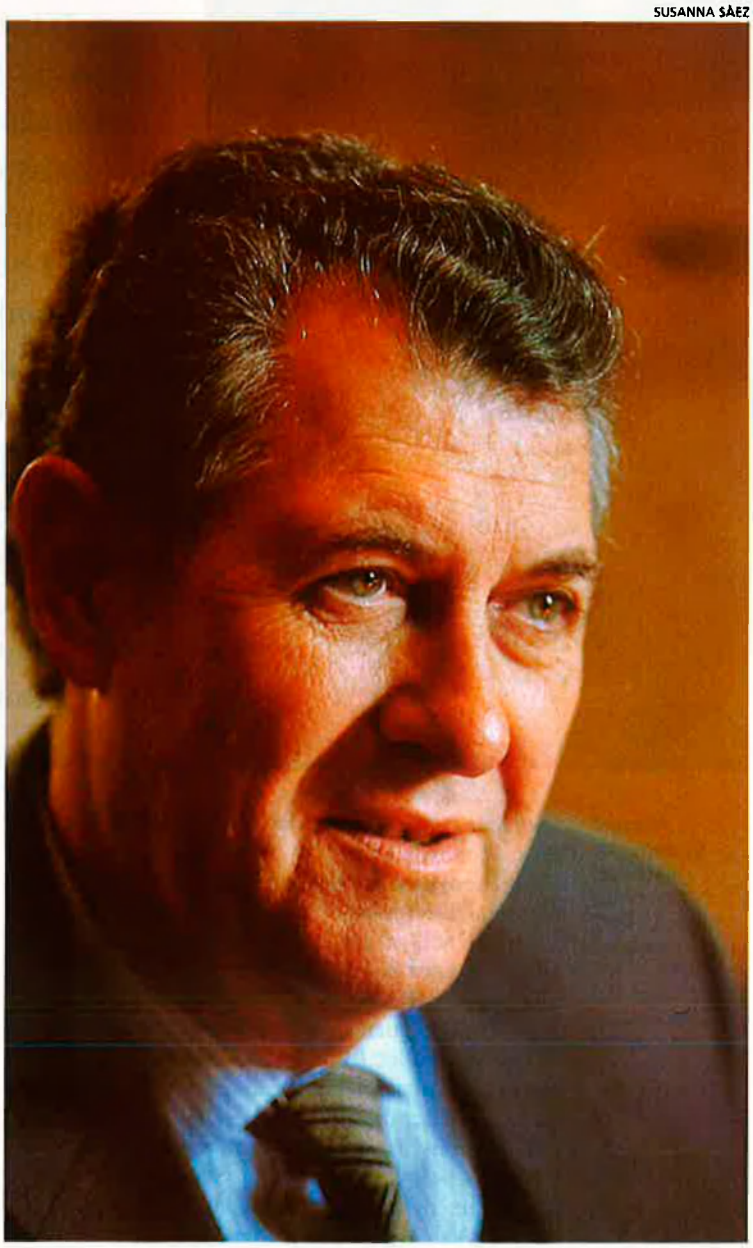
—De veritat la decisió de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) pel que fa a la unitat de la llengua catalana, fins a quin punt tindrà algun efecte pràctic al País Valencià tot i que la signe el mateix rei Joan Carles?

—El que s'ha de pensar és que el país, és a dir la comunitat lingüística catalana, va fent una sèrie d'accions al llarg del temps que sumades ens faran arribar a la situació definitiva... Encara no fa un any, i promogut pel IEC i l'Institut Joan Lluís Vives, vam signar un document pel reconeixement de la unitat de la llengua catalana. En aquella declaració –entre les coses que dèiem al final– demanàvem als parlaments corresponents i al Congrés dels Diputats que prengueren mesures legislatives de reconeixement de la unitat de la llengua. A això, cal afegir-hi la sentència del Tribunal Constitucional (TC) pel que fa a l'autonomia de la universitat a l'hora de denominar la llengua. D'aquesta sentència, se'n pot fer una lectura generosa i entendre que el TC reconeix aquesta unitat. Ara fa uns dies també el IEC ha modificat els seus estatuts deixant clar que valencià és una denominació de la llengua catalana perfectament assumible. Finalment aquest dia 20 el congrés dels diputats votarà una proposició no de llei sobre la unitat del català. És una votació molt important.

—No sembla que les denominacions científiques preocupen gaire els impulsors dels secessionisme lingüístic a València. En el fons, la discussió sembla que no és català o valencià, sinó castellà o valencià.

—És molt possible. Un dia jo parlava amb una personalitat valenciana sobre tots aquest temes, de la unitat de la llengua, etc. i li preguntava per què

SUSANNA SÀEZ

"Al capdavall els que defensen el valencià com a cosa diferenciada del català el que voldrien és la imposició total del castellà."

no qüestionaven la Real Academia Espanola mentre que sí que posaven en dubte l'autoritat de l'Institut d'Estudis Catalans. Es va quedar desarmat. Al capdavall els que defensen el valencià com a cosa diferenciada del català el que voldrien és la imposició total del castellà. D'altra banda, a la sessió de les Corts valencianes en què es va aprovar la resolució tan desgraciada que tots coneixem, tots els que defensaven el valencià diferenciat del català empraven el castellà.

—Xavier Casp ha atacat aquest dies de manera molt directa i des del diari Las Provincias *el IEC. Per ell i per algun grapat de presonatges més, el IEC és una mena de poder secret que intriga constantment a fi d'imposar-se als valencians... què li diria al senyor Casp?*

—Al senyor Casp primer li diria que el IEC, per un Reial Decret de l'any 76, té àmbit d'actuació i competència en les terres de llengua i cultura catalana. Aquest és el nostre àmbit d'actuació. Després, que el IEC s'ha plantejat diverses vegades –i jo crec que quan sigui el moment oportú ho farà– d'obrir seus a les Illes i al País Valencià perquè no tenim cap vocació centralista. Fa un any vaig visitar el conseller de Cultura valencià i vam estar xerrant. He convidat diverses vegades les autoritats valencianes perquè vinguin aquí. Seria molt bo que hi hagués un diàleg entre les institucions polítiques del País Valencià i el IEC i crec que ara podria ser un bon moment per normalitzar la situació.

—El veig molt optimista. Ara com ara, el Partit Popular del País Valencià encara no ha mostrat cap voluntat de parlar ni amb el IEC ni amb els mateixos valencians que resisteixen a la trinxera de la cultura...

—Sí, en sóc conscient. El que penso és que el Partit Popular valencià no pot tancar-se massa temps en una línia antivalencianista, antivalenciana. El meu optimisme és una invitació al PP, als governants valencians, a parlar. M'agradaria veure'ls. D'altra banda, sóc el primer que no vull que el IEC tingui una dependència excessiva del govern de la Generalitat de Catalunya. Ja m'agradaria que una part del finançament del IEC provingués del govern valencià i del govern insular amb unes contrapartides, òbviament, d'actuacions i serveis.

—Perdone'm la indiscreció, però ja té data per reunir-se amb el senyor Eduardo Zaplana?

—No. No hi ha data.

—Supose que ja li agradaria...

—Home, m'agradaria molt poder reunir-me amb el senyor Zaplana i també amb el seu conseller d'Educació i Cultura. No podem tancar-nos en banda ni mantenir actituds radicals.

—Bé, de moment, hi ha la declaració de les Corts valencianes dient que el valencià és una llengua diferent i diferenciada de qualsevol...

—Aquest acord és un disbarat. Em recorda un fet que va passar a l'estat d'Indiana l'any 1897. La cambra de representants d'aquell estat va aprovar per unanimitat una llei per donar legalitat a una nova veritat matemàtica que consistia a dir que el número pi equivalia a 4. Afortunadament el senat, i després de moltes deliberacions durant mesos, va decidir ajornar indefinidament la ratificació d'aquesta llei. Un parlament, un congrés no és el lloc de decidir coses que pertanyen a l'àmbit científic.

—Algunes veus clamen perquè siga la Real Academia de Cultura Valenciana, de lamentable memòria, l'única institució amb competències en matèria de normalització i normativització del valencià. Què pot passar si l'actual classe política valenciana legitima aquest ens?

—Estic convençut que això no passarà. Seria un desastre. De llengua, només n'hi ha una i per tant no té sentit que hi hagi una institució que s'ocupi de la llengua valenciana i un altra de la llengua catalana.

—Tinc la impressió que en la qüestió valenciana, Catalunya no hi vol entrar. No creu que ja és hora que hi haja respostes socials i polítiques des del

SUSANNA SÀEZ

"El IEC s'ha plantejat diverses vegades d'obrir seus al País València i a les Illes i ho farà en el moment que sigui oportú. No tenim una vocació centralista. Sóc el primer que no vull que el IEC depengui tant de la Generalitat de Catalunya."

Manuel Castellet és partidari d'obrir un diàleg obert amb les institucions valencianes. Pel IEC aquesta és una de les prioritats a fi de superar la crispació que es viu al País Valencià.

Principat pel que fa al conflicte valencià?

—Sí. És cert que Catalunya moltes vegades ha ignorat el que passava al País Valencià. Aquesta situació, almenys pel que fa a les institucions amb un cert pes polític i social, amb responsabilitat, ja no és possible.

—Hi ha una paradoxa que encara no deixa de sorprendre'm. El País Valencià ha donat noms com Joan Fuster, Manuel Sanchis Guarner, Vicent Andrés Estellés, Raimon... la llista seria molt llarga... no obstant això, el valencià encara és vist com el "valencianet", com un personatge socialment còmic...

—No ho sé *(riu)*... penso que aquestes imatges depenen de la capa social. Entre les capes socials culturalment preparades mai no ha existit aquesta imtage. Potser a altres nivells ha vingut propiciada pel fet que a molts catalans del Principat, de València, només els n'arribava la imatge de les falles i de les bandes de música, però això va canviant.

—Com valora les posicions que manté el Partit Popular de cadascun dels Països Catalans i a l'estat espanyol?

—No hi ha una actitud unitària. És una pregunta que m'hauria agradat que em fessis després de la votació del dia 20. S'haurà de veure com voten. Crec que no ho tenen fàcil... és possible que el PP valencià senti temptacions de votar en contra per les pressions del seu soci Unió Valenciana... al PP català no me l'imagino votant en contra perquè això significaria posar-se en contra de la societat catalana i un bon sector del partit de la resta de l'estat potser s'abstindrà tot atenent-se a raons... el Partit Popular el proper dia 20 de maig té certament un examen.

—A Mallorca estem veient darrerament símptomes d'un procés de reacció anticatalanista que recorda molt el que va passar durant la transició al País Valencià. Com pensa que evolucionarà aquest fenomen?

—L'atemptat contra l'editorial Moll espero que sigui un cas únic i no tan sols un fenomen aïllat. A Mallorca hi ha sectors que s'enfrontaren a les idees lingüístiques del president Cristòfol Soler i optaven per Jaume Matas tot pensant que la seva seria una línia totalment oposada. La realitat és que no ha estat així i que l'actual línia en matèria de política lingüística a Mallorca és molt semblant a la que encetà el president anterior, encara que a una velocitat més lenta. Quan aquests sectors que miren de crear mala maror vegin que no tenen cap possibilitat es desmobilitzaran.

Francesc Viadel

SUSANNA SÀEZ

Manuel Castellet. Segons el president del IEC, és hora que les institucions polítiques i socials de Catalunya s'impliquen en el conflicte valencià.

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball

L'entenem i l'atenem

FONS SOCIAL EUROPEU

Servei Català de Col·locació

Si necessita cobrir un lloc de treball a la seva empresa té a la seva disposició els telèfons 902 22 11 11 i 902 22 10 44 (*)

(*) L'àmbit d'actuació del SCC legalment es cenyeix a Catalunya

El PCE revisarà la seva relació amb el PSUC

Els congressos del PSUC i del PCC celebrats recentment han obert la porta a la reformulació de l'espai comunista a Catalunya. El PCC espera rebre l'aval del PCE i fa una crida als crítics del PSUC per crear una nova formació comunista unificada.

El PCE revisarà la seva relació amb el PSUC, un cop aquest partit ha decidit per una àmplia majoria de continuar "congelat", és a dir, inactiu i "subsumit" al si d'Iniciativa per Catalunya. La lectura que fan els comunistes espanyols del darrer congrés del PSUC és que aquesta formació ha deixat de ser l'instrument que agrupa tots els comunistes catalans i per tant ja no pot ser l'interlocutor únic del PCE a Catalunya, com havia estat fins ara. "El que ha aprovat aquest congrés del PSUC té poc a veure amb el que vol el PCE a Catalunya", ha assegurat a aquest setmanari Víctor Díaz, membre de la direcció del PCE i un dels integrants de la delegació d'aquest partit que va assistir al congrés dels comunistes catalans. El PCE va acordar en el seu darrer congrés que el seu referent a Catalunya havia de ser un partit comunista organitzat i en actiu, condicions que ja no compliria el PSUC.

Segons el PCE, l'"espai comunista" a Catalunya, el comparteixen principalment dos referents organitzats. D'una banda hi ha el que anomenen la "minoria comunista" del PSUC, referint-se al sector del Manifest, oposat a la *congelació* del partit, que va aconseguir un 30% dels vots. I d'una altra, el Partit dels Comunistes de Catalunya (PCC), que també ha celebrat fa dues setmanes el seu congrés.

Els dos partits comunistes que conviuen al Principat, el PSUC i el PCC, han celebrat aquest mes de maig, amb una setmana de diferència, els seus respectius congressos amb uns resultats que van en direccions clarament oposades. Mentre que el PSUC optava majoritàriament per hivernar, el PCC feia una crida a la reunificació de tots els comunistes catalans en un sol partit. En ambdós congressos hi va haver una presència destacada del PCE, tot i que en cada cas, el to del discurs va ser molt diferent.

El PCE considera que el PSUC, després del seu darrer congrés, ja no pot ser l'interlocutor únic del PCE a Catalunya.

En el cas del PSUC, la representació va anar a càrrec de Julio Anguita, que va fer un discurs llegit en clau d'advertència. Després de felicitar els assistents per haver decidit no dissoldre's, va avisar que "aquesta felicitat podria veure's entelada els propers dies", un cop la direcció del PCE hagi estudiat amb deteniment les resolucions del congrés. Els responsables del PCE preveuen pronunciar-se cap a principis de juliol, en el marc d'un comitè federal. Abans, la direcció del PCE demanarà una reunió amb la nova direcció del PSUC per conèixer les seves intencions, però també es reunirà amb els impulsors del Manifest i amb la direcció del PCC. Malgrat aquest calendari de reunions, la resposta del PCE sembla ja determinada en les paraules de Víctor Díaz: "A nosaltres ens hauria agradat que el nostre interlocutor fos un PSUC revitalitzat, operatiu, però si això no és possible, no renunciem a buscar altres referents".

En el cas del congrés del PCC, la representació va anar a càrrec del secretari d'organització del PCE, Paco Frutos. Precisament Frutos havia estat secretari general del PSUC en el moment en què el partit es va escindir, l'any 1981, entre eurocomunistes i pro-soviètics. Aquests darrers van crear el PCC. Davant els qui antigament havien estat els seus adversaris, i acompanyat per una representació de vuit membres de la direcció del PCE, Frutos va assegurar que avui per avui el seu partit i el PCC coincideixen

ARXIU / RICARD CUGAT

Els crítics del PSUC intentaran forçar un congrés extraordinari. D'esquerra a dreta, els promotors del manifest: Ramon Luque, Antoni Lucchetti, Alfred Clemente, Gregorio López Raimundo i Ferran Gallego.

"pràcticament en tot" i va advocar per enfortir les relacions entre ambdues formacions "independentment del que hagi passat amb anterioritat", en referència a la divisió comunista de l'any 1981. Frutos també va al·ludir al congrés del PSUC, assegurant que els militants d'aquest partit "són i volen ser comunistes, volen connectar amb aquest partit", en una clara referència al sector del Manfiest. Frutos va tancar la seva intervenció fent una crida a la unitat dels comunistes, cosa que Anguita no va fer una setmana després, al congrés del PSUC. La valoració de la direcció dels comunistes espanyols sobre el congrés del PCC és molt més positiva que la que fa del congrés del PSUC. Per Víctor Díaz, el congrés del PCC va transcórrer en "un ambient positiu i esperançador" que demostra que aquesta organització és "una referència vàlida de l'espai comunista de Catalunya que d'ara endavant cal considerar".

El PCE es mostra molt cautelós a l'hora de definir com ha d'anar el procés d'unificació dels comunistes catalans, entre d'altres coses perquè vol evitar tota acusació d'intervencionisme, però no amaguen que veurien amb bons ulls un retrobament entre el PCC i el sector del Manifest pel PSUC, tot i que reconeixen que no serà un procés fàcil. "Segurament encara no es donen les condicions per bastir aquesta unitat, explica Díaz, però hi ha nous auguris que ens permeten d'esperar esperançats".

Alfred Clemente considera que seria un error que els crítics abandonessin el PSUC, perquè afavoriria els qui el volen dissoldre.

Guerra a Ribó. De moment, només el PCC sembla apostar obertament per la carta de la unitat, ja que els responsables del Manifest consideren encara necessari continuar treballant dins el PSUC i forçar un congrés extraordinari per debatre el futur del partit. Alfred Clemente, un dels principals impulsors del Manifest pel PSUC, troba que el darrer congrés "no ha tancat res" perquè el problema de fons no s'ha discutit. El problema de fons és, segons Clemente, si es dissol definitivament el PSUC o se li dóna una continuïtat revitalitzant-lo. "Ells esperen que ens oblidem del PSUC i que ja no calgui fer un congrés de dissolució, però li hem agafat gust a la congelació", assegura, amb notable ironia, Alfred Clemente.

Per aquest dirigent de l'anomenat sector anguitista, si els crítics del PSUC abandonessin ara el partit cometrien un error, perquè deixarien les mans lliures als qui volen la desaparició definitiva de la formació. El fet que en aquest congrés no s'hagi plantejat obertament la dissolució, com pretenien inicialment els dirigents afins a Rafael Ribó, és valorat

ARXIU / EFE

Els contactes entre dirigents del PCE i del PCC ja s'havien produït en el marc d'Izquierda Unida. A la foto, una reunió bilateral entre dirigents d'IU, encapçalats per Julio Anguita, i dirigents del PCC, encapçalats per Marià Pere.

com una primera victòria pels partidaris de la revitalització del PSUC. L'estratègia que es plantegen a partir d'ara és intentar reorganitzar tots aquells militants "que no es vulguin congelar", i rellançar el partit on tinguin majoria, amb l'objectiu final d'aconseguir un congrés extraordinari i atènyer la *descongelació* del partit. En paraules de Clemente, "avui per avui no ens plantegem la unitat dels comunistes, sinó com emfortim el PSUC". Els impulsors del Manifest no volen renunciar per ara a fer que el PSUC continuï sent "el partit hegemònic dels comunistes catalans", ja que al seu parer "la millor manera de reagrupar els comunistes catalans seria amb un PSUC rellançat".

Els dirigents del PCC en canvi, consideren "liquidat" el PSUC després del seu darrer congrés. Jordi Miralles, portaveu del partit, creu que amb la decisió de mantenir hivernat el partit, Ribó, a més de guanyar temps, aconsegueix que "ningú pugui dir que el PSUC no existeix, però tampoc permet que ningú l'utilitzi". Davant d'aquesta situació, el PCC considera necessari obrir un procés de confluència de tots els comunistes catalans en un sol partit. En paraules del seu portaveu: "estem disposats, sense cap condició prèvia, a posar tota la nostra organització, tot el nostre patrimoni, per poder culminar el procés de tancament de la divisió dels comunistes catalans i arribar a confluir en un sol partit on hi siguem tots, amb l'única condició que sigui un partit comunista". Segons Miralles, les raons que van dur a l'escissió de 1981 "ja estan tancades". Els dirigents del PCC tenen previst reunir-se aviat tant amb el PCE com amb els crítics del PSUC per iniciar les converses.

Una opció equivocada. Davant aquests moviments, la nova direcció del PSUC, escollida en el darrer congrés amb més del 60% dels vots, recorda que la decisió de subsumir el PSUC al si d'Iniciativa per Catalunya és "irreversible". Joaquim Mestre, un dels dirigents del partit, espera que el PCE respecti la decisió presa pel congrés i recorda que si els comunistes espanyols decidissin replantejar les seves relacions amb els comunistes catalans haurien de modificar els seus estatuts, que reconeixen el PSUC com l'interlocutor únic. Des del seu punt de vista, si el PCE optés per establir relacions amb el PCC faria una opció equivocada, perquè ho faria amb "un partit sense credibilitat política, que no té suport electoral i amb un suport social insignificant".

Pere Martí

fundació BANCAIXA

AGENDA

Del 19 al 25 de maig.

22 Dijous

Taula Redona

"Solidaridad y objeción de conciencia".
Participen: Luis Felipe Martínez, Cáritas, Cruz Roja, Médicos del Mundo y Consejo de la Juventud de Valencia.
Centre Valencià del Voluntariat de 19'30 a 21 hores.
Carrer Fuencaliente, 1. València.

Dijous Cultural

"Los orígenes de la sedería valenciana".
Germán Navarro.
Departament d'Història Medieval. Universitat de València.
Sala Sorolla a les 19'30 hores.

23 Divendres *Jazz*

Betty Carter & her Trio.
Venda anticipada d'entrades a través de Servientrada, tel. 387 55 77, a partir del dimarts 20, de 8 a 22 hores.
Sala d'Actes a les 20'30 hores.

Sala d'Exposicions

"Arte de la seda en la Valencia del siglo XVIII".
Fins al 8 de juny.

CENTRE CULTURAL
Plaza de Tetuán, 23. Tel. 387 58 64. Valencia

Les contradiccions de Miguel Ricart

El judici a Miguel Ricart ha passat per la seua primera setmana. L'acusat, enmig d'una atenció periodística exorbitant, no ha pogut fer creure que ell no sabia res dels crims d'Alcàsser.

L'únic acusat pel segrest, violació i assassinat de les xiquetes d'Alcàsser, Miguel Ricart, s'ha declarat no culpable i ha demanat "paciència" per poder provar la seua innocència. Per a aconseguir-ho, l'acusat ha repetit una i altra vegada que les declaracions autoinculpatòries les va realitzar sota amenaces i tortures dels policies que l'interrogaren. L'acusació popular exercida per l'advocat Virgilio Latorre ha sabut, però, posar en evidència que Ricart va declarar coses fonamentals sobre els fets, com ara com foren col·locats els cossos en ser soterrats, abans que aquests fets foren coneguts pels investigadors.

El judici va començar dilluns amb la sol·licitud de l'advocat de Fernando Gómez, un dels pares de les víctimes, de suspendre la sessió perquè falten quinze objectes. Mariano Tomás, el president del tribunal va considerar que no eren rellevants i el judici es va engegar. El tribunal estava decidit a no ajornar el judici, com li sol·licitaven algunes de les parts. Així, Tomàs va optar per no esperar els resultats de l'anàlisi d'un informe enviat a la sala fora de termini pel polèmic forense Luis Frontela. En teoria, l'informe aporta nous descobriments sobre taques de sang i semen que impregnaven la catifa que embolicava els cadàvers de les xiquetes. Per altra banda, l'examen previ de les 350 peces de convicció va demostrar que la Guàrdia Civil no havia perdut cap de les proves importants com havia afirmat Fernando Garcia, el pare de Míriam.

A porta oberta i envoltat de mitjans de comunicació –més que no hi ha hagut mai en l'Audiència de València–, el judici es va iniciar tres hores més tard del que estava previst. El defensor de Ricart, Manuel López-Almansa va demanar l'anul·lació de cinc declaracions del processat per haver-se produït sota pressions de la Guàrdia Civil. José María Garzón, l'advocat de l'acusació que representa Fernando Gómez, pare de Toni, va donar suport a la petició del defensor en una tàctica que ha continuat al llarg del judici. Aquest advocat va interrogar Ricart sobre les suposades tortures i el president del Tribunal li va demanar més agilitat i contundència: "Això sembla més un interrogatori de la defensa que de l'acusació particular", li digué.

RAFA GIL

Miguel Ricart entra a declarar a la sala segona de l'Audiència de València. Els periodistes gràfics s'amunteguen per fotografiar-lo.

Virgilio Latorre, que representa l'associació Clara Campoamor, l'interrogà dijous i va posar contra les cordes Ricart, com abans que ells ho havia fet, més elegantment, el fiscal Enrique Beltrán. Ricart, com a única resposta va oferir el silenci i argumentà: "la presidenta de l'associació Clara Campoamor va fer el dilluns unes declaracions en televisió que no em van agradar gens". Latorre va desfer la teoria de Ricart segons la qual havia declarat sota amenaces enumerant tota una sèrie de fets que el processat va declarar i que no es van comprovar fins molt temps després. Així, la posició dels cossos en la fossa on foren soterrats o el fet que Antonia estava inconscient o morta quan li van disparar un tret formen part de la declaració de Ricart mesos abans que l'estudi de la fossa i l'autòpsia ho descobriren. La Guàrdia Civil, per tant, no el va poder obligar a declarar uns fets que desconeixia.

A. M. / J. M. O.

Balears i Pitiüses, per la llengua

La tercera Diada per la Llengua i l'Autogovern, convocada per l'Obra Cultural Balear el passat dissabte, es va celebrar per primera vegada a les quatre illes.

Per primera vegada des que l'Obra Cultural Balear (OCB) va començar a convocar aquests actes reivindicatius (1995), la Diada per la Llengua i l'Autogovern tendrà un abast general i se celebrarà també a Menorca i a les Pitiüses. El mateix dia estaven prevists –aquesta informació es va tancar divendres passat i, per tant, encara no s'havia celebrat la Diada– diversos actes a Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera amb el denominador comú de la reivindicació per la llengua en un ambient festiu.

A Formentera, a partir de les 18 hores, era previst que començàs la confecció popular del mural "Junts per la Llengua", juntament amb actes diversos –estampació de samarretes, intercanvi de llibres en català, jocs, ballada pagesa, xocolatada, presentació dels llibres...– que culminarien amb el concert, a la plaça de l'església de Sant Ferran a les deu de la nit, d'*Aires Formenterencs* i d'Isidor Marí.

A la Vila d'Eivissa haurà estat el Passeig de Vara de Rei l'escenari de la I Trobada d'Escoles, també sota el lema "Junts per la llengua". A les 16.45 era previst l'inici de la Trobada, amb un seguit d'activitats lúdiques –teatre, jocs, ball pagès...– dins un marc reivindicatiu. El darrer acte havia de començar a les 21.00 hores amb una festa amb música a càrrec dels grups *Digue'm moro... i afarta'm*, *Crits marins* i *Uc*.

A Menorca, la Diada es va desenvolupar a Ferreries. Durant l'horabaixa i fins a primeres hores del vespre, a la plaça, just davant l'escola –la primera de Menorca que va fer tot l'ensenyament en català– els al·lots del mateix centre aniran confeccionant un mural sota el lema conjunt de la Diada, "Junts per la llengua" i, una vegada finalitzat, el penjaran de l'escola, presidint la plaça. Una festa popular amb les actuacions de Maria Àngels Gornés i Biel Majoral tancarà la Diada.

Pel que fa a la Diada de Palma, es desenvoluparà al Passeig des Born, de Ciutat, i serà la tercera convocatòria d'aquesta festa de reivindicació de la llengua i l'autogovern des de la primera cita, el 6 de maig de 1995.

Jornada eminentment reivindicativa. L'OCB ha fet públic un manifest sota el títol de "Per què tornarem a sortir al carrer" en el qual s'expliquen els eixos bàsics de la reivindicació. D'una banda l'Obra Cultural Balear exigeix al Govern Balear una política lingüística que aposti decididament per una normalització efectiva del català arreu de les Illes i per això reclama la publicació del Decret de Mínims que hauria d'assegurar el 50% de matèries en llengua catalana per a tots els alumnes durant el període d'escolarització. En segon lloc manifesta el suport a la reclamació d'una compensació als problemes que provoca la insularitat. Finalment, aquest manifest fa una crida al poble de Mallorca perquè reivindiqui que les Balears siguin considerades comunitat històrica i, conseqüentment, nacionalitat, amb totes les competències estatutaries que comporta aquesta consideració.

Així doncs els participants en les diades expressaran el suport a un manifest que té com a denominador comú la defensa de la llengua i de la identitat de les Balears.

Miquel Payeras

AVUI

RAIMON

Barcelona
Palau de la Música
30, 31 maig 1, 2, 3 juny

Venda d'entrades les 24 hores

ServiCaixa
"la Caixa"

Cançons de mai
Cançons de sempre

Fotografia: Rita Ribas

PGAP TIA

TV3

AIE

OSHSA

winterthur

JUANJO PUIGCORBÉ, ACTOR

Text: MANUEL ROMO / Fotos: MONTSERRAT DE PABLO

"Hi ha una voluntat de cremar els actors"

Juanjo Puigcorbé (Barcelona, 1955) és un dels actors de moda de la nova comèdia espanyola. Després de l'èxit d''El amor perjudica seriamente la salud', intenta repetir la fórmula amb la comèdia 'Corazón loco', d'Antonio del Real, estrenada divendres passat.

Més de vint anys, vint-i-un per a ser exactes, han passat des que Juanjo Puigcorbé es passejava despullat enmig de hippies emporrats, en realitat nens de bona família de Barcelona, a *L'orgia*, la mítica pel·lícula de Bellmunt. Ara, Puigcorbé s'ha convertit en el prototipus cinematogràfic del *yuppi* i en un dels rostres més cotitzats de l'estat espanyol. Manuel Gómez Pereira va saber treure una vena que ja hi era a l'actor, però mai prou explotada. *Salsa rosa*, *Todos los hombres sois iguales* o *El amor perjudica seriamente la salud* van posar a prova de bombes la capacitat de Puigcorbé per a la comèdia. *Corazón loco* és una nova guinda a afegir a una carrera que, com s'encarrega de recalcar el mateix Puigcorbé, "conté moltes coses més que comèdies".

—La seva carrera viu un moment dolç: després de protagonitzar la que segurament serà una de les pel·lícules més taquilleres d'enguany, El amor perjudica seriamente la salud, *ara presenta* Corazón loco, *té un parell de pel·lícules encara sense estrenar i un munt de projectes. Se sent pujat a "la cresta de l'ona" dels actors del cinema espanyol?*

—La professió d'actor es va convertint en una feina molt efímera, i gran part de la culpa la teniu vosaltres amb conceptes com "la cresta de l'ona" o el famós "encasellament". Totes les professions que comporten popularitat tendeixen a esdevenir efímeres. Per exemple, el futbol. Arriba Ronaldo al Barcelona i ja de seguida comencen a dir: "uh, aquest durarà quatre dies, aviat s'espatllarà". O li donen la Bota d'Or i l'endemà en la retransmissió d'un partit, ja preguntaven a veure qui era millor, si Raúl o Ronaldo. Home!, deixeu-li gaudir de la popularitat encara que sigui un dia. Era destronar-lo a les vint-i-quatre hores i, per descomptat, utilitzant un altre.

—Som dolents, llavors, els periodistes?

—No, és com si no us volguéssiu creure el conte dels Reis d'Orient i busquéssiu sempre el *crack* a tot, on es trenca la joguina. Com quan els nens petits agafen una joguina i comencen a estripar-la per veure com és i veuen que funcionava perquè tenia unes molles. "És clar, però li les has arrencades". És una mica infantil.

"Totes les indústries tenen el seu tant per cent d'actors joves. Als EUA potser és un quinze per cent, llavors renoven el quinze per cent, però aquí volen renovar el vuitanta per cent."

—Continue amb els paral·lelismes entre el futbol i el cinema, la rivalitat entre el Madrid i el Barça es dóna al cinema?

—No, per la senzilla raó que la indústria cinematogràfica a Catalunya és molt més pobra que la que hi ha a Madrid i està menys assentada. Al teatre passa el contrari, funciona molt millor a Barcelona que a Madrid, i Catalunya, per això mateix, continua essent un gran viver d'actors que arriben a Madrid més preparats i menys cremats. És com els bascos amb els porters de futbol.

—Per què diu que triguen més a cremar-se els actors catalans?

—S'hi poden buscar tota mena de raons culturals possibles, però la que a mi em sembla certa és que a Madrid quan hi ha un descobriment, de seguida és llançat i comença a aparèixer en moltes pel·lícules.

En canvi, a Barcelona, com que la indústria no és tan potent, quan truquen algun actor català perquè vagi a treballar a Madrid, arriba allà i és, en certa manera, una cara nova, però porta un bagatge i ve més preparat.

—I no creu que alguns directors, com és el cas del David Trueba a La buena vida, *tenen tirada a anar a buscar actors a Catalunya, o al País Basc*?

—No, els és ben igual això. És cert que en ocasions intenten que hi hagi gent de tot arreu per fer la pel·lícula més seva. Això passa, però al revés, a Barcelona. En moltes pel·lícules catalanes posen algun actor de Madrid per a dir: "es una pel·lícula espanyola" i perquè no es pensin que la pel·lícula és local i així li donen un àmbit nacional. A Madrid els importa un rave si els actors són de Barcelona o d'on sigui, perquè el seu àmbit és tot el territori. La qüestió és que la pel·lícula i els actors funcionin.

"El teatre funciona molt millor a Barcelona que a Madrid, i Catalunya, per això mateix, continua essent un gran viver d'actors que arriben a Madrid més preparats i menys cremats."

—Tornant a la qüestió dels actors que es cremen, no pensa que és un mal endèmic que ve de la pobresa de la indústria cinematogràfica a l'estat espanyol, i a Catalunya també?

—Hi ha una voluntat de cremar-los.

—Dels productors?

—Els productors repeteixen èxits, donen els mateixos papers i hi ha aquesta síndrome que jo dic del "pigmalionisme", que consisteix a posar pels núvols algun actor nou i al matí següent abaixar-lo. *El País de las Tentacionses* entronitza els nous tot just sortir de la closca. N'ocupen portades mentre que nosaltres no hi sortim mai de la vida.

—En els darrers dos anys al cinema espanyol s'ha notat una certa tendència cap a les noves generacions, però oblidant-se una mica dels, diguem-ne, veterans.

—Totes les indústries tenen el seu tant per cent d'actors joves. Als Estats Units potser és un quinze per cent, llavors renoven el quinze per cent, però aquí no, aquí volem renovar el vuitanta per cent. Quan feia un rodatge a Barcelona va venir el director de Cinema i Teatres de la Generalitat i va començar a parlar dels joves per aquí, els joves per allà. Que si en el teatre, els autors joves ara anaven pegant fort i que farien un teatre amb autors joves. Doncs, faci'l, però ja anem delirant com sempre. Vostè si té un teatre i té un públic, vostè pot renovar un vint per cent dels actors, però sempre progressivament, però si vostè canvia tot de dalt a baix, desterrarà el teatre i no vindrà ningú. I em va dir: "Bé, vist així". I li vaig posar l'exemple d'*El País de las Tentaciones* i ho va entendre. Si tu llegeixes un suplement i no coneixes ningú, ja no el llegeixes, però si coneixes tots els personatges i n'hi ha dos nous, dius, "mira, i aquests qui són?" i t'hi interesses. Però jo llegeixo *El País de las Tentaciones* i no coneixo ningú. I arriba un moment que penses: o sóc idiota o quina llauna. És que és impossible assimilar vint-i-cinc noms nous cada setmana, i a més que tots són l'hòstia.

—L'any passat va rodar sis pel·lícules, no són massa per a un actor?, no corre el perill de cremar-se?

—Pitjor és fer durant un any seguit una sèrie de televisió. En sis pel·lícules, almenys, canvies d'amics, de ciutat, d'arguments i de personatges. Així t'arrisques sis vegades, però en una sèrie només tens una oportunitat.

—I com es poden fer sis pel·lícules en un any?

—Es poden fer per dues raons: primera, perquè et criden, i segona, perquè m'esperen i així puc encaixar les dates, si no seria físicament impossible.

*—Pere Costa deia a la presentació d'*El crimen del cine Oriente *que ell es considerava un català exiliat a Madrid, i esmentava més "catalans exiliats a Madrid" encara que no donava els noms.*

—Al Pere Costa, el conec des que érem petits. Ell se'n va anar a Madrid a l'Escuela de Cine i després va trobar més recursos i suport a Madrid que a Barcelona. Però jo no em considero exiliat perquè visc a Catalunya, a més, en una zona rural, però no rural de moda, sinó rural autèntica. Llavors, es pot dir que estic exiliat al camp català, i treballo a Madrid, però també a molts llocs més. L'any passat vaig rodar a Madrid i també a l'Argentina, a Mèxic, a la Vall d'Aran, a Mallorca i a Barcelona. El que passa és que el ressò que jo he pogut tenir a Madrid no l'he tingut a Catalunya i allà em tenen una mica més de consideració que aquí.

—Se sent ben tractat a Catalunya des que

fa més cine a Madrid?

—Sí, la gent em tracta molt bé, com sempre. He tingut problemes amb certa premsa, amb un parell de diaris.

—*Quins diaris*?

—*La Vanguardia* i *El Periódico.*

—*Però va ser una guerra declarada*?

—Va ser descarat, fins i tot vaig tenir enfrontaments directes seriosos, i tot ve de quan jo vaig ser vice-president de l'Associació d'Actors de Barcelona i havia col·laborat amb la Conselleria de Cultura. Per les meves mans passaven moltes dades i documents i, com que jo crec que no soc pas ximplet, però sí un independent, i en un moment determinat va haver-hi tota una sèrie d'històries rares amb les subvencions i jo sabia moltes coses. Bon punt vaig insinuar un parell de coses, de seguida van saltar: "Però, aquest d'on és?, és socialista?, és convergent?" Llavors, ja em va caure de tot. Va sortir una pàgina sencera a *El Domingo*, un article titulat *La vedette anarquista,* on dir que em deixava verd és fer curt. Em titllava d'anarquista, d'anticatalanista i d'un munt de coses més. Durant tres mesos *El Periódico* va anar ple de cartes al director amb tot de crítiques en contra meva. Les conseqüències de tota aquesta història? Per exemple, que a la roda de premsa a Barcelona d'*El amor perjudica seriamente la salud*, estic allà amb tot l'equip i jo directament no hi existeixo. Un diari de Barcelona fins i tot va treure el meu nom del repartiment que figura a la cartellera. I llavors la vam tenir. Els vaig trucar i els vaig dir: "O torneu a posar el meu nom a la cartellera, o a partir de demà a qualsevol entrevista per a un programa amb més de quatre milions d'audiència, us deixo com el cul i em cago en *La Vanguardia* i en la mare que us va parir". I van tornar a posar-hi el meu nom. És absurd, però així va la cosa.

—*Es perillós dir el que un pensa*?

—És perillós si vols ser un bon noi. Dir el que penses sempre representa una compensació personal, però també és un niu de conflictes. I tot això ve perquè jo, en un moment determinat, deia el que pensava tranquil·lament, fins que vaig veure que això tenia un preu. I ara ho continuo dient, però, potser, no tan alegrement.

-Jo no em considero exiliat a Madrid perquè visc a Catalunya, a més, en una zona rural, però no rural de moda, sinó rural autèntica. Llavors, es pot dir que estic exiliat al camp català i treballo a Madrid, però també a molts llocs més. L'any passat vaig rodar a Madrid i també a l'Argentina, a Mèxic, a la Vall d'Aran, a Mallorca i a Barcelona. El que passa és que el ressò que jo he pogut tenir a Madrid no l'he tingut a Catalunya i allà em tenen una mica més de consideració que aquí.

—*Ara té uns quants projectes en perspectiva, quins seran els camins de Puigcorbé el 1997*?

—Després d'haver-me "encasellat" a la comèdia, com dieu vosaltres, la premsa, em penso "encasellar" en la sèrie negra. Faré la pel·lícula d'Eduardo Campoy, amb guió de Díaz Yanes, que s'anava a titular *Asesinos*, però ha canviat el títol i no sé com és dirà finalment; i acabo de rodar al País Basc *Suerte*, amb Ernesto Tellería.

—*I la pel·lícula amb Álvaro Fernández Armero,* Soy una buena persona?

—No, finalment m'he retirat del projecte.

—*Per què*?

—Hi ha amistat amb els productors [*es refereix als productors de* Boca Boca, *que produeixen amb Sogetel la pel·lícula d'Armero*] i no direm el que va passar. El silenci només em porta disgustos a mi, però no me'n penedeixo i crec que vaig fer molt bé prenent aquesta decisió. De totes maneres, no vull entrar en detalls.

—*Però se'n poden treure algunes conclusions...*

—L'única conclusió que se'n pot treure és que jo tenia tota la raó del món per fer el que vaig fer perquè va haver-hi una cosa inacceptable.

—*Té a veure amb el guió*?

—Una mica.

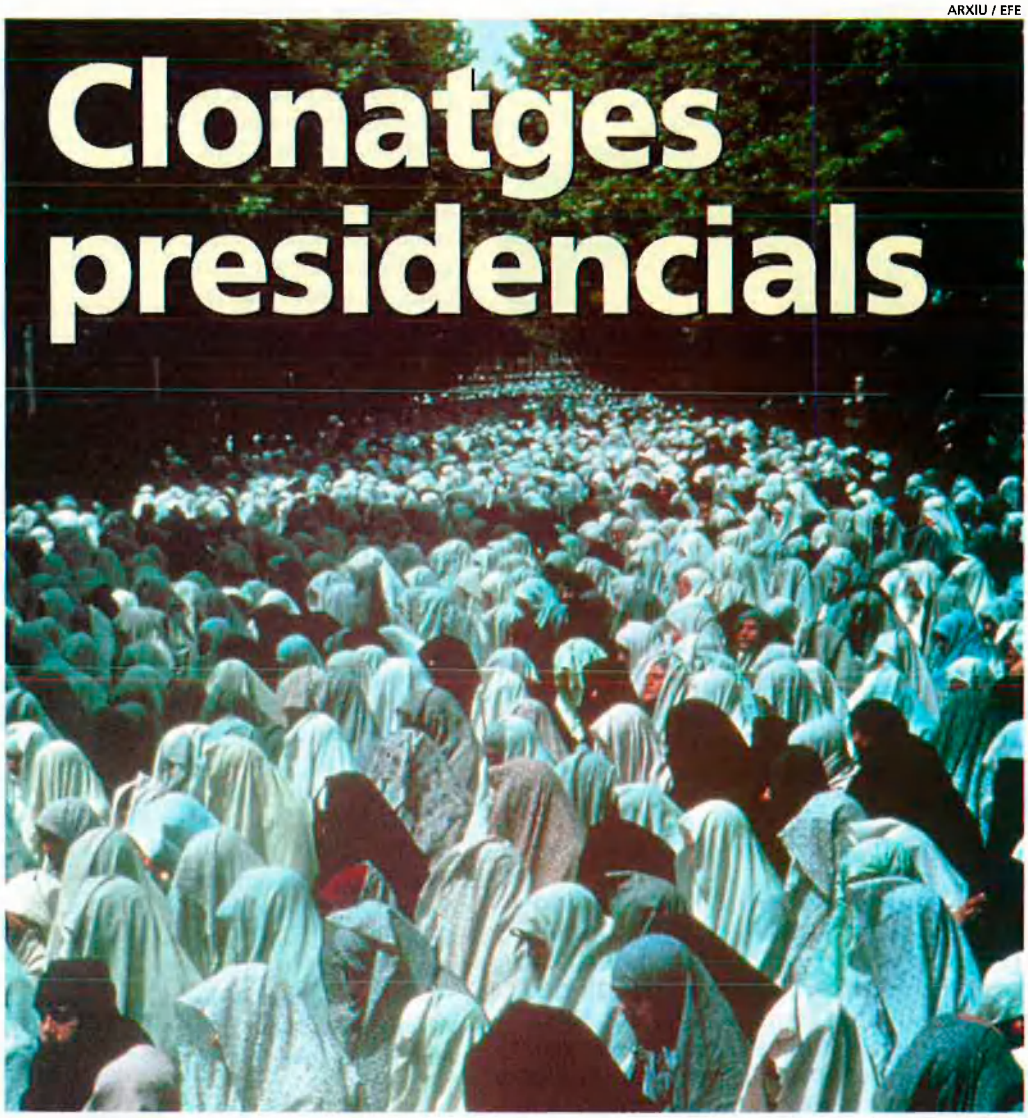
—*Fernández Armero deia que vostè hauria de ser el director.*

—Què hi vols que digui. Jo crec que ell es va equivocar molt, però molt. El que passa és que a ell li van fer costat i ja veurem si es fa la pel·lícula i qui la fa. M'agradarà veure-la.

Clonatges presidencials

ARXIU / EFE

Les eleccions presidencials iranianes reproduiran el règim dels mul·lahs. El complex equilibri entre les faccions en el poder anul·la els programes dels candidats, tots sotmesos al lideratge espiritual del successor de Khomeini, l'aiatol·lah Ali Khamenei, en la cúspide de la jerarquia del poder iranià.

Des de l'aire, al sud del massís de l'Elburz, la metròpolis s'estén com una taca beix, plana, enorme i uniforme, puntejada per minarets. Teheran: 10 milions d'habitants, gairebé una sisena part de tots els iranians. És un repte per l'orientació. Però malgrat les dificultats urbanístiques per situar-s'hi, la geografia social i política és evident.

Al sud, els barris pobres, les masses que el règim pretén honorar i controlar sota el llegendari epígraf de *mostazafin*, oprimits. Són els feus dels *mul·lahs*, els clergues del xiisme –la branca de l'islam que és la religió de l'estat a l'Iran. Són barris densos, lluny, però, de la misèria d'altres suburbis com els del Caire, en bona part gràcies a la gestió de l'alcalde, Gholam Hussein Karbatchi, un arquitecte sense vincles amb la jerarquia religiosa i molt popular a tot el país.

El nord, gairebé dues dècades després de la caiguda del xa, continua ocupat pels rics que no van voler o no necessitaren de marxar. Aquí el *xador* (la túnica negra que tapa les dones de cap a peus) ja ha caigut en desús. Ara es permeten les gavardines, acompanyades, això sí, pels mocadors de cap que cada vegada tenen colors més clars. Són els barris residencials, on vivien els odiats *aghut*, els rics partidaris del xa Reza Pahlawi.

Amb els anys, a partir de la mort de Khomeini el 1989, hi han començat a tornar les festes "decadents", on es vesteix roba de passarel·les europees i no hi falta ni l'alcohol ni les pipes d'opi. Una realitat, com la dels ubicus *pasdaran*, els guàrdies de la revolució, que l'amfitrió allunya uns carrers enllà per unes hores gràcies al suborn que ha tornat a institucionalitzar-se a l'Iran. Aquests mateixos barris, on també abunden les parabòliques camuflades per combatre una altra prohibició, van rebent una immigració de veïns impensable fa uns anys: els mateixos *mul·lahs* que es dediquen a la política i... als negocis.

Sobta encara veure'ls sortir dels seus Peugeot amb xofer i aire condicionat, arreglant-se la capa amb la mà que els deixa lliure el portafolis. Són els nous rics del règim autoproclamat teocràtic, la majoria vinculats a la poderosa indústria petroliera que utilitzen com a cap de pont per penetrar en els sectors

ARXIU / EFE

Mohammed Khatami. Candidat moderat a la presidència d'Iran.

industrial, de la construcció i del comerç.

No desestimen tampoc els immensos subsidis estatals, canalitzats a través de diverses *boniads*, les fundacions. La que mou més diners és la Fundació dels Oprimits, presidida per Mohsen Rafighdust, un antic fruiter del basar que va passar a ser el xofer i guardaespatlles del mateix Khomeini. Rafighdust, a les ordres de l'*aiatol·lah*, va fundar la Guàrdia Revolucionària i d'aquí va saltar a la presidència dels *mostazafin*.

La fundació en qüestió gestiona precisament la propietat confiscada als Pahlawi i a les famílies més riques del país fidels al xa. Ara controla unes 700 companyies que van des de la indústria de l'automòbil fins els laboratoris farmacèutics, la metal·lúrgia i la major part dels hotels iranians. Fins i tot tenen propietats a la Cinquena Avinguda de Nova York. El capital de la fundació es calcula en uns 12.000 milions de dòlars i els guanys anuals voregen els 100 milions més. L'opacitat d'aquests negocis pel govern és completa. Com a organitzacions "caritatives", les *boniads* no han de retre comptes públics ni al govern ni al parlament: només al *rakhbar*, el líder espiritual de l'Iran, l'aiatollah Alí Khamenei, hereu directe de Khomeini. Una mostra d'aquesta impunitat la dóna la producció de la indústria farmacèutica: gran part de les medecines passa al mercat negre, on els beneficis es multipliquen a costa de deixar les farmàcies crònicament buides.

Arbitrarietat institucionalitzada. El poder dins el règim iranià s'exerceix en paral·lel i en múltiples línies (vegeu EL TEMPS, núm. 612). D'una banda, les institucions de l'aparell polític, elegit a les urnes en eleccions de democràcia només aparent per la selecció ideològica prèvia a què se sotmeten els candidats. De l'altra, i en posició predominant, la jerarquia xiïta, representada per un càrrec no electe: el líder espiritual de l'Iran a qui han de jurar fidelitat diputats, ministres i el president segons el principi teocràtic anomenat per Khomeini *Velayat-e Faqih*.

Tots quatre estaments, a més, funcionen sobre la base d'un complex equilibri de poders entre diverses faccions que es poden agrupar en dos grans sectors, coneguts a Occident com el dels conservadors i el dels moderats. Entre ells

El Consell Guardià, un conclave format per dotze notables del règim, ha vetat 234 dels 238 aspirants.

es reparteixen el parlament i la resta de l'estat, amb un lleuger, però sòlid avantatge dels primers. Tot un marc idoni per justificar qualsevol arbitrarietat.

Els intel·lectuals en són les primeres víctimes. La permissibilitat del règim és imprevisible i ara mateix sembla en fase regressiva coincidint amb la sentència judicial alemanya dictada recentment contra les més altes jerarquies iranianes a les quals acusa d'haver ordenat l'assassinat de quatre dissidents kurds a Berlín fa cinc anys.

Algú ha fet sonar l'alarma per

El conclave

El divendres que ve, dia 23, els iranians estan convocats a les urnes en les setenes eleccions presidencials des de la revolució islàmica de 1979. Prèviament, però, tots els candidats han hagut de passar pel sedàs del Consell Guardià, una mena de conclave format per dotze notables del règim entre advocats i clergues xiïtes que tenen dret de vet inapel·lable i l'exerceixen de manera taxativa: van autoritzar quatre candidats de 238 aspirants. Es van erigir d'aquesta manera en els electors decisius en una purga prèvia que va deixar les diferències programàtiques en qüestions de matisos.

De fet, en la pràctica, els comicis ara ja són cosa de dos. Els moderats presenten Mohammed Khatami, de 59 anys, ex-ministre de Cultura i de l'orientació islàmica. El candidat conservador és Ali Akbar Nateq-Nuri, de 54 anys. És el que té més possibilitats ja que compta amb el suport d' Ali Khamenei. A més presideix el Parlament, on la seva facció, l'Associació del Clergat Combatent, és la majoritària.

Les diferències no són fàcils de trobar. Khatami, amic de l'alcalde de Teheran i en línia amb l'actual president Rafsandjani, que ja ha exhaurit els dos mandats improrrogables, posa més èmfasi en la necessitat de netejar i liberalitzar l'economia per sortir de la crisi econòmica. Nateq-Nuri, que controla la ràdio i la televisió, és partidari de mantenir el *statu quo*, el control clerical de l'aparell productiu i financer, bé que també ofereix promeses reformistes.

En matèria social és fàcil preveure que el vot femení i urbà apostarà més per Khatami, ja que deixa entreveure una major permissibilitat pel que fa a costums. Les dones políticament actives, els joves i els intel·lectuals, temen sobretot la victòria de Nateq-Nuri pel risc de perdre els pocs avenços aconseguits amb Rafsandjani en matèria de llibertats. Nateq-Nuri, a més, porta l'estigma de l'aparell: s'ha regalat quatre mansions que eren propietat de l'estat.

Sigui com sigui, a cap dels dos se'ls atribueix prou personalitat per intentar dur a terme reformes de pes. Més aviat estan cridats a tancar un cicle, sobretot si és el president de la cambra el més votat. Aleshores la roda ja seria perfecta: un cap del legislatiu tornaria a saltar a la presidència com va passar fa vuit anys amb Rafsandjani, que va deixar el Parlament per substituir Alí Khamenei com a president. Ara, però, tornaria a ser el torn dels conservadors, que arribarien justament de la mà del mateix delfí de Khamenei. El clonatge seria perfecte. **J. R.**

ARXIU / EFE

Alí Khamenei, líder espiritual de l'Iran. Segons un principi teocràtic, el *Velayat-e Faqih*, els diputats, els ministres i el president li han de jurar fidelitat.

tancar files. El periodista Faraj Sarkuhi, redactor en cap de la revista cultural *Adineh,* està detingut acusat d'espionatge perquè una nit va sopar, l'estiu de l'any passat, a la residència de l'agregat cultural alemany a Teheran. El director de cine més prestigiós de l'Iran, Abbas Kiarostami, va haver d'esperar fins l'últim moment per poder presentar en el festival de Cannes la seva darrera pel·lícula *El sabor de les maduixes*. Però encara ha estat pitjor la sort dels traductors Ahmad Miralai i Ghaffar Husseini, i la del president de l'acadèmia de les llengües iranianes i perses, Ahmad Tafazoli, apareguts morts en circumstàncies no aclarides.

La intimidació als intel·lectuals a l'Iran mostra la força de les faccions en lluita pel poder, però arribat el cas, com és el d'ara, indica fins a quin punt tots els sectors col·laboren quan se senten amenaçats des de l'exterior.

La sentència de Berlín del 10 d'abril és paradigmàtica. El tribunal va acusar directament "les més altes instàncies de l'estat iranià" d'haver organitzat l'assassinat de quatre dissidents el 1992. No donava noms, però assegurava que la matança havia estat ordenada pel Comitè d'Operacions Secretes Especials, que inclou com a membres tant el líder espiritual iranià, Alí Khamenei, del sector conservador, com el cap de l'estat, Alí Akhbar Haixemi Rafsandjani, que és el líder dels moderats.

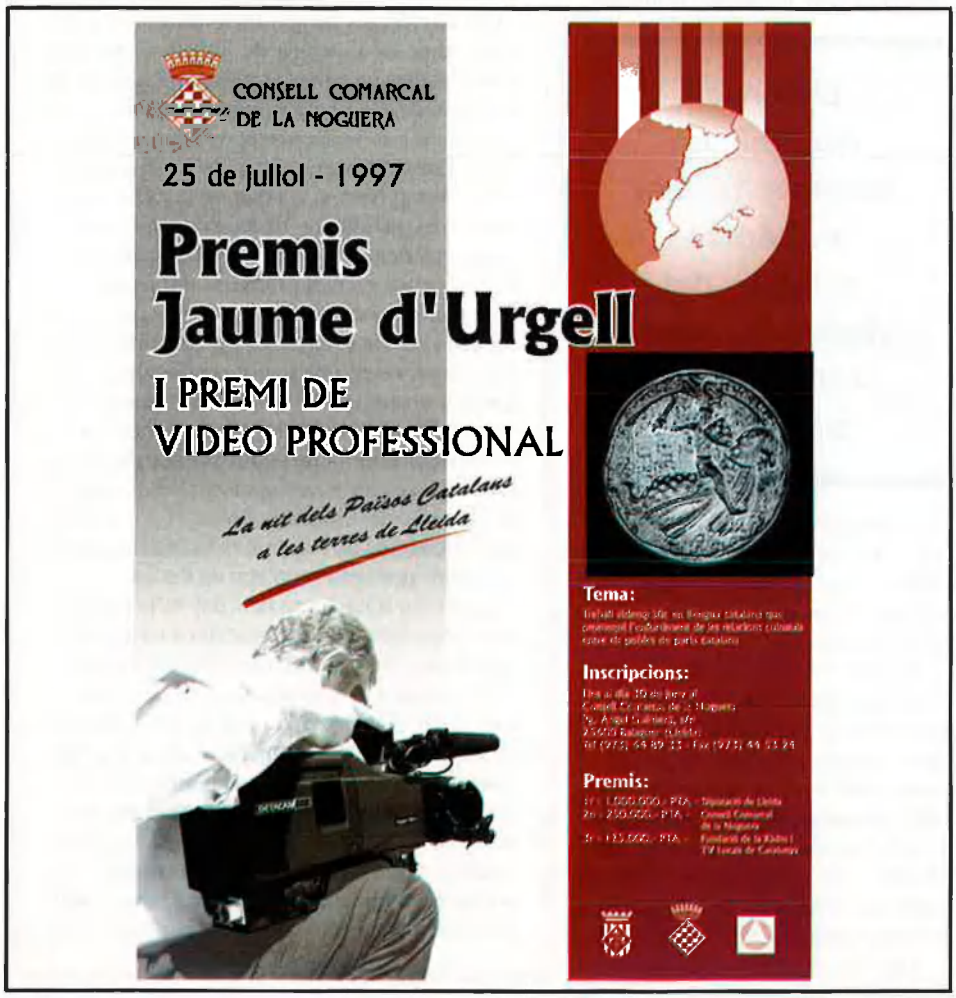
La sentència ha galvanitzat la cúpula del poder iranià sense distincions. L'endemà mateix Rafsandjani aprofitava la pregària del divendres a la Universitat de Teheran per parlar d'una "conspiració americana, sionista i alemanya" davant la qual va posar en alerta les forces armades. Els *mostazafin* van tornar a sortir al carrer. Es manifestaven davant les ambaixades occidentals, i oferien el seu martiri per qualsevol acte terrorista que se'ls podés ordenar.

Òbviament tot va quedar aquí. L'Iran, amb més de 40.000 milions de dòlars de deute exterior, sotmès a una inflació galopant i amb uns salaris mitjans d'unes 10.000 pessetes mensuals no es pot permetre massa desafiaments. Sobretot amb Alemanya, que ha anat substituint els EUA com a soci comercial més qualificat, amb un intercanvi anual d'uns 2.400 milions de dòlars.

Teheran, al marge de la demagògia, ha evitat que la Unió Europea se sumi al blocatge ferri dels nordamericans. La voluntat era mútua. L'Iran se sap atractiu pels interessos econòmics d'Europa i vol mantenir aquests vincles per sobre de les tímides sancions europees, limitades fins ara a la suspensió de l'eufemístic "diàleg crític".

La crisi de Berlín, però, més enllà dels aspectes puntuals confirma un diagnòstic: l'Iran dels *mul·lahs* és un règim políticament consolidat, més del que els analistes interessats a proclamar el contrari sospiten. Els grans interessos, els té definits i els comparteix tota la jerarquia, sobretot en matèria de política exterior i de seguretat. Les diferències entre faccions dirimeixen lluites pel control parcial del poder, però no qüestionen el sistema. En aquest sentit, les eleccions presidencials seran un tràmit.

Joan Roura

Europa ens guarda el dret d'asil

El passat desembre, Aznar demanava que se suprimís el dret d'asil entre països de la UE. Els estats membres de la Unió han tombat la proposta, que hauria fet trontollar les garanties democràtiques.

A la cimera europea de Dublín, de desembre passat, José M. Aznar féu aprovar un mandat perquè la Conferència Intergovernamental per la reforma del Tractat de la Unió (CIG), del 20-22 d'abril d'enguany, establís clarament el principi que cap ciutadà d'un estat membre de la UE no podia sol·licitar asil en un altre estat membre. Llavors el govern va presentar l'acord com un victòria de la diplomàcia espanyola contra els etarres escampats per Europa.

La ufana presumpció de la Moncloa féu sorgir més interrogants que no certeses. Es pot suprimir, o limitar, el dret d'asil a la UE sense perjudici de les garanties democràtiques dels seus ciutadans? Calen mesures de tal abast per a neutralitzar el terrorisme? I, finalment, de debò estan disposats els estats membres de la UE a seguir la iniciativa de Madrid? Sobre aquest últim punt, no es va poder especular gaire: abans del plenari de la CIG el govern hagué de retirar la proposta, i en va presentar una altra, que ja no pretenia canviar el Tractat sinó afegir-hi un protocol addicional, és a dir un norma inferior, que cada estat pot acceptar o rebutjar, amb independència de la seva adhesió global al Tractat. Aquest protocol, que va quedar fora de l'ordre del dia, tracta de limitar el dret d'asil a tres supòsits: el demandant procedeix d'un país amb algun dret fonamental suspès; el país d'origen té obert un tràmit de penalització per haver violat el Conveni de Roma sobre drets fonamentals; i, per un període de sis mesos, si un estat accepta d'estudiar una demanda d'asil per alguna de les causes previstes a la Convenció de Ginebra sobre refugiats.

A final de gener l'ACNUR va enviar un memoràndum a Brussel·les oposant-se a les pretensions espanyoles per "contràries" als compromisos internacionals adquirits per tots els estat de la Unió. El document subratllava que la pertinença a un ens supranacional no allibera els estats sobirans de les seves obligacions. A mitjan març, Amnistia Internacional s'adreçava a la Comissió Europea per dir que una proposta de limitació del dret d'asil contradiu els pactes internacionals dels Drets Humans. AI, sensible a la preocupació de la Moncloa per les "facilitats" d'ETA a Europa, recordava: "les legislacions actuals dels països europeus tenen mecanismes suficients perquè els terroristes no utilitzin la via de l'asil amb la finalitat d'evitar l'extradició". Avui no hi ha cap ciutadà europeu que gaudeixi del dret d'asil en un altre país de la Unió. Pel que fa a Espanya, no s'ha concedit cap estatut d'asilat des de l'adhesió a la CEE al 1986. Els recents contenciosos amb la judicatura belga i la portuguesa no tenen res a veure amb el dret d'asil, expressament denegats als membres d'ETA, ans es tracta de demandes d'extradició, regulades per acords bilaterals.

Gent de poca memòria. Encara que el dret d'asil s'hagués suprimit, les demandes d'extradició toparien amb els mateixos entrebancs. En canvi, el preu d'aquesta reducció qualitativa de "l'hàbitat" democràtic de la UE seria una incògnita angoixant. Què passaria amb els ciutadans francesos d'origen magribí que fossin foragitats dels municipis governats pel FN? I ja no parlem de l'adhesió dels països de l'Est i de Turquia... Poden perdre els kurds, escabetxinats amb armament comprat als mercats "democràtics", un dels pocs drets que els queda, el de fugir? Darrere la proposta de suprimir el dret d'asil hi ha dues concepcions equivocades, característiques dels conservadors: la idea que Europa és, per ella mateixa, una garantia democràtica; i la idea que la democràcia no admet marxa enrere.

No deixa de tenir gràcia que molts dels defensors d'aquestes concepcions exercissin càrrecs públics en un règim contrari a la democràcia i a Europa. Més ben dit, en tindria, si no fos que aquesta idea va sortir dels socialistes espanyols, que li van donar forma de projecte. Un projecte que el PP ha tirat endavant, amb molt poc èxit. Per sort. Per ara.

Pau Pons

ARXIU / EFE

Raquel Garcia i Luis Moreno, després de sortir de la presó a Bèlgica. Les demandes d'extradició, com la que el govern espanyol va sol·licitar a Bèlgica en el cas d'aquestes dues persones, toparien amb els mateixos entrebancs encara que s'hagués suprimit el dret d'asil.

"L'islam recela del model occidental"

El filòsof marroquí Nour Eddine Affaya defensa la pluralitat del món àrab i el seu dret a articular un discurs alternatiu al que li dicta Occident: "Juguem al confusionisme intencionat per crear estereotips i eclipsar el debat de fons que proposen els àrabs".

Nour Eddine Affaya és professor de filosofia a la Universitat Mohàmmed V de Rabat (Marroc), i ha estudiat durant molts anys la dificultat de mantenir una identitat pròpia en un món intercultural: "És encara més difícil quan qui vol preservar aquesta identitat és àrabo-musulmà". Affaya és també membre del Congrés Nacional Àrab, reunit a Casablanca el mes passat per acordar una estratègia cultural, política i econòmica entre intel·lectuals i polítics de tots els països àrabs.

—Quins van ser els grans temes de la reunió de Casablanca?

—En el Congrés Nacional Àrab, hi caben intel·lectuals i polítics de totes les tendències: socialistes, nacionalistes, liberals... De països i d'edats diferents, amb idees distintes sobre la separació entre religió i estat, l'estatut de la dona, els drets de l'home, etcètera. El que és un fet és que tots se senten àrabs. Els cristians es declaren, fins i tot i abans que res, de cultura àrabo-musulmana i, després, de fe cristiana. Els cristians solen ser els més liberals, però també hi ha els tradicionalistes, que entenen l'islam com una forma de regir la vida política.

—Creu que el món àrab ha fet bandera dels aspectes més integristes de la seva religió per subratllar l'oposició a la cultura "imperialista" occidental?

—Cada vegada que hi ha un desafiament en el món àrab, ve d'Occident. Actualment, es troben enfrontats amb els Estats Units pel petroli. També per la implantació de l'estat d'Israel com una plataforma estratègica dels Estats Units en aquella regió. Com que no es fa respectar la llei internacional en casos com el del poble palestí, és lògica aquesta reacció. Occident s'omple la boca de llibertat, democràcia... Però fins a quin punt és sincer en la defensa d'aquests drets? O no va ser perquè l'Iraq era un estat àrab que, quan va envair Kuwait, ràpidament els Estats Units van buscar aliats per atacar-los? És un fet, per exemple, que la radicalització del món àrab va néixer de la creació de l'estat d'Israel.

"Han estat els polítics i els interessos econòmics, que han creat el moviment migratori a Europa aquest segle... Són els polítics i els economistes qui haurien de resoldre ara els problemes culturals que això ha portat."

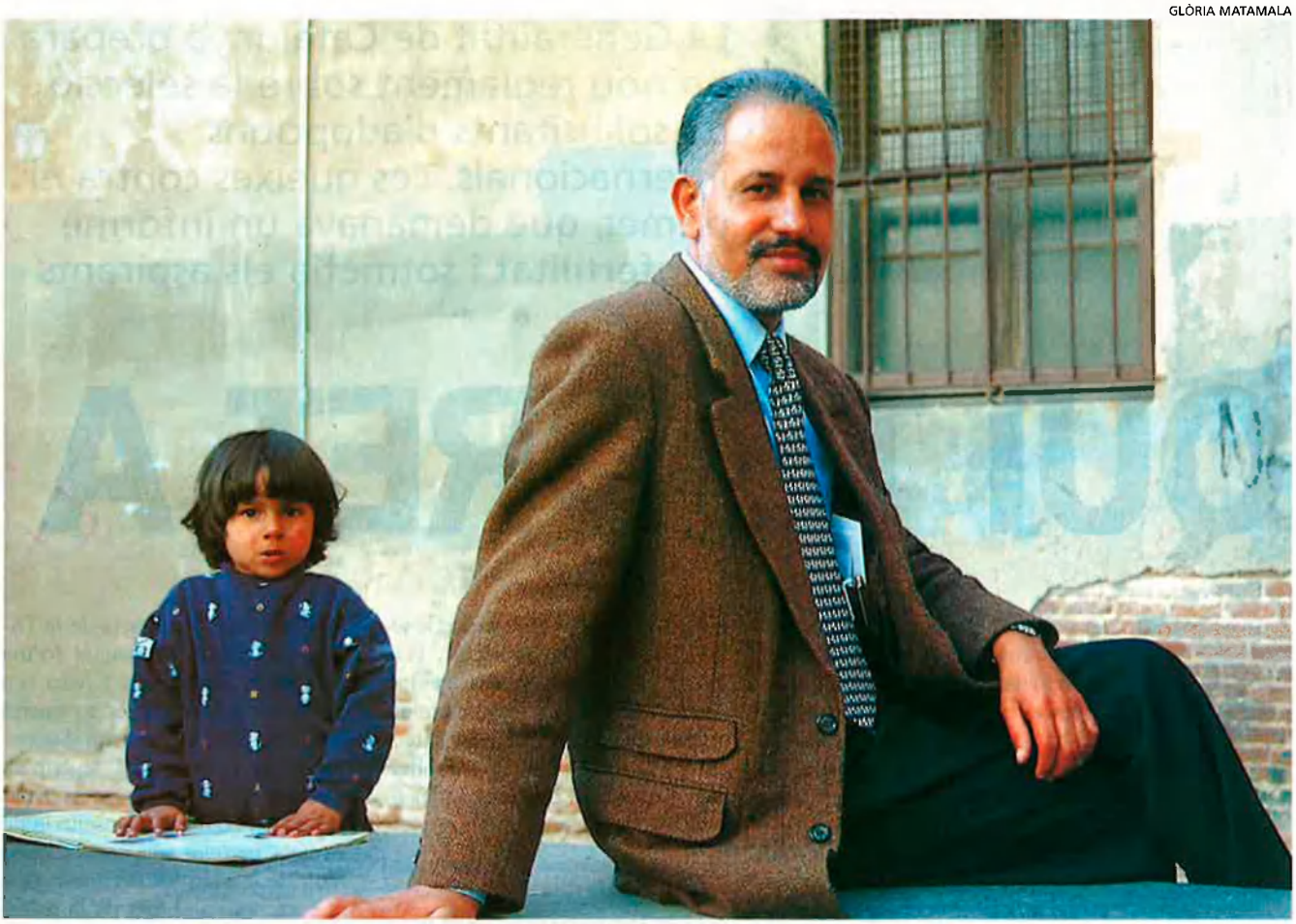
—Es pot dir que l'antiga bipolarització del món entre capitalisme i comunisme és ara entre Occident i països àrabs, entre cristianisme i islam?

—És que Occident ha de necessitar sempre un enemic? Jo crec que sí. Els dirigents occidentals estan convençuts que el liberalisme és la fi de l'evolució històrica. Creuen que és un sistema perfecte, sobretot després del fracàs de l'experiència comunista. Jo crec que hi ha uns altres camins, a més del capitalisme. Però, més enllà d'això, per què parlem de guerra de cultures, entre occidentals i àrabs? Em penso que hi ha estereotips, imatges falses i que es juga al confusionisme intencionadament. Circulen idees equivocades sobre uns i altres. Hi ha diferents móns àrabs i no hi ha tampoc un sol Occident. O és que a Europa no han volgut frenar la penetració americana, per exemple, amb les quotes de projecció de cinema europeu? Igual passa amb l'islam nigerià i palestí, o amb els sunnites i els xiïtes. El que tenen en comú és que recelen i s'oposen a la importació del model occidental.

—Però la manera de defensar la diferència ha estat sovint a base de terrorisme internacional, la cara més fosca de l'integrisme islàmic.

—Crec que hi ha maneres millors de fer notar que som diferents que no el terrorisme, és clar. Però la globalització ha imposat unes formes de relació entre les cultures que no tenen res a veure amb l'e-

GLÒRIA MATAMALA

quitat, sinó més aviat amb els interessos de les multinacionals.

—I en quin grau és equitativa aquesta relació quan l'àrab, a més, és un immigrant en un país occidental?

—L'ésser humà és essencialment un ésser immigrat. Tots som estrangers. Ni a Europa, ni a Amèrica, ni enlloc no existeix una comunitat pura des dels inicis del temps. Però avui, si juguem amb la integració de les minories per interessos partidistes, com en el cas dels magribins a França, ens podem trobar amb problemes greus, difícils de resoldre fins i tot per a les generacions vinents. Jo crec en un futur multicultural d'Europa, com és el cas dels Estats Units, on tot són immigrants i on no hi ha una cultura oficial. El multiculturalisme és la solució dels problemes de les minories estrangeres. Tot i que a Europa els musulmans no hi són gens estranys. De fet, l'Islam és la segona religió d'Europa. S'ha de reconèixer l'islamitat que hi ha al vell continent.

—Si bé és cert que hi ha un marge d'entesa entre les religions, també és evident que les diferències culturals poden ser a vegades insalvables. La situació de la dona, per exemple.

—El problema de la immigració és molt complex. S'hi barregen factors culturals, polítics, econòmics i religiosos. Ara, per exemple, ja hi ha una segona generació d'immigrants a França. Són francesos i alhora musulmans. Com es pot crear una identitat pròpia per a aquesta nova classe de francesos? Bé, han estat els polítics i els interessos econòmics que han creat el moviment migratori a Europa aquest segle. Sobretot perquè faltava mà d'obra per a unes feines que els europeus no estaven disposats a fer. Són els mateixos polítics i els economistes que haurien de resoldre ara els problemes culturals que això ha portat. Han canviat els paisatges: hi ha dones amb vels a les grans ciutats europees, gent de pell més fosca...

—Com hauria de ser un futur de cooperació a la Mediterrània?

—De *partenariat*, sobretot després del que es va dir a la Conferència Euromediterrània de Barcelona del 1995. Cal que les bases del comerç siguin el *partenariat*, els drets de l'home, la democràcia i que es reparteixi la riquesa de forma diferent. No es pot parlar de democràcia sense distribució de la riquesa. La construcció d'un espai propi a la Mediterrània no pot construir-se a doble velocitat. Altrament, la gent del sud no pot viure a casa seva i forçosament ha de fer cap als llocs on hi ha possibilitats d'enriquir-se. Si volem reduir les migracions, l'única manera és de repartir la riquesa.

Antoni Cruañas

"Es que Occident ha de necessitar sempre un enemic? Jo crec que sí. I ara és l'islam l'únic que s'oposa a l'hegemonia occidental".

ARXIU

La Generalitat de Catalunya prepara un nou reglament sobre la selecció de sol·licitants d'adopcions internacionals. Les queixes contra el primer, que demanava un informe d'infertilitat i sotmetia els aspirants

QUI TÉ DRET A A

La Generalitat de Catalunya aprovarà d'aquí a poques setmanes un nou reglament d'adopcions internacionals sense requisits previs. No caldrà cap informe mèdic d'infertilitat, ni ser menor de quaranta anys, ni serà cap impediments que la parelles segueixi un tractament de fecundació assistida... El rebuig social de la primera redacció del reglament va obligar la consellera de Justícia, Núria de Gispert, a suspendre el text el 30 de gener, dues setmanes després de publicar-lo. Segons l'esborrany del nou reglament, al qual ha tingut accés EL TEMPS, se substitueixen els requisits d'exclusió per cinc criteris de preferència, entre els quals el de donar prioritat a les parelles sobre els individus, o el d'establir que la diferència d'edat entre adoptant i adoptat sigui similar a la d'una filiació biològica.

Un reglament molt restrictiu. La polèmica llista de vint-i-cinc condicions d'idoneïtat incloïa, entre més coses, un informe mèdic d'esterilitat, estabilitat de la parella, amb un mínim de tres anys de convivència, no haver perdut cap fill els últims dos anys i una "actitud positiva envers el procés administratiu i legal d'adopció". "L'aprovació d'aquestes mesures no va ser cap novetat –assevera l'advocat Lluís Sala, vinculat a la Plataforma Cívica per l'Adopció Internacional–, perquè reflectien el funcionament seguit per la Direcció General d'Atenció a la Infància". Feia temps que el Síndic de Greuges havia demanat que es redactessin els criteris que seguia aquesta Direcció a l'hora d'aprovar les sol·licituds d'adopció. "El que no em pensava és que, alguns criteris, gosessin posar-los per escrit", assegura Sala.

La polèmica llista de 25 condicions d'idoneïtat incloïa una actitud positiva envers el procés administratiu i legal d'adopció.

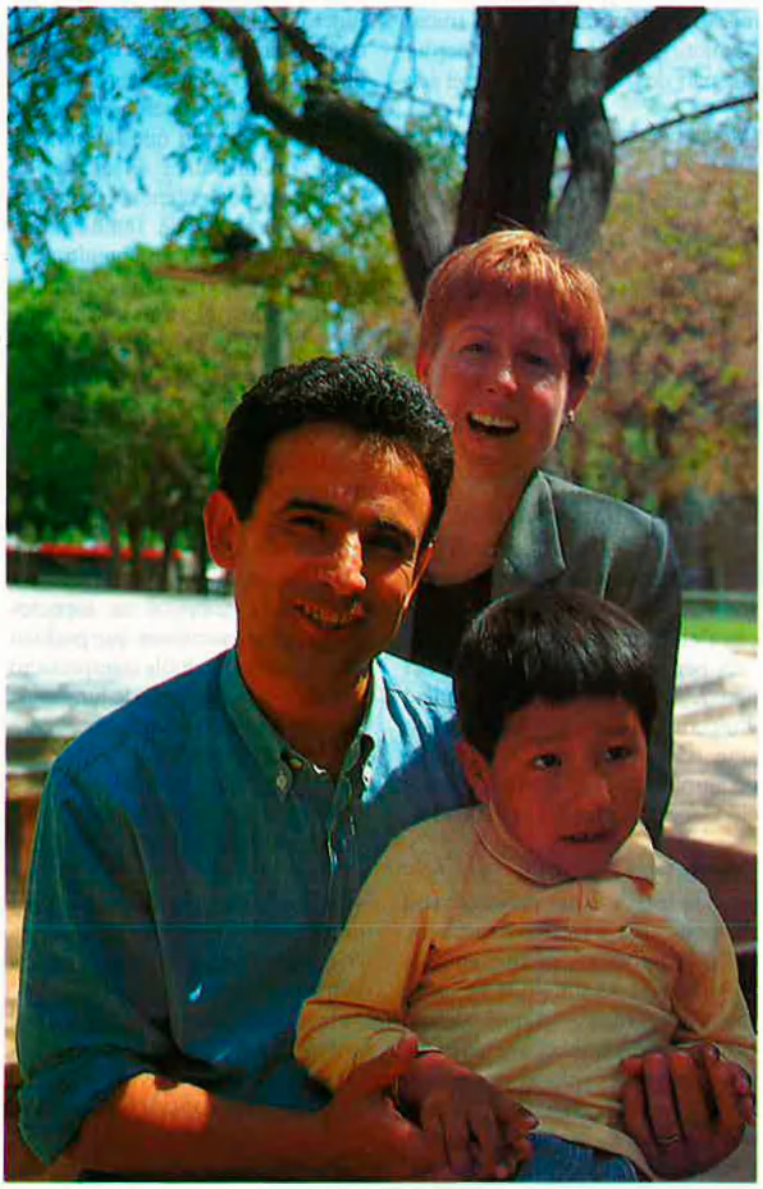
La pressió de pares, professionals i grups relacionats amb les adopcions han aconseguit la "congelació" dels títols III i IV del reglament de protecció de menors desemparats i d'adopció. El nou esborrany s'acosta molt a les posicions defensades pels col·lectius de pares. Per Fede Montagud, de quaranta-dos anys i que en fa un i mig que pugna per obtenir una adopció, hi ha hagut un moviment espontani de pares que s'han agrupat per oposar-se a la ineficàcia de la Direcció General. Montagud forma part de la Plataforma Cívica, un col·lectiu que va néixer a principi d'any amb l'únic objectiu d'aconseguir la reforma del reglament d'adopcions. "No hi ha un front organitzat contra la Conselleria de Justícia, però les adopcions toquen molt de la vora les persones, perquè tots tenim el dret de la paternitat". D'aquesta manera explica Montagud la reacció de la societat civil quan es van fer públics els polèmics requisits. Criteris com el de l'esterilitat són un atemptat contra la intimitat de les persones, segons la Plataforma Cívica i l'Associació Catalana de Pares Responsables. Uns altres, com el d'impedir que puguin adoptar pares de més de quaranta anys o que hagin perdut un fill els dos últims anys no són sinó criteris arbitraris que no es poden aplicar en tots els casos igual. Segons Fede Montagud: "Per què pot ser idoni un pare de trenta-nou anys i no un de quaranta-dos? Ja entenc que un senyor de setanta anys no pot adoptar un nen de tres, però tampoc pot adoptar un senyor a punt de morir-se de càncer, ni que tingui trenta anys... Tot això s'ha de regular de manera més flexible i adequar el reglament a cada cas".

"Actitud positiva". Una de les queixes més repetides entre pares que volen adoptar és el funciona-

a un mínim de set entrevistes, han obligat la Conselleria de Justícia a rectificar. Els requisits d'exclusió que marcava l'anterior normativa seran ara substituïts per cinc criteris de preferència.

DOPTAR?

MIREIA MARGENAT

Esborrany del nou reglament

Article 72. El procés d'estudi i valoració de la persona o família que sol·licita adoptar comprèn sessions informatives i de formació, a més d'un mínim de dues entrevistes, una d'efectuada per un treballador social i una per un psicòleg de l'equip tècnic competent, i una visita domiciliària. A fi d'assolir la màxima objectivitat en la valoració, també s'hi podran incloure qüestionaris i proves psicomètriques. La durada del procés es fixa en vuit mesos. L'efecte de la manca de resolució expressa és desestimatori.

Article 74. Els sol·licitants podran adduir al llarg del procés d'estudi i valoració les al·legacions que estimin convenients i aportar-hi documents o altres elements de judici. De tot l'expedient i de la proposta de resolució, se'n donarà vista i audiència als sol·licitants.

Article 76. La selecció de la família o personal per a l'assignació d'un menor es farà sempre en interès d'aquest i a partir de les seves necessitats, i d'acord amb els criteris de preferència següents:

a) Es donarà prioritat als cònjuges o parella d'home i dona que convisquin maritalment respecte a les persones individuals.

b) Aquelles famílies o persones que reuneixin les característiques que s'adaptin millor a les necessitats dels menors.

c) La diferència d'edat entre l'adoptant i l'adoptat sigui similar a la de filiació biològica.

d) Es prioritzarà que la diferència d'edat entre el fill més petit dels adoptants i l'adoptat sigui almenys d'un any.

e) En igualtat d'idoneïtat es respectarà l'ordre cronològic de la sol·licitud.

L'esborrany de la nova normativa és un avenç considerable de les posicions dels col·lectius de pares. Sobretot pel que fa a l'acceleració dels tràmits. Les parelles d'home i dona continuen essent prioritàries, si bé s'ha suprimit el requisit d'una convivència de tres anys que establia el reglament anterior. Queda relegat, de fet, el reconeixement del dret de les parelles homosexuals.

El 3 de juny és la data límit que ha fixat la conseller

La consellera ha mogut fitxa

ARXIU / CARME PUÉRTOLAS

Els pares guanyen la partida. La consellera de Justícia, Núria de Gispert, no solament s'ha avingut a tornar a redactar els títols III i IV del reglament d'adopcions, ans ha apostat per una reorganització de tot el servei d'atenció a la infància i ha substituït qui fins dues setmanes n'era la directora general, Conxita Tarruella, per Ramon Buscallà i Corominas, un militant d'Unió sense vinculació fins ara amb la Direcció General d'Atenció a la Infància. La consellera reconeix que la reorganització ha estat motivada pel malestar manifestat per les famílies adoptants: "Era necessària una profunda restructuració". D'aquesta manera Gispert no solament legitima les demandes dels pares, ans desaprova la gestió portada a terme fins ara per la Direcció General. **A. C.**

ARXIU / EFE

Han Weixang (al centre), director del Shangai Children's Welfare Institute. Els casos de nens maltractats arreu del món han disparat les adopcions.

ment intern de la Direcció General d'Atenció a la Infància. Alguns pares acusen la Generalitat d'ineficàcia i d'actuar de forma poc ètica, aprofitant la por dels pares de ser represaliats i de quedar-se sense l'adopció que esperen. Així entenen la clàusula de la primera redacció del reglament que exigia una "actitud positiva envers el procés administratiu i legal de l'adopció". Una parella, que vol restar en l'anonimat perquè té l'expedient d'adopció en tràmit i tem possibles represàlies, explica que pel fet d'insistir a adoptar un menor d'un país amb el qual la Generalitat no tenia tractes estipulats va ser amenaçada que els enviarien a casa els mossos d'esquadra. També hi ha el cas d'un sol·licitant individual que, en un programa de televisió, va criticar el funcionament de la Direcció General i, just l'endemà de l'emissió del programa, el van trucar per notificar-li que s'havia perdut una part de l'expedient i que el seu cas s'endarreriria uns mesos més.

L'esborrany del nou reglament preveu la creació d'un comitè d'avaluació que assessorarà i controlarà la Direcció General.

És per això que l'esborrany del nou reglament preveu la creació d'un comitè d'atenció familiar i un altre d'avaluació que assessorarà i controlarà els tècnics de la Direcció General en les seves decisions.

Cap al text definitiu. "L'esborrany en estudi és un projecte molt millorat –assegura l'advocat Sala, de la Plataforma–, perquè elimina els criteris excloents que hi havia abans i en matisa alguns altres". Però Sala creu que encara hi ha uns quants aspectes que es poden millorar com, per exemple, l'establiment de vuit mesos per als tràmits d'idoneïtat: "Si abans calien set entrevistes als pares, ara només se'n demanen dues, de forma que es podria accelerar tot el procés". L'advocat Lluís Sala creu que també es podria demanar més celeritat als funcionaris de la Direcció General i, tot i que admet que és imprescindible la intervenció de les autoritats en el procés d'adopció per a evitar irregularitats, creu que la complexitat administrativa en el cas de Catalunya pot potenciar "trampes legals", com la de famílies que s'han empadronat en una altra comunitat autònoma veïna on les llistes d'espera i els tràmits són menors. "La legislació de la majoria de països de la Unió Europea és com la de Catalunya, perquè s'entén que calen estudis psicològics, mèdics... Però l'administració no és tan lenta com aquí".

En un document enviat a la Conselleria de Justícia la Plataforma Cívica demana uns últims retocs a l'esborrany, sobretot en aspectes formals i imprecisions que podrien donar peu a una doble interpretació d'alguns articles. El 3 de juny és la data límit que ha fixat la consellera per a l'aprovació del nou reglament, tot i que en qualsevol moment se'n podria fer públic el contingut definitiu. "Llavors és quan es dissoldrà la Plataforma Cívica –diu Fede Montagud– i els expedients podran seguir amb més celeritat i tots plegats podrem tornar a la tranquil·litat".

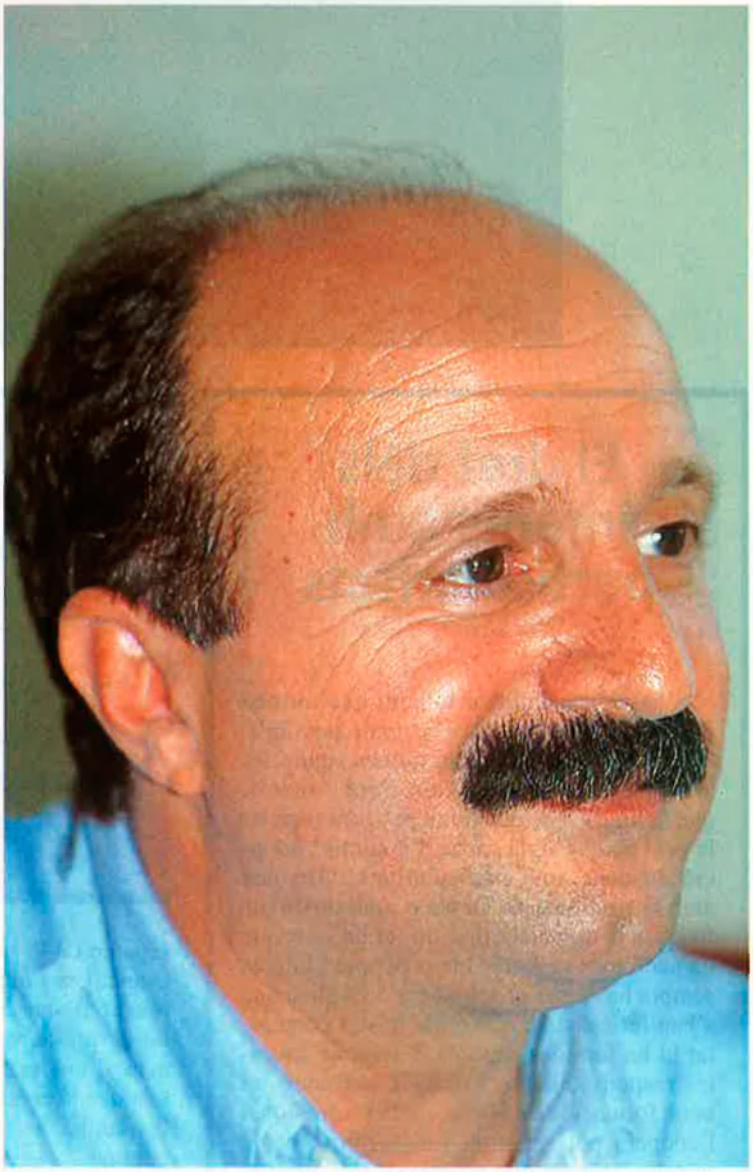
Haurà estat una petita batalla per reivindicar un dret encara no recollit en cap declaració universal: el dret de tota persona a la paternitat.

Antoni Cruañas

L'interès de l'infant

Els nens són els veritables protagonistes de la història de les adopcions, quan els pares es perden entre documents, qui-sap-los requisits, certificats d'idoneïtat, llargues esperes i molta burocràcia. L'especialista Pere Amorós ens en parla.

MIREIA MARGENAT

Pere Amorós, professor de pedagogia de la Universitat de Barcelona i un dels formadors dels equips tècnics que fan el seguiment de les possibles famílies adoptives i dels nens del nostre país en situació d'adopció, destaca: "Prioritàriament allò que ens preocupa és l'interès de l'infant i per això busquem la família capaç d'atendre un nen determinat".

—Quines característiques i necessitats tenen els nens en situació d'adopció de l'estat espanyol?

—La majoria tenen particularitats, que vol dir que fa temps que es troben en institucions, amb possibles problemes d'afecte, nens d'una certa edat, molts cops d'ètnies i colors diferents, nens que poden presentar disminucions físiques, psíquiques i de comportament... I nosaltres, com a tècnics, hem de sensibilitzar la població perquè sigui capaç d'assumir no solament adopcions d'infants, sinó de nens més grans amb aquests problemes.

—I en el procés d'adaptació amb la família, quins problemes presenten aquests infants?

—Quan una criatura se separa dels pares viu una pèrdua important i això li provoca un sentiment de tristesa, de dubte, d'angoixa..., i per tant, en el procés d'adaptació el nen pot crear maldecaps, com ara situacions de rebuig envers un dels membres de la família o conflictes amb els fills biològics, o inadaptació a un cert tipus de normes... Però això no passa sempre i hi ha vegades que no hi ha cap problema especial. Cal deixar clar que és un "procés" d'adaptació, no un problema d'adaptació.

—Amb tots aquests possibles problemes, quina preparació es dóna als pares?

—La preparació prèvia és molt important i es basa a informar els pares, a explicar-los exactament què vol dir adoptar una criatura, quines són les característiques d'aquests nens, amb quins problemes es poden trobar... Després de tot això s'inicia l'acolliment pre-adoptiu, que vol dir que abans de col·locar un nen en adopció, viu durant un temps amb la família per veure si s'hi adapta. És clar, com més particularitats tingui aquest nen, més dificultats tindrà el procés. Durant tot el temps que dura aquest acolliment pre-adoptiu, hi ha un seguiment de l'equip tècnic que generalment és format per un psicòleg, un pedagog, un treballador social i un educador. Quan el nen ja és adoptat legalment, l'administració ja no té competències per a dur a terme un seguiment, tot i que si els pares adoptius demanen ajuda hom els n'ofereix.

—I el nen, quina preparació rep abans de ser adoptat?

—Molta informació. Sobretot li expliquen, sempre que tingui capacitat d'entendre-ho, per què el

"Quan el nen ja és adoptat legalment, l'administració ja no té competències per a dur a terme un seguiment."

El nou reglament de la Generalitat que s'està elab

MIREIA MARGENAT

"Amb els nens d'una certa edat és important que la presa de contacte amb la família es faci d'una forma gradual."

El dret dels infants amb particularitats

"S'ha de sensibilitzar tothom que tot nen legalment adoptable, ha de tenir possibilitats de ser adoptat, siguin quines siguin les seves característiques", diu Pere Amorós, que fa molts anys que lluita per conscienciar la gent perquè sigui capaç d'assumir l'adopció de nens amb particularitats. "Un nen amb la síndrome de Down o amb dificulats físiques té el mateix dret de ser adoptat que un nadó ros i amb ulls blaus perquè l'interès sempre ha de ser el del menor". Explica que s'han fet estudis i que en la nostra comunitat hi ha famílies capaces d'assumir aquestes responsabilitats, i destaca que amb un bona formació i una bona ajuda professional l'adopció pot ser molt satisfactòria: de la mateixa manera que sorgeixen més problemes a l'hora d'educar el nen, també hi ha més satisfaccions. I tot i que la majoria de famílies continuen demanant infants per adoptar, comença a créixer el nombre dels qui adopten nens més grans i amb particularitats. **G. C.**

"Mai un nen per a una família, sinó una família per a un nen."

"Hi ha pares que es plantegen l'adopció per solidaritat."

separen de la seva realitat, quins avantatges i quins inconvenients té això d'anar a viure amb la família pre-adoptiva... Amb els nens d'una certa edat és important que la presa de contacte amb la família es faci d'una forma gradual.

—Podríem dir que les famílies adoptives formen un tipus de família amb característiques comunes?

—A mi, no m'agrada parlar de famílies tipus. En l'adopció hi ha, d'una banda, les parelles que volen un nen petit: són famílies relativament joves que no han pogut tenir fills. I d'una altra n'hi ha que són capaces d'assumir nens amb certes particularitats: són famílies que trenquen el model anterior perquè són, sovint, pares d'una certa edat que ja tenen fills biològics.

—Amb aquest nou model apareix, doncs, l'adopció per "altruisme"...

—Sí, sí, a poc a poc es va consolidant aquest nou tipus de família que es planteja l'adopció per raons de solidaritat.

—Les famílies monoparentals tenen les mateixes possibilitats d'adoptar que les parelles home-dona?

—Teòricament tenen les mateixes possibilitats perquè el punt més important està a veure si les característiques de la família poden satisfer la necessitat del nen, no pas l'estructura familiar, perquè la prioritat és l'interès del menor. La parella formada per un home i una dona és la més freqüent, però això no vol pas dir que sigui la millor o la pitjor. Mai un nen per a una família, sinó sempre una família per a un nen.

Gemma Casamajó

Adopcions sota sospita

Moltes parelles que han volgut adoptar infants de països com Rússia, Romania o l'Índia han notat el rebuig de l'administració, que sospita especialment dels homes solters, de les parelles de gais i lesbianes i dels qui gestionen l'adopció per compte propi.

ARXIU / EFE

Els nens procedents de l'est d'Europa sovintegen cada cop més. Les adopcions d'aquests nens són, si més no, irregulars la majoria de les vegades.

"Els homes solters que demanen fer-se càrrec d'un nen o d'una nena sempre són sospitosos d'homosexualitat o de pederàstia". John Triseliotis, professor de la Universitat d'Edimburg i una autoritat en matèria de protecció de menors, advertia en la seva visita de fa unes setmanes a Barcelona que els manuals orientatius interns dels equips dels serveis socials que han de fer la selecció d'adoptants sempre recomanen una atenció especial en l'estudi dels solters, per temor de possibles anomalies o patologies. "Evidentment no és igual ser pedòfil que ser homosexual –aclareix Triseliotis–, però les nostres lleis són contràries a gais i lesbianes. Jo no hi haig d'estar necessàriament d'acord; de fet crec que hi ha homosexuals que poden oferir moltes coses als menors adoptats, i és cosa comprovada".

Efectivament, el nou reglament d'adopcions de la Generalitat no admet les sol·licituds de parelles homòfiles. De totes maneres, és possible que un homosexual individual pugui adoptar, sempre que passi totes les entrevistes i proves psicològiques. En alguns casos, les investigacions de les autoritats no han descobert que es tractava d'homosexuals que vivien en parella i l'adopció s'ha tramitat sense inconvenients.

Adoptar dels "altres" països. També l'adopció d'infants de països que no figuren en les previsions i preferències administratives és mal vista. Moltes parelles que han provat d'adoptar a Rússia, Romania o a l'Índia han acabat sentint que es feien malveure de l'administració. Hi ha famílies que després d'haver aconseguit d'entendre i d'acoblar-se als ritmes de la complicada burocràcia dels països d'origen dels menors han hagut de passar per una peripècia final un cop arribat el moment de tenir un nen adjudicat: resulta que no l'han pogut enregistrar com a fill perquè la comunitat autònoma no els havia expedit el certificat d'idoneïtat. Per què?

Segons opinions recollides en diversos àmbits, tant dels col·lectius de pares com també pròxims a la Direcció General d'Atenció a la Infància, no hi ha una motivació clara i única, sinó possiblement una barreja de factors. Per exemple, el fet que no hi hagi un conveni d'adopció entre Espanya i Rússia, un dels països més sol·licitats. Però, segons els col·lectius de pares, aquest entrebanc es podria superar en part si les comunitats autònomes fessin l'esforç d'acostar-se als organismes d'adopció russos per establir-hi alguna mena d'acord provisional en el marc del qual poguessin actuar les agències d'adopció (ECAI), acord que també serviria per supervisar les gestions de les famílies. Això evitaria l'intrusisme i no poques de les activitats –no delictives, però sí irregulars– observades en les adopcions fetes a l'Europa de l'Est. Una mostra: quan l'antiga llei russa (i bielorussa i ucraïnesa) només permetia que els estrangers adoptessin nens amb tares físiques o psíquiques, va sorgir un autèntic mercadeig de certificats mèdics que donaven fe de leucèmies, sides o epilèpsies inexistents.

El cas Hill. És precisament el buit

legal existent en les adopcions amb Rússia allò que va cobrir l'agència d'adopcions de Josep M. Hill Prados. Solter i amb quatre fills adoptius a càrrec seu, Hill fou acusat d'abusos a menors. El seu cas va ser portada de diaris i centre de greus especulacions, tot i que va ser absolt per falta de proves. Segons fonts acostades a Hill, les acusacions foren un muntatge per a desacreditar-lo: "la Generalitat li tenia el dit a l'ull". Complia tots els requisits del sospitós: solter, adoptant i tramitava expedients amb un país sense conveni d'adopció amb Espanya. "En el judici es va demostrar que no incorria en cap il·legalitat –assegura un pare al qual Hill li va tramitar l'adopció–, tot i que en algun cas, per culpa del funcionament de l'administració russa, va haver de subornar algun funcionari i cometre alguna irregularitat". Aquest mateix pare creu que molts dels entrebancs i la prepotència de la Generalitat en els tractes amb Rússia provenen més de la incapacitat i de la ignorància i, per tant, de la por de posar-se en evidència, que no pas de posicions ideològiques predeterminades. "Més d'una vegada –assegura– des de la Direcció General han culpat els russos del fracàs dels intents d'arribar a acords quan no poques famílies sabem del cert que ni tan sols ho han intentat. Els serveis jurídics administratius desconeixen fins i tot la legislació russa sobre adopcions i amb quins organismes cal tractar". Segons aquest pare, que vol mantenir l'anonimat perquè encara no té aprovat l'expedient, l'interès a barrar les relacions amb Rússia i a recomanar països llatinoamericans podria ser degut no tant a ganes de prioritzar l'adopció de nens de països de cultura hispànica, com a la tranquil·litat i a la facilitat d'enviar documents i establir contactes en una llengua coneguda. Des d'aquesta perspectiva són els ciutadans aspirants a pares adoptius afectats qui posa l'administració sota sospita.

Antoni Cruañas

Guia de l'adopció

La demanda creixent d'adopcions internacionals ha propiciat l'aparició d'associacions i agències que en faciliten els tràmits. De totes maneres, els dos anys de mitjana necessaris per a una adopció disten força dels nou mesos d'una gestació biològica.

Temps, paciència i diners: això és el que fa falta per obtenir una adopció internacional. En el cas d'adopcions dintre l'estat espanyol, les dificultats es multipliquen perquè els menors tutelats per l'administració no solen reunir les característiques que demanen els adoptants: solen ser menors amb problemes d'adaptació, sovint amb més de deu i dotze anys i amb uns pares biològics que lluiten per aconseguir-ne la pàtria potestat. En el cas de les adopcions internacionals, aquests problemes no hi solen ser, perquè, si bé en les societats occidentals creix més i més la demanda de menors (dues mil sol·licituds anuals, al Principat), hi ha sobreoferta d'orfes del Tercer Món. Per què, doncs, és tan difícil l'adopció internacional?

La mitjana de temps d'una adopció és de dos anys, segons, sobretot, el país d'origen del menor.

ARXIU / EFE

Nens a Nova Delhi. Malgrat la demanda, hi ha sobreoferta d'orfes.

Una volta certificada la idoneïtat, cal decidir a quin país es demana l'adopció. És molt més recomanable d'optar per països que hagin signat el Conveni de l'Haia, que ofereixen més garanties en el procés d'adopció, la qual no entenen com un negoci sinó com una forma de protecció de l'infant. Amb tot, països amb un contingent enorme de menors, com ara Rússia, la Xina o l'Índia, encara no l'han signat i són dels principals proveïdors a Catalunya.

Adopció assistida. És en aquest moment que els pares poden posar-se en mans de les agències d'adopció o optar per tramitar-se-la ells mateixos. Fins fa dos anys, la tramitava la Direcció General d'Atenció a la Infància, però en vist de l'augment de sol·licituds va delegar en les ECAI (Entitats Col·laboradores d'Adopció Internacional) la gestió dels expedients. La Plataforma Cívica per l'Adopció Internacional, que agrupa pares adoptants o en procés d'adopció, tot i reconèixer la labor de les

s anys, segons, sobretot, el país d'origen del menor

Tots els passos

• Presentació de la sol·licitud d'adopció pels interessats a la Direcció General d'Atenció a la Infància.
• Procés de selecció supervisat per un equip d'especialistes que ha de certificar la idoneïtat dels sol·licitants.
• Tramesa al país d'origen del menor de tota la documentació exigida, degudament legalitzada, autentificada i traduïda.
• Proposta d'assignació del menor pel país d'origen.
• Trasllat al país i recollida del menor, un cop resolta favorablement la sentència judicial d'adopció o tutela.
• Presentació de la proposta d'adopció al jutge per l'entitat pública corresponent.
• Inscripció al registre civil.

Països més freqüents per a l'adopció

Bolívia, Brasil, Colòmbia, Costa Rica, Hondures, Mèxic, Nicaragua, Paraguai, Perú, República Dominicana, el Salvador, Veneçuela, Xile, Índia, i Xina.

Dades facilitades per la Federació Espanyola d'Entitats en Defensa de l'Adopció (FENDA).

MIREIA MARGENAT

Montserrat Pintó, de l'ECAI Adopta: "Nosaltres preparem un curs de formació per als pares i els assessorem sobre la cultura del país d'on ve el fill."

ECAI, demana a la Generalitat que garanteixi el dret dels pares a gestionar-se l'adopció: "Ara com ara no n'hi ha, d'ECAI, en molts països on la legislació vigent permet de demanar adopcions". Per Fede Montagud, portaveu de la Plataforma, les ECAI són sovint autèntics colls d'ampolla perquè tenen problemes greus a l'hora de ser reconegudes al país d'origen dels menors".

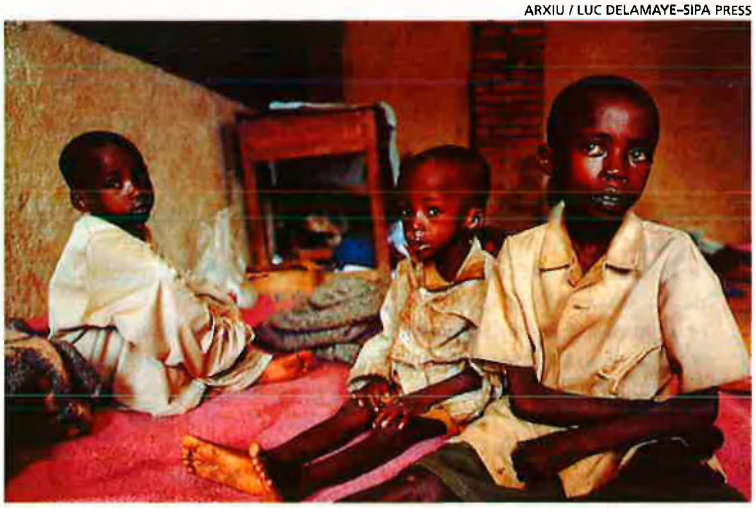
La Generalitat ha autoritzat només el funcionament de quatre ECAI fins ara, però no totes quatre tenen potestat per a començar a tramitar expedients, perquè només dues són autoritzades al país d'origen dels menors. Segons Montserrat Pintó, de l'ECAI Adopta, autoritzada per la Generalitat i que espera el reconeixement de les autoritats peruanes, la tramitació és més fàcil per a les ECAI que no pas per a les famílies, perquè tenen una persona al país d'origen que s'encarrega de tots els expedients. "A més –continua Pintó–, nosaltres preparem un curs de formació per als pares i els assessorem sobre la cultura del país d'on ve el fill". A l'acusació d'alguns pares que les ECAI no funcionen amb prou celeritat, Raimon Casanellas, president d'ADDIA, entitat reconeguda a Bolívia i Colòmbia, recorda que els processos són llargs i complicats ja que hi intervenen la legislació del país del nen, del país dels futurs pares, la legislació internacional i els convenis o protocols bilaterals. La infrastructura de les ECAI, a més, és controlada per la Generalitat i els seus comptes són sotmesos a una auditoria anual. Les ECAI són associacions sense ànim de lucre i entre les seves finalitats hi ha, necessàriament, la defensa del menor. Així s'evita el mercadeig de nens, però també se'n limita l'efectivitat, perquè no poden apujar preus, cosa que els permetria de contractar més personal i, en conseqüència, d'agilitar els tràmits. "Les tarifes són públiques i marcades per la Generalitat –assegura Puri Biniés, d'ADDIA–; pot semblar un preu car, però no és prohibitiu. Amb viatge inclòs, l'adopció pot costar un milió i mig de pessetes. Moltes famílies han d'estalviar per adoptar, però no és un preu prohibitiu".

Les ECAI són associacions sense ànim de lucre, una de les finalitats de les quals és, necessàriament, la defensa del menor.

El preu de les ECAI. Segons Montserrat Pintó, d'Adopta, amb aquests preus tan marcats el problema de les ECAI es presentarà quan n'autoritzin més. Segons els càlculs d'Adopta, que tarifa els serveis a 695 mil pessetes, sense comptar-hi el viatge dels pares, amb menys de cinquanta-cinc sol·licituds anuals una ECAI no es pot finançar. Puri Biniés hi està totalment d'acord: "Si es multiplica el nombre d'ECAI no es podrà exercir el control que exigeix la Generalitat". La competència s'ha

Falta encara un llarg camí per aconseguir una pari

ARXIU / LUC DELAMAYE-SIPA PRESS

Xiquets rwandesos. Les ECAI complimenten la paperassa al país d'origen.

Adopcions a la carta

El procés legal d'adopció és, als Estats Units, molt més simple. Des de fa anys les autoritats nord-americanes permeten la difusió de fotografies dels menors de què disposen les agències perquè els pares adoptants puguin triar qui vulguin. És un servei que els detractors qualifiquen d'adopció "a la carta" i el qual, des de fa poc, també opera des d'Internet. L'Association of American Nonprofit Adoption Agencies (AANAA) ofereix la possibilitat de triar el menor i, de forma totalment legal, pagar un preu equivalent a uns dos milions de pessetes pel gruix total d'un servei que inclou, en alguns casos, l'escorta del menor des del país d'origen sense necessitat de desplaçaments dels pares.

El servei depèn de la legislació del país d'origen del nen. En alguns casos la fotografia va inclosa en un informe pediàtric complet –i alguns països envien cintes de vídeo i tot!– De totes maneres, les autoritats de l'AANAA recorden que els informes de salut dels menors no són gaire fiables, perquè els països d'origen no disposen d'equips mèdics prou adequats. A més, a una experiència mèdica deficient, s'hi sumen, força vegades, les ganes de les autoritats del país de l'infant de concedir l'adopció.

Aquest procediment dels Estats Units no estalvia pas als adoptants el procés d'aconseguir el certificat d'idoneïtat, però sí que agilita els tràmits posteriors. Segons l'estat, tot el procés pot durar entre un any i un any i mig. Definitivament, un període més acostat al de la gestació biològica que no el que demana una adopció a Catalunya. **A. C.**

de limitar perquè no es tracta d'empreses, sinó de serveis públics. I per limitar-les proposa que tinguin més en compte l'experiència dels professionals que la dirigeixen.

Tant Adopta com altres ECAI tenen personal que ha treballat a la Direcció General d'Atenció a la Infància. La trajectòria de Montserrat Pintó és el paradigma dels fundadors de les ECAI. Pintó, advocadessa preocupada des de sempre per qüestions relacionades amb la infància, després de treballar a la Direcció General va decidir de muntar una ECAI amb uns altres ex-membres de la mateixa Direcció. Així va néixer Adopta, però també a altres ECAI hi ha professionals procedents de la Generalitat.

La legislació espanyola deixa en sis setmanes la baixa per maternitat adoptiva si és per criatures de nou mesos a cinc anys.

Es en aquest fet que alguns pares veuen la raó de la lentitud dels tràmits, car entenen que es tracta d'una concessió parcial d'un servei que continua funcionant amb els tics propis de l'administració pública. Segons Lluís Sala, advocat vinculat a la Plataforma Cívica, el problema més greu de les ECAI és que han funcionat poc fins ara i des del país d'origen dels menors són vistes amb malfiança. Per Puri Biniés, d'ADDIA, les ECAI faciliten tant com poden la feina dels pares, però topen tant amb el fre dels preus com amb la burocràcia dels països dels menors.

El desenllaç. Un cop tramitats els papers, només cal que els pares es desplacin al país d'origen del menor. El temps d'estada al país depèn exclusivament de criteris administratius, perquè segons els psicòlegs un mes o un mes i mig basten perquè els adoptants i el nou fill puguin establir uns primers vincles afectius. L'espera pot ser més llarga i en molts casos cal que els pares s'adeqüin al sistema públic del país del fill.

Després, un cop a casa, només cal inscriure'l al registre civil i esperar els resultats del seguiment psicològic que, en gairebé tots els casos, és positiu. Segons l'edat, cal que les primeres setmanes el menor tingui el suport gairebé permanent de l'adoptant.

Per això la legislació espanyola iguala la baixa per maternitat adoptiva a la biològica (setze setmanes), si es tracta d'adoptats de menys de nou mesos, però es redueix a sis setmanes per a criatures de nou mesos a cinc anys. A partir d'aquesta edat no hi ha permisos. Falta encara un llarg camí per aconseguir una paritat real entre filiació biològica i adoptiva, sobretot quant a reconeixement social.

Antoni Cruañas

L'adopció per altruisme

Un dels motius més comuns a l'hora de voler adoptar un fill és el de la solidaritat amb la infantesa que pateix situacions infrahumanes en grans zones del planeta.

"Vaig esperar com tothom i no he tingut mai la impressió d'haver estat privilegiada en res i em sembla que tres anys d'espera són una prova prou palpable que no hi va haver cap mena de favoritisme", diu la diputada i quarta tinent batlle de Barcelona Pilar Rahola, que l'any 1993 va adoptar en Noè, un nen que ara té quatre anys i moltes ganes de somriure. Uns altres famosos han seguit el mateix camí.

Guillermina Motta, Pilar Rahola, Enric Sopena o Joan Font són algunes de les persones públiques que han adoptat i la majoria coincideixen a destacar especialment la llarga espera. "Entre els anys que trigues a decidir-ho i els anys que triguen a donar-te'l passa massa temps", diu Pilar Rahola. Joan Font, director dels Comediants i la seva dona, Paca Sola, no van esperar tant perquè van optar per l'adopció internacional i el període de entre la sol·licitud i l'arribada de la nena es va escurçar molt. "Vam estar durant deu mesos movent-nos, omplint papers i ja vam tenir la nena. No ens podem queixar perquè tot va ser força ràpid".

La sobreexplotació demogràfica condueix moltes famílies que volen "aportar el seu gra de sorra a millorar la justícia del món" a plantejar-se l'adopció d'una criatura. Algunes de les persones públiques que n'han adoptada una, destaquen sempre la idea d'altruisme. El director dels Comediants i la seva dona s'ho van plantejar com una opció de solidaritat. "Inicialment nosaltres vam enfocar l'adopció amb la idea d'ajudar un infant i així contribuir a fer, a molt petita escala, que la societat no fos tan injusta. Ara, aquesta experiència ha estat una de les millors de la nostra vida". Pilar Rahola comparteix aquesta opinió i fa una crida a les adopcions per altruisme: "Animo la gent a l'adopció, sobretot internacional, per a ajudar a equilibrar el món".

La sobreexplotació demogràfica condueix moltes famílies a plantejar-se l'adopció d'una criatura "per altruisme".

ARXIU / CARME PUÉRTOLAS

ARXIU / CARME PUÉRTOLAS

Joan Font (dalt) i Pilar Rahola són dues de les persones públiques que han adoptat alguna criatura. Tots qualifiquen l'experiència de "molt positiva".

A Pilar Rahola li va arribar el Noè el primer any que feia de diputada i en el seu primer debat sobre pressupostos generals. "Quan trigues tres anys a tenir el fill, no hi penses cada dia, que l'esperes; al contrari, passes setmanes i mesos sense pensar-hi i en el meu cas, com que jo ja sóc mare, no ho vivia traumàticament. I per a mi, el dia que va sonar el telèfon i em van dir que ja havien trobat un nen per a nosaltres va ser molt emocionant, molt impactant, perquè encara que hagis viscut uns anys d'espera no has viscut els nou mesos d'embaràs. I el punt més emocionant és el dia que el coneixes i veus que és un nen que camina, que parla... i saps que en aquell moment canviarà la seva vida i la teva, i això és d'una intensitat increïble".

Gemma Casamajó

Scrabble: mots que es fan i es desfan

El 31 de maig i l'1 de juny es disputa a Barcelona el I Campionat de Scrabble en Català. El campió percebrà 250.000 ptes. i el sots-campió 100.000 ptes. Totes les variants lingüístiques seran acceptables. Valencians, balears i catalans competiran en igualtat de condicions.

L'escenari d'aquest Primer Campionat de Scrabble en Català és l'Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya (INEFC), situat en plena Anella Olímpica de Montjuïc. Després de les diverses eliminatòries, el diumenge 1 es disputarà la gran final. Per a participar-hi n'hi ha prou de trucar a l'Associació de Clubs de Scrabble: (93) 410 36 06. L'arbitratge anirà a càrrec de filòlegs adscrits a Política Lingüística que es basaran en el *Diccionari de la Llengua Catalana* del IEC (1a edició, 2a reimpressió) per determinar si una paraula és acceptable o no en el decurs del joc. Seran acceptables totes les variants homologades del domini lingüístic, de manera que els jugadors podran usar conjugacions verbals valencianes, balears i rosselloneses: jugo, jugue, jug o jugui; suo, suu, sue o suï; guanyés, guanyàs o guanyara; ploro, plore, plor...

MARC VIGO

L'enginyer Marc Vigo, campió d'una de les lligues catalanes de Scrabble celebrades fins ara, ha confegit expressament per a EL TEMPS aquest problema. Es tracta d'aconseguir la millor puntuació possible amb les set lletres del faristol i el tauler proposat. Col·locaries totes set és "fer Scrabble" i atorga un plus de 50 punts.

D'on ve l'Scrabble? Aquest verb anglès que significa "gargotejar" és la denominació que rep el joc de taula més popular de tots els que es basen a fer i desfer paraules. L'any 1931, en el període més profund de la Gran Depressió, un arquitecte sense feina anomenat Alfred Butts va dissenyar a Nova York un joc basat en la construcció de paraules que combinava l'habilitat lexicogràfica i la sort. Les primeres versions eren sense tauler. La comercialització de l'Scrabble no va arribar fins l'any 1948, quan un amic de Butts anomenat Brunot començà a fabricar-ne artesanalment a la seva casa pairal de Newtown (Connecticut). La popularitat del joc es va disparar d'una manera fulminant i les vendes van ultrapassar el milió d'unitats en un any. La firma novaiorquesa Selchow & Righter a Amèrica i la londinenca Spear & Sons a Europa són els productors dels taulers oficials.

La petita història del joc conta que la venerable Reina Mare anglesa s'hi va afeccionar l'any 1954 a Nova York i que el president Nixon el considerava el millor mètode de relaxació fins que el cas Watergate el va deixar del tot relaxat. El cineasta Billy Wilder explica a les memòries com les partides de Scrabble eren una de les distraccions més habituals dels guionistes que treballaven a les grans productores de Hollywood. Val a dir que això es nota, perquè hi ha un munt de films en els quals l'Scrabble adquireix una certa importància argumental: des de l'inquietant *La llavor del diable* de Roman Polanski a *Tango* de Patrick Leconte, passant fins i tot per episodis televisius de *Roseanne* o d'*Els Simpson*. L'ús literari ens remet a la novel·la negra. Marvin Kaye, a *A Lively Game of Death* (1972) fa aparèixer un cadàver amb tres fitxes de Scrabble a la mà: una Z, un escarràs i una H. El sagaç detectiu de torn s'ho pren com un missatge desesperat i dedueix que és un enigma numèric (els punts d'aquestes fitxes en anglès són 10, blanc i 4) i que l'assassí, per tant, s'amagava a l'habitació 1004 de l'hotel.

L'Scrabble és un reconegut recurs pedagògic per a les classes de llengua. Les federacions francòfona i anglòfona compten amb diccionaris oficials (el francès editat per Larousse). Les variants més cridaneres, a banda els dígrafs catalans L·L o NY, són les fitxes N, CH, LL i RR de la versió espanyola, les vocals Ä, Ö i Ü de la versió alemanya (on juguen amb vuit lletres al faristol, una més del que és habitual) i les divuit fitxes E de la versió neerlandesa. Hi ha versions del joc en més de trenta llengües, entre les quals el rus, el txec, l'hebreu

ARXIU

En Tísner, auxiliat per Oriol Comas i Coma, el 26 de març de 1990 mentre dirigien la partida duplicada del Primer Campionat Escolar de Scrabble. Es va celebrar al Saló de l'Ensenyament d'aquell any.

o l'àrab. I des de 1990 en català.

Scrabble en català? A instàncies de l'expert en jocs Oriol Comas i amb el patrocini del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, l'editor mataroní Borràs va treure el 1990 la primera edició de la versió catalana amb el tauler original dissenyat el 1948 per J. W. Spear & Sons. L'adaptació catalana del joc va defugir la via pirata que representava el conegut Intelect (un típic cas de plagi descarat) i es va basar en un rigorós estudi de les freqüències d'aparició de cada lletra en llengua catalana. El doctor en filologia Lluís de Yzaguirre va establir els valors específics de les lletres de la versió catalana. El resultat, un alfabet català de Scrabble en el qual les fitxes de més valor (10 punts) són els dígrafs L·L i NY i les lletres Ç i X, seguides per les fitxes H, J, Q i Z (8 punts). Quant a l'altre extrem, hi ha 13 fitxes E (1 punt), 12 fitxes A (1 punt) i 8 fitxes I, R i S (1 punt). També hi ha dues fitxes blanques que poden representar qualsevol lletra però que no atorguen cap punt. Són els comodins, batejats en la versió catalana amb el nom "escarrassos" per indicació de l'escriptor Avel·lí Artís-Gener, Tísner.

De fet, en Tísner va ser l'introductor de l'Scrabble en el nostre àmbit. El pare dels mots encreuats en català fabricava les seves graelles amb fitxes comprades a Londres. A primers dels 70 en Tísner havia adaptat manualment un tauler anglès al català i hi jugava tot sovint amb la seva dona Lluïsa i gent de la quinta de Jaume Fuster, Maria Antònia Oliver o Montserrat Roig. Els llavors joves escriptors jugaven amb un tauler especial que duia una curiosa inscripció: "*Artis*an made". "Artisan" d'Artís, naturalment. Anys després Salvador Alsius, assabentat de les afeccions d'en Tísner, li va proposar de publicar problemes de Scrabble (a la manera dels problemes d'escacs) a la pàgina de passatemps del setmanari *El Món*. Aquella insòlita iniciativa va durar poc, però va reclutar uns quants seguidors. A final dels 80 l'Oriol Comas i jo visitàvem sovint en Tísner per fer alguna partideta d'estil més aviat lliure.

En Tísner va ser un dels primers a introduir l'Scrabble en el nostre àmbit lingüístic.

En Tísner, murri de mena, tan aviat ens proposava jugar en cinc llengües com deia que hauria de valdre tot el que surt a l'Enciclopèdia.

L'edició de l'Scrabble en català va provocar el naixement d'una certa scrabblemania en cercles reduïts. El 26/3/90 es va fer la primera partida duplicada al Saló de l'Ensenyament entre cinquanta parelles d'estudiants, segons les normes de la federació francòfona. En Tísner hi oficiava de director. Agafava set fitxes del sac, una pantalla gegant les mostrava als jugadors i totes les parelles tenien tres mi-

Rècords catalans de Scrabble

En cinc temporades de vida, per la Lliga Oberta Cusca Queimada (Independència, 323), hi han desfilat gairebé cent jugadors diferents. Aquesta és la taula de rècords vigents:

•La partida amb puntuació global més alta sobre el tauler data del 2 d'octubre de 1996. Jugaven Enric Fontvila, Josep Sesé i Marc Ajenjo. Entre tots tres van fer 1.117 punts.

•La puntuació més alta d'un jugador en partida de quatre contendents es va fer el 8 de gener de 1997. La va fer Josep M. Martí amb 432 punts.

•La puntuació més alta d'un jugador en partida de tres contendents es va fer el 8 de novembre de 1995. La va fer Jep Ferret amb 553 punts.

•La jugada més alta data del 13 de novembre de 1996. El seu autor va ser Miquel Sesé, col·locant la paraula "Julivert" en posició P8 cobrant el nònuple i amb l'escarràs fent de T. Va pagar 239 punts.

•La jugada més alta sense el suplement de 50 punts que atorga l'scrabble es va donar el 18 de setembre de 1996. El seu autor va ser Jaume Subirana, que va col·locar les sis lletres A, Z, O, N, E, S en posició A8 aprofitant que a A9 i A10 hi havia la paraula "Ma". De manera que va cobrar el nònuple amb Amazones i la jugada, sense ser scrabble, va valdre 153 punts.

•La millor "arrissada" (scrabble que tanca) la va fer el 3 de novembre de 93 Enric Fontvila. Va posar "Bonasses" (83 punts) i va cobrar 61 punts més dels faristols dels tres rivals. **M. S.**

ARXIU

Els escriptors Tísner i Màrius Serra el 7 de febrer de 1991. Dirigien la partida duplicada del Segon Campionat Escolar de Scrabble en Català.

nuts per obtenir el màxim de punts amb aquelles lletres. Aleshores tothom anotava en un full volant paraula, situació al tauler i puntuació aconseguida. L'organització recollia aquests fulls per computar-ne els punts. Un cop recollits, el director posava al tauler gegant la seva jugada i les cinquanta parelles la prenien com a pauta. D'aquesta manera tothom jugava sempre en les mateixes condicions que el director, amb set fitxes idèntiques i la mateixa disposició de tauler. I això les vint o vint-i-cinc tirades que pot durar una partida. Finalment, Tísner va aconseguir 633 punts, quasi 200 més que no la parella vencedora. El campionat escolar es repetí el 7/2/91 en el mateix marc i aquella primavera a la localitat mallorquina d'Artà, en una trobada de professors de català a les Balears.

La primera lliga. L'olímpica temporada 91-92 en un bar especialitzat en jocs anomenat Queimada (Dos de Maig, 270) de Barcelona naixia la primera lliga catalana de Scrabble. Autogestionada i especialment oberta, la lliga Queimada es basa en un coeficient anomenat CUSCA (Coeficient Universal de Scrabble en Català Amitjanat) que permet de competir sense haver de fer el mateix nombre de partides. Encara ara, més de cinc anys després, cada dimecres a la nit una quarantena de jugadors provinents del món de l'enigmística professional, la correcció lingüística, el periodisme, la literatura, les ciències diverses, la infermeria, l'administració, la informàtica, la docència universitària o la daurada jubilació quedem emparaulats al nou Queimada (Independència, 323) de les vuit del vespre en endavant. En cinc temporades hi han desfilat gairebé un centenar de jugadors i quatre versions o revisions (comptant-hi l'última del IEC) dels diccionaris catalans que ens han servit de jutges a l'hora d'acceptar o rebutjar un mot.

L'Scrabble és un joc rigorós que requereix domini lingüístic, visió estratègica i sort a parts gairebé iguals.

Sobta de rememorar que vaixells i barcos estaven en ple combat durant aquella primera temporada, tal com s'encarregaven de recordar-nos cada dimecres alguns dels membres del Grup d'Estudis Catalans que venien a jugar, com Ricard Fité, Dolors Casals o Carme Casals. L'Scrabble pot arribar a ser una prova de foc per a qualsevol diccionari. En realça dramàticament les mancances i les contradiccions. Però el jugador que no té vel·leïtats culturalistes s'estima més d'oblidar què vol dir exactament un mot i de concentrar-se en la manera com s'escriu. Es per això que termes científics com al·lè, al·lel, al·lil, azo, azot, zoe, zoea o alguns més d'aquesta índole són molt populars per la seva rendibilitat a l'hora de descartar lletres cares, però ningú no sap ben bé què volen dir. L'Scrabble és un joc no apte per a ments espesses, que conjumina domini lingüístic, aptituds estratègiques i sort a parts gairebé iguals, en afortunada definició de Salvador Alsius.

Des del 1996 l'explotació de la marca Scrabble ha passat a mans de la multinacional Mattel. Els pares de la Barbie saben que tenen a les mans un dels cinc jocs de taula més venuts del món i s'ho han pres seriosament. En comptes d'invertir en publicitat indiscriminada, han decidit d'incentivar la creació d'una xarxa de clubs. La convocatòria de campionats oficials forma part d'aquesta estratègia. L'any passat ja van convocar el Primer Campeonato Nacional de Scrabble. Nacional-espanyol, ja s'entén. Se'n van jugar semifinals a Barcelona, Bilbao, Madrid, Sevilla i València i una gran final al Círculo de Bellas Artes de Madrid. Alguns jugadors de la lliga Queimada van sol·licitar la convocatòria d'un campionat en català. I refermaren la sol·licitud jugant també en espanyol i dominant les semifinals de Barcelona, Bilbao i València.

Finalment, la primera campiona oficial va ser Anna Maria Genís, autora dels mots encreuats setmanals d'EL TEMPS i dels diaris en català a *El Periódico de Catalunya*. Una campiona que juga –i guanya– habitualment al Queimada en català i sis catalans (entre els quals els periodistes Salvador Alsius i Pau Vidal) entre els deu primers classificats van convèncer els organitzadors de la conveniència de convocar també campionats en la nostra llengua. Albert Montcau, gerent de Mattel, donava aquesta bona notícia el mateix dia de la gran final. Ara, a la fi de maig, compleix la seva paraula. Hi podrà jugar gent de tots els Països Catalans. Que guanyi el millor!

Màrius Serra

Una mostra per a la col·laboració

La mostra itinerant de l'Associació de la Premsa Periòdica en Català va arribar a Mallorca, on cerca d'establir acords amb l'Associació de la Premsa Forana.

"De fet un dels objectius d'aquests dies a Palma és mantenir contactes amb l'Associació de la Premsa Forana per tal de parlar d'aquesta possibilitat de col·laboració". Així contestava el representant de l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català (APPEC), Frederic Callís, una pregunta d'aquest setmanari sobre la possibilitat que les dues associacions arribin a acords en matèria de publicitat. Concretament el vocal de l'APPEC suggeria la necessitat que part o tota la premsa periòdica en català d'arreu dels Països Catalans pogués arribar a oferir a les agències de publicitat una oferta, com a suport publicitari, comuna.

La reflexió de l'APPEC és la conseqüència òbvia de la constatació de les dificultats que la majoria de les publicacions associades troben en el mercat de la premsa, dins el qual només unes poques capçaleres hi tenen una presència normalitzada, i cità com a exemple EL TEMPS.

Segons Callís, les dificultats són de tipus divers. D'una banda hi ha el comentat aspecte de la publicitat. "Tot i la important difusió que tenen les vuitanta capçaleres que tenim associades, la veritat és que hi ha una certa desconfiança de les agències de publicitat, motivada segurament pel fet que bona part d'aquesta difusió està *amagada*, atès que moltes capçaleres fan fins a un 80% de las vendes per mitjà de subscripcions". Segons les dades aportades per l'APPEC, les 80 revistes associades tenen en conjunt una mitja-

ARXIU

na de difusió de més de 550.000 exemplars cada mes i una audiència d'1.700.000 lectors. A aquestes dades cal afegir que l'APFM té 50 revistes associades amb una difusió de 100.000 exemplars mensuals i una audiència estimada de 300.000 lectors.

Frederic Callís, per altra banda, es lamentava que l'exhibició als quioscs era molt inferior a la que hauria de ser normal, ateses aquestes xifres. "Ens trobam que la distribució i els mateixos quioscs tenen les primeres línies de venda ocupades per les revistes en castellà, les més conegudes, i, és clar, això fa que el públic s'allunye de les nostres revistes". Per contrarestar aquest efecte negatiu, l'APPEC ha editat un rètol ("Aquí, revistes en català") per tal de millorar la informació al potencial comprador. Aquesta inciativa, però, exigeix la col·laboració dels quioscquers i això no es pas fàcil, segons Callís.

La Mostra a Palma. Per donar a conèixer totes les revistes associades i també per començar a superar els problemes esmentats, l'APPEC ha organitzat aquesta mostra que la setmana passada es presentava a Palma i que ha plantejat com un gran quiosc itinerant que des del maig fins el novembre visitarà les capitals dels Països Catalans.

La primera cita va ser entre el 8 i l'11 de maig passat. El passat cap de setmana, entre el dia 15 i el 18, la mostra va ser a Palma, i està previst que visiti Tarragona, Perpinyà, Barcelona, València i Lleida.

A Palma, la mostra de premsa es va instal·lar sota un gran vela als jardins de la Misericòrdia –edifici seu de la Comissió de Cultura del Consell Insular de Mallorca (CIM)– on s'hi exposaren totes les revistes associades i, a més, s'hi celebraren diversos actes complementaris. A més de les activitats de caràcter festiu, destacaren una conferència titulada "Un país sense mitjans de comunicació propis?", a càrrec d'Isidor Marí, i una taula rodona sobre "El futur de la premsa en llengua catalana" amb la presència de Miquel Serra, director del *Diari de Balears*, Damià Pons, conseller de Cultura del CIM, Jaume Gil, director general de Política Lingüística del Govern Balear, Antoni Mir, president de l'Obra Cultural Balear i Miquel Company, president de l'APFM, i, com a moderadora, la periodista Neus Picó.

Miquel Payeras

Cap a l'euro

La Cambra de Comerç de Barcelona activa una campanya per a ajudar les empreses del país a preparar un futur amb moneda única. El servei d'informació empresarial sobre l'euro oferirà una atenció personalitzada a les consultes.

El darrer informe econòmic efectuat per la Comissió Europea assenyala que tretze estats dels quinze que formen la Unió, entre ells l'espanyol i el francès, estaran en condicions d'accedir a la moneda única el 1999, any del començament efectiu de la unió econòmica i monetària. No es tracta pas d'una fita més en la construcció europea que va començar fa més de quaranta anys, sinó d'un procés transcendent i irreversible que marcarà un abans i un després.

És una nova etapa que tindrà conseqüències sobre el conjunt de la societat: administracions, empreses, ciutadans i ciutadanes, i que exigirà un esforç d'adaptació de part de tothom. És per això que, a títol del coneixement profund de la realitat econòmica i empresarial del país que té, la Cambra de Barcelona posa en marxa un dispositiu de sensibilització, d'informació i d'assessorament sobre l'euro. L'objectiu és que les empreses assumeixin el canvi de moneda, que s'escaurà ben aviat, en les millors condicions possibles, gràcies a una bona preparació que ajudi a reduir a un mínim la munió de problemes pràctics que aquest canvi portarà.

Les accions. Des del mes d'abril d'enguany ja es duen a terme un seguit de jornades, seminaris, conferències i sessions informatives sobre l'euro, que duraran tant com les empreses considerin necessari de rebre informació i assessorament. Algunes d'aquestes activitats són organitzades directament per la Cambra; en algunes altres, la Cambra hi col·labora amb el Consell de Cambres de Catalunya, el Consejo Superior de Cámaras, el Foment del Treball Nacional, la Caixa, el Patronat Català Pro Europa, el consolat general dels Països Baixos a Barcelona i amb el Centre Tècnic per la Dona.

Entre les personalitats que hi han contribuït fins avui esmentarem Raniero Vanni, ambaixador d'Itàlia a Espanya; Carlos Bastarreche, secretari general de política exterior envers la Unió Europea; i José M. Gil Robles, president del Parlament Europeu.

A aquests actes de divulgació, s'hi afegeix la publicació de la guia *Avançant cap a l'euro*, editada l'abril d'enguany i de la qual s'ha fet un primer tiratge de 60.000 exemplars; també hi ha el *Butlletí de l'euro,* publicació de caràcter mensual que, a partir d'aquest mes de maig, edita el Patronat Català Pro Europa amb la col·laboració de la Cambra, la Caixa i el Foment del Treball.

A Internet, la pàgina de les cambres té un espai reservat a l'euro des del 9 de maig, amb seccions com ara: tot el que cal saber sobre l'euro; notícies de l'euro; articles tècnics; preguntes més habituals, i una selecció de vincles correlacionats (adreça: **www.cambrescat.es**).

Així mateix, les publicacions corporatives de la Cambra: *Butlletí de la Cambra; Noticiari de Comerç Exterior* i *Perspectiva Econòmica de Catalunya*, mantenen una secció fixa sobre la implantació, ja pròxima, de la moneda única.

L'existència d'una sola moneda facilitarà enormement els intercanvis intracomunitaris: un mercat potencial de 370 milions de persones.

Línia directa. A partir del juny s'establirà una línia directa de consulta que darà resposta ràpida (en temps real o diferit) a les qüestions proposades per les empreses. Aquesta mena de servei oferirà, en paraules del president del Consell de Cambres Oficials de Catalunya, Antoni Negre "una atenció personalitzada a les consultes que puguin formular les empreses, atenció que anirà a càrrec dels tècnics de la Corporació".

Entre les activitats que la Cambra desenvolupa i que s'emmarquen en la gran campanya d'accions de sensibilització i d'informació sobre l'Euro hi ha les sessions de treball per sectors, que serviran per confrontar les opinions i les inquietuds de representants d'entitats financeres amb representants del sector del comerç, de l'empresa petita i mitjana i del sector exportador.

També hi ha prevista l'execució d'estudis i l'elaboració d'informes. En concret, a partir del setembre es farà una enquesta qualitativa a les empreses per conèixer el grau d'informació i preparació de l'empresari respecte a la implantació de la moneda única. Més informes previstos: un sobre les conseqüències del procés de construcció europea en

Un calendari ajustat

El Consell Europeu va decidir, en la reunió del 15 i 16 de desembre de 1995 a Madrid, de donar el nom d'euro a la moneda única i d'adoptar i validar el pla, i el calendari, del pas a l'euro.

Així a **principi del 1998** el Consell Europeu, en una reunió de caps d'estat i de govern determinarà quins països compleixen els criteris de convergència i que poden participar, doncs, en la moneda única.

El dia **1 de gener de 1999** començarà efectivament la Unió Econòmica i Monetària, i es fixaran irrevocablement els tipus de conversió entre les monedes dels estats i l'euro.

Serà entre el **1999 i el 2001** (com a màxim) que els agents econòmics privats podran utilitzar l'euro sense ser-hi obligats. També les administracions públiques hauran d'iniciar el procés de transició.

El dia **1 de gener del 2002** s'introduiran les monedes i bitllets de la moneda única i els detallistes hauran d'acceptar totes dues monedes. Començarà un procés de retirada progressiva de les monedes estatals i tots els agents econòmics hauran d'haver complert el procés de convergència cap a la moneda única europea.

El dia **1 de juliol de 2002** (com a més tard) les monedes estatals seran retirades de manera definitiva i perdran estatut legal, si bé encara es podran canviar per euros, d'acord amb les modalitats definides per les autoritats.

l'empresa catalana i un altre sobre la fiscalitat en l'empresa individual dins els països europeus. Finalment, s'establirà un premi a la millor estratègia empresarial d'adaptació a l'euro i un altre a la millor memòria empresarial en euros.

Noves oportunitats. Vista l'arribada imminent de la Unió Econòmica i Monetària és imprescindible que les empreses preguin consciència del que significa aquest procés. És important que, com més aviat millor, dissenyin una estratègia que, és clar, serà diferent per a cadascuna, però que en tot cas s'haurà d'adoptar. I sigui quina sigui l'estratègia adoptada, cal subratllar que l'accés a la moneda única oferirà noves oportunitats a les empreses.

En què consisteixen aquestes noves oportunitats? En primer lloc, l'existència d'una sola moneda facilitarà enormement els intercanvis intracomunitaris: un mercat potencial de 370 milions de persones. A hores d'ara aquests intercanvis representen el 60% del volum de comerç total dels estats membres. La moneda única permetrà de reduir els costos derivats de les transaccions comercials, tot potenciant encara més el comerç intracomunitari; el mercat europeu serà més integrat, més transparent i més actiu. Amb la desaparició dels problemes deguts als tipus de canvi entre les monedes es podran garantir una estabilitat dels preus i uns tipus d'interés més baixos. Això millorarà la competitivitat de les empreses europees que podran operar en nous mercats amb el suport d'una moneda sòlida, fet que reduirà el grau d'incertesa en què es mouen les empreses.

ARXIU / RAFA GIL

El president del Parlament Europeu, José Maria Gil Robles. Va presentar la campanya de sensibilització i d'informació sobre l'euro de la Cambra de Barcelona.

Els canvis. Les empreses hauran de tenir en compte els canvis que s'operaran en àmbits diversos. D'entrada, amb clients i proveïdors. Per exemple, pel que fa als primers, caldrà informar-los, tan bon punt s'aprovin les paritats fixes pesseta/euro l'1 de gener de 1999, amb taules de conversió, amb la inscripció de tots dos preus, amb cartells destinats al gran públic.

També a partir d'aquesta data es podran emetre els documents interns (factures, albarans i rebuts) i enregistrar les operacions comptables en euros; això dependrà en gran mesura de l'actitud que adoptin les administracions públiques (especialment les fiscals), que se sabran abans de gaire. L'any 2002 els papers de gestió de l'empresa i la comptabilitat ja s'hauran d'estabir en euros. La introducció de la moneda única també afectarà els sistemes informàtics que s'hi hauran d'adaptar.

Ara, l'arribada de l'euro no tindrà cap conseqüència particular pel que toca a la continuïtat dels contractes vigents

Pel que fa als bancs estaran en condicions de proposar els seus serveis en moneda estatal i en euros, també a partir de 1999.

Albert Punsola

Cambra Oficial de Comerç Indústria i Navegació de Barcelona

L'obtenció d'indi (el colorant blau) per mètodes químics té problemes de toxicitat i contaminació. Ara una empresa aplicarà l'enginyeria genètica a produir aquest colorant. El verd dels processos ecològics, doncs, entraria en el mercat dels texans.

Un blau més verd

Als texans, també els ha arribat l'hora del verd. No es tracta de la introducció d'aquest color en la gamma dels que aquesta roba popular ofereix, car fa anys que, de texans, n'hi ha de tonalitats diverses. Ens referim al color verd dels processos ecològics, que ja s'han introduït per obtenir l'indi, el colorant blau utilitzat per tenyir la roba dels pantalons.

El procés per a obtenir sintèticament l'indi, el va idear l'alemany Adolf von Bayer l'any 1880. Fins llavors l'indi s'obtenia extraientlo de les varietats de la planta del mateix nom. Però el procés industrial obliga a utilitzar substàncies tòxiques, com ara cianur i fomaldehid, i produeix contaminants que cal eliminar perquè no vagin a rius o aqüífers.

Fa pocs anys una empresa nordamericana de biotecnologia va descobrir un mètode per a obtenir indi amb un bacteri modificat genèticament. La introducció d'un enzim permetia d'obtenir el colorant a partir d'una primera matèria molt barata: el naftalè, component principal de les boles utilitzades contra les arnes. Aquest procés ja s'ha revelat prou competitiu amb el procediment sintètic.

L'indi, anomenat també anyil, és el colorant més antic conegut. Molt abans que s'apliqués als texans, ja hi havia qui el lluïa, en circumstàncies molt diferents. Així, les mòmies egípcies llueixen teixits i cintes tenyides amb indi. Fa doncs uns quants milers d'anys que s'extreu indi de la planta que en conté.

Aquest procés no és gens senzill i per això pot sorprendre que els egipcis ja el coneguessin. A la planta, no hi trobem pas indi, sinó una substància precursora, anomenada indican, unida a un hidrat de carboni. Els egipcis tallaven les plantes de l'anyil dos cops l'any, les col·locaven en botes de fusta i les deixaven fermentar en aigua durant dotze hores o quinze. Aleshores l'indican es dissolia.

La dissolució contenia l'anomenat leucolorant, precursor immediat de l'indi. Calia aleshores remenar-ho amb grans escombres per tal d'oxigenar la dissolució.

Tenint en compte els costos ambientals, l'indi biotecnològic pot ser molt més barat que no el sintetitzat químicament.

Així el compost s'oxidava i apareixien els floquets blaus, insolubles, de l'indi. Els flocs es colaven i es deixaven assecar.

Diuen que Marco Polo va ser el primer a descriure l'indi, però amb els dubtes d'ara sobre els viatges d'aquest descobridor, potser la dada s'ha de posar en quarantena. En tot cas l'indi es va popularitzar a Europa i aquí es va donar un exemple exagerat de proteccionisme: els qui no utilitzaven les plantes autòctones i feien servir l'indi asiàtic eren amenaçats de mort.

Al segle XIX la demanda d'indi va augmentar, perquè el bavarès Levi Strauss –que no hem de confondre amb l'antropòleg– va crear els pantalons resistents que havien d'utilitzar els buscadors d'or i que més tard van passar a vestir gent de gairebé totes les edats, particularment jove. Havien nascut els *blue jeans* i, amb ells, un increment de la demanda d'indi.

Això va fer pensar als britànics que les plantacions de l'Índia serien una bona font d'ingressos, perquè s'hi conreava l'anyil utilitzant mà d'obra molt barata. Però el negoci se'ls en va anar en orris quan un altre bavarès, Bayer, va descobrir, com hem dit, el procés per a sintetitzar l'indi. El procés de Bayer encara era massa car per a competir amb l'indi natural, però al cap d'una anys, després d'esmerçar-hi molts d'esforços, temps i diners, la BASF va aconseguir de trobar el procés més rendible.

L'indi té uns quants avantatges, com ara que permet de tenyir només la part externa de la roba dels texans. Actualment representa un 3% del mercat de colorants, percentatge notable, si pensem que hi ha uns quants milers de pigments.

Els bacteris treballen. La història de *l'indi verd* comença als primers vuitanta. En aquella època es començava a observar un gran interès per a utilizar l'enginyeria genètica en l'obtenció de productes farmacèutics més purs i més barats. Però l'empresa Amgen Inc. va pensar a aplicar els mètodes de la biotecnologia a obtenir uns altres productes químics.

ARXIU / RAFA GIL

Un dels processos que va descobrir va ser que un enzim transformava el naftalè en un producte més valuós: l'alfa-naftol, utilitzat en la síntesi de plàstics i de colorants. El gen que codifica la síntesi d'aquest enzim va ser introduït en un bacteri i així es podien sintetitzar grans quantitats d'alfa-naftol.

Però un error i la casualitat, com tantes vegades, va permetre de fer una altra descoberta. Una soca de bacteris va tenyir tot el producte de blau. Les anàlisis varen mostrar que allò era indi. I de seguida es van fer càlculs: l'alfa-naftol es podia vendre a uns dos dòlars el quilogram, quan l'indi valia cinc vegades més. I així es podia evitar l'ús de productes tòxics i l'abocament de contaminants a l'aigua.

Calia encara fer un pas. Es tractava de demostrar que el procés realitzat al laboratori es podia desenvolupar a gran escala a un preu raonable. Amgen va vendre la patent a l'empresa Genecor i aquesta va demostrar la viabilitat del sistema. Després d'uns quants estudis i amb les aportacions de químics i biòlegs moleculars, l'any passat es va aconseguir que el procés industrial biotecnològic tingués un cost comparable al de la síntesi química de l'indi.

Però la rendibilitat no és tan senzilla de calcular, perquè depèn dels plantejaments de les empreses. En aquests moments, l'indi té un preu que oscil·la entre els vuit dòlars i els disset el quilogram. Però cal tenir en compte els efectes nocius que hem explicat abans. Utilitzar substàncies tòxiques representa un risc per als treballadors i potser per a la gent que viu entorn de l'empresa. Eliminar els contaminants que es produeixen, per no llençar-los a l'aigua, també té un cost. I si no s'eliminen, el cost encara és més elevat per a la societat, pels danys que poden causar.

Una legislació ambiental cada vegada més estricta obliga les empreses a plantejar-se aquests costos i no solament les despeses del preu de les primeres matèries i dels processos de síntesi. Per això l'indi obtingut amb mètodes biotecnològics pot ser molt més barat que no pas el que es basava només en mètodes químics. Tot i que, com sabem, els perjudicis ambientals encara no són assumits com a despesa per moltes empreses.

L'enginyeria genètica ja ha mostrat el seu gran interès i rendibilitat per a sintetitzar fàrmacs. Però hi ha empreses que l'apliquen tant a la síntesi de nous productes –com ara plàstics– com a l'eliminació de contaminants. Efectivament, hi ha bacteris que es nodreixen de substàncies que serien difícils d'eliminar i que són producte de diversos processos industrials.

Ara l'indi s'hi afegeix com un producte que els bacteris ens ajuden a obtenir. Pot ser un procés més barat, si tenim en compte els costos ambientals, però, a més a més, els texans tenyits amb indi biotecnòlogic poden tenir molta aceptació entre els joves, principals consumidors d'aquesta roba i motivats per l'entorn ambiental. Tot això pot ajudar a fer que els bacteris facin un forat en el mercat de 250 milions de dòlars anuals, que és el de l'indi a tot el món.

Xavier Duran

Els texans tenyits amb indi biotecnològic poden tenir molta acceptació entre els joves. La motivació per l'entorn ambiental és un element important entre els principals consumidors d'aquesta roba.

Mostra de Revistes en català 1997

Girona
8-11 maig

Palma
15-18 maig

Tarragona
29 maig
1 juny

Perpinyà
4-7 setembre

Barcelona
9-12 octubre

València
23-26 octubre

Lleida
20-23 novembre

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya

amb el patrocini de:

Freixenet

Grup Enher

A.P.P.E.C
ASSOCIACIÓ DE PUBLICACIONS PERIÒDIQUES EN CATALÀ

ESPECIAL TEATRE

LLETRES A ESCENA

En les setmanes vinents tindran lloc al nostre país dos esdeveniments teatrals: la Mostra de Teatre d'Alcoi (del 22 al 24 de maig) i, el Festival de Sitges, 'Sitges teatre internacional' (del 6 al 15 de juny). Aprofitem aquestes dues dates per parlar no solament de les mostres en si, sinó per analitzar també els diferents aspectes de l'activitat teatral.

Per començar, l'escriptor i professor d'història del teatre Josep Lluís Sirera analitza el teatre del 2001 i Carles Batlle, dramaturg i professor de l'Institut del Teatre de Barcelona, escriu sobre l'humor i la dramatúrgia. A continuació, l'autonomia del text respecte a l'escenificació és observada per l'ull del dramaturg Manuel Molins mentre que Marcos Ordóñez, escriptor i crític de teatre, explica la projecció internacional del teatre català. Un ampli repàs en què no podien faltar les novetats de llibres sobre teatre, com també el fenomen del teatre infantil, sobre el qual ens parla, en una entrevista, Joan Carles Muntaner. El crític Julio A. Màñez toca les relacions entre el teatre i l'audiovisual i el guionista de la popular sèrie de TV3 *Nissaga de poder*, J. M. Benet i Jornet, ens dóna la seva opinió. Finalment, el nostre redactor Joan M. Oleaque entrevista Toni Pastor i biografia Enric Balaguer, l'home que ha inspirat la carrera de Carles Alberola.

Coordinació: Laia Climent

Cap a un nou segle

L'escriptor i professor d'història del teatre Josep Lluís Sirera analitza la tendència de l'estètica teatral de l'any 2001 i dels joves dramaturgs que naixen en aquests moments.

Sempre és molt arriscat tractar, en calent, de reflexionar sobre un fenomen –el del teatre dels noranta– tan proper que ens impossibilita d'establir la perspectiva suficient. Tot i això, qualsevol espectador o lector interessat en la matèria no tindrà gaires dificultats per trobar-hi un seguit d'elements recurrents, i que ens servirien, llavors, per obrir camins a reflexions més pregones. Alguns d'aquests elements afecten la substància mateixa del fet teatral, com poden ser l'explotació conscient i sistemàtica de les fronteres de la teatralitat, l'establiment d'un nou pacte entre els seus elements constituents: autor, actor, director, espectador, o el qüestionament dels gèneres teatrals (tan importants en la història del teatre); d'altres contribueixen a modificar l'escriptura: dissolució del personatge, trencament de la linealitat de les estructures –amb el lògic afebliment de la seua coherència narrativa–, substitució dels diàlegs pels monòlegs i per una extensa gamma de procediments de deconstrucció del llenguatge, etc.; d'altres, en fi, contribueixen a reivindicar per al teatre un lloc particular dins els mecanismes de producció i reproducció de la cultura, des de la interculturalitat fins a la defensa del caràcter marginal/alternatiu de l'activitat teatral...

ARXIU

En tots aquests casos, la imatge global que dibuixen aquests elements és la d'un teatre que lluita per ser cada vegada més teatral, que cerca la seua essencialitat i no dubta a reinventar el clàssic concepte brookià de teatre pobre per tal d'assolir-la, que descansa per això com més va més en la representació, amb la lògica potenciació de l'eix actor-espectador en detriment d'altres (autor-lector; director-espectador) i que reflecteix una imatge poc consoladora d'un món cada volta més allunyat de nosaltres: l'abundància de personatges i d'espais marginals, la impossibilitat d'establir ponts racionals de contacte (davant la qual cosa només quedaria, com a alternativa, el simple contacte físic, en el terreny de les pulsions més elementals i dels sentiments més primaris), el descrèdit del diàleg, etc.

Sols quan el teatre opta per la síntesi d'elements i tradicions teatrals pot transcendir les fronteres.

Com a contrapartida, la mateixa indefinició, provisionalitat i marginalitat de les propostes facilita l'experimentació constant i a tots el nivells. Com és obvi, aquest flux de noves propostes topa amb la persistència de les pràctiques no sols tradicionals (per entendre'ns, les que naixen del conegut com a *teatre comercial*, que té les seues arrels en el teatre de finals del XIX), sinó també amb aquelles que durant els seixanta i setanta van ser qualificades d'avantguardistes. Pràctiques, no ho oblidem, que en molts casos no sols continuen gaudint de la franca acceptació del públic sinó que mantenen una innegable vitalitat, tant des del punt de vista de l'escriptura com de la representació. Des d'aquesta perspectiva de no tractar-se forçosament sempre de *teatre mort*, podem afirmar que de la seua concurrència amb les pràctiques més recents (tal i com les he caracteritzat més amunt), en resulten –sovint– propostes de síntesi ben valuoses, en especial quan els autors i directors van guanyant maduresa i seny teatral.

Així les coses, el teatre, tal i com es conrea fora de les nostres fronteres, ens forniria de noms que exemplifiquen el que acabe d'indicar. Que la gran majoria dels quals no puguen ser qualificats precisament de *joves* no és sinó conseqüència del que acabe de dir: només quan el teatre opta per la síntesi d'elements i tradicions teatrals pot arribar a transcendir les fronteres que les llengües imposen a la pràctica dramàtica. I la síntesi, ja ho he dit, és fruit de la maduresa (excepcions genials a banda). Es, aleshores, a partir de l'escriptura d'autors com Heiner Müller, Sam Shepard, Bernard-Marie Koltès, Thomas Bernhard o Harold Pinter, que els autors sorgits els darrers anys van a poc a poc assentant les bases de la seua escriptura. Una escriptura revitalitzadora i que obre les portes a unes expectatives prou esperançadores, malgrat la crisi congènita que pateix la nostra vida teatral.

Josep Lluís Sirera

De l'humor al teatre

"L'humor és el sentiment del contrari" diu Pirandello. Amb aquestes paraules Carles Batlle, dramaturg i professor de l'Institut del Teatre de Barcelona estudia què és l'humor i la seua situació actual.

El dramaturg actual –permeteu-me una primera generalització i una frase bonica– paeix amb dificultat la crisi de les ideologies, contempla el rebrot secular de l'egoisme i de la violència en l'home i acaba assumint l'escriptura en un estat permanent de confusió, de perplexitat. Amb una forma i un llenguatge nous, tracta de descobrir com redimoni es construeixen les relacions interhumanes en un món desconfiat, agressiu i aparentment tancat. El resultat que obté és certament angoixant: el panorama desolat de tota una humanitat bastonejant el buit amb els ulls embenats, desmembrada en infinites i diminutes individualitats, abocada al joc frenètic d'intentar trobar-se, reconèixer-se, compartir... De tot això, el més normal fóra deduir que gran part de les obres d'autor contemporani resulten, per força, tristes i desolades. I res de menys cert. Amb totes les excepcions que es vulguin, els nostres dramaturgs han posat l'humor al servei de la perplexitat.

Pirandello, tot relacionant els dos termes, defineix l'humor com un "sentiment del contrari"; per provocar-lo –diu– només cal que la reflexió afegida a una primera impressió dels sentits –el riure–, provoqui un estat incòmode de perplexitat... En posaré alguns exemples. Els mecanismes minimalistes de repetició i variació en una obra com *Tàlem* (1990) posen de manifest el veritable abast de la tragèdia quotidiana en un matrimoni aparentment insignificant. En un sentit similar, també funciona una obra com *El destí de les violetes* (1994), de Beth Escudé. Josep Pere Peyró ha basat el seu humor en el xoc que es produeix entre la superfície d'uns diàlegs aparentment anodins i cruelment ridículs i la sobtada revelació de la transcendència que amaguen. És el cas, per exemple, de *Quan els paisatges de Cartier–Bresson* (1991). En una altra direcció, alguns autors han fet que l'humor intervingués en el tractament de la violència: per l'humor podem decidir que no som dolents perquè fem el mal, sinó que fem el mal perquè som dolents, cal destacar *Biografia* (1993), de Francesc Pereira –que presenta un contrast brutal entre el relat de la violència i els mecanismes d'identificació de l'espectador–, o també, amb una comicitat molt més amable, *Mala sang* (1997), de David Plana, o *Sóc lletja* (1997), de Jordi Sánchez i Sergi Belbel. Finalment, tot potenciant una relació molt més directa entre l'observació del còmic i el "sentiment del contrari", alguns autors han cercat l'efecte de perplexitat en el retrat relativament extravagant i aparentment alegre d'ambients marginals. És el cas de *Bolero, bolero* (1992), de Manuel Dueso, o *Melosa fel* (1989-1990), de Lluís-Anton Baulenas. Comptat i debatut, el teatre en llengua catalana als anys noranta, a mig camí entre la perplexitat diguemne filosòfica i les necessitats d'un marc creatiu en expansió, conrea l'humor des d'una voluntat radical d'afirmació i de descoberta. I és que encara hi ha massa interrogants en l'aire.

Carles Batlle

ARXIU / TERESA MIRÓ

Dalt, actors representant l'obra 'Tàlem'. Baix, il·lustració extreta del cartell publicitari de la mateixa obra.

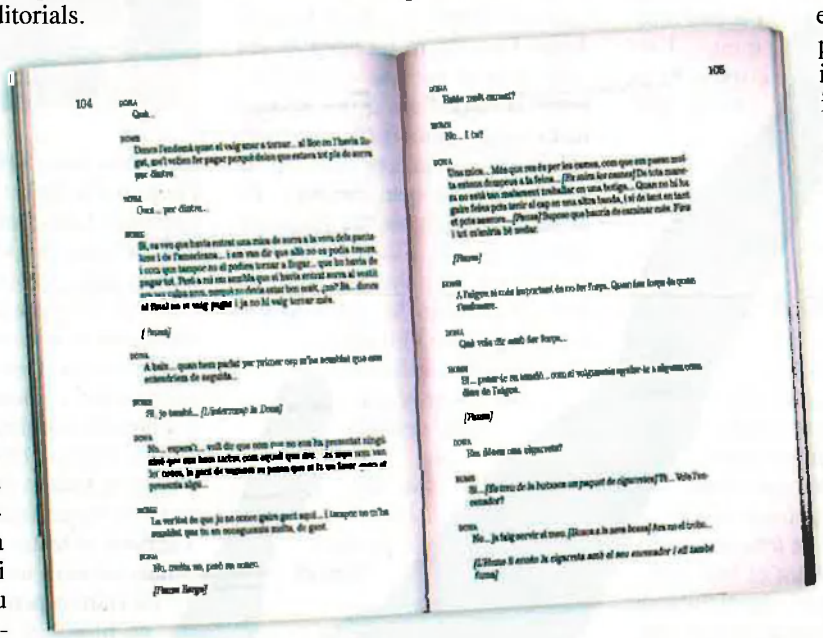
El lector director

La lectura de textos teatrals no és gens habitual. El dramaturg Manuel Molins descriu la importància d'aquest gènere literari que deixa la possibilitat d'inventar una escenografia pròpia, de ser per unes hores director de teatre.

Llegim poc de teatre. Potser en *consumim* més que en altres èpoques, però el llibre de teatre, la *literatura dramàtica*, no deixa de ser un producte quasi residual en el mercat dels lectors i, en conseqüència en les expectatives i els plans de les editorials.

Aquest fet pot explicar-se de molt diverses maneres, però em sembla prou clar que hi ha tot un seguit de prejudicis que ens afecten, més o menys directament, a l'hora de comprar un llibre de teatre i, sobretot, a l'hora de llegir-lo: Hi ha qui creu que no li compensa comprar un "llibret" que pot llegir en un parell d'hores o tres quan per unes pessetes de més pot adquirir una novel·la molt més promoguda i gruixuda que li permetrà, com a mínim, anar i tornar diverses vegades de la platja o complir amb la quota estàndard de lectures durant totes les vacances.

Per altra banda, també ens trobem amb qui considera que en una narració t'ho conten tot. T'ho expliquen quasibé tot dels personatges i de les situacions mitjançant diferents tècniques (narrador, descripció, caracterització, etc.) mentre que el teatre quasibé sempre et deixa amb un cert gust a poc: cal imaginar-hi massa coses, omplir els "buits" de la *narració*, posar-te en la *situació comunicativa* dels personatges i, encara de vegades, es tracta de *personatges buits* que no acaben d'explicar-se o d'explicar-nos d'on vénen i on van, què pretenen i per què fan el que fan.

Però, sobretot, la literatura dramàtica pateix un altre i més perillós "prejudici intel·lectual": el teatre és per a representar, de manera que un text no queda complet ni acabat fins que no el veiem sobre un escenari físic d'un espai teatral més o menys convencional. Per això, el text teatral esdevé una mena de "monstre encantador", meitat sirena meitat dona, que no passa de ser, al capdavall, un element subsidiari de l'espectacle: un *servus spectauli* en la més rància de totes les dependències. I, en conseqüència, més que llegir, cal anar al teatre.

Aquesta estesa i aparentment justificada consideració del text, em sembla el més equívoc i perillós de tots els prejudicis. En primer lloc, perquè es produeix i es propaga fins i tot des d'altes instàncies acadèmiques. En segon lloc, perquè no prepara els ensenyants ni els alumnes per a ser uns autèntics *lectors* de teatre. I, en tercer lloc, perquè expressa una certa incomprensió de l'especificitat històrica de la *literatura dramàtica*. Una especificitat que, sense deixar de ser autèntica literatura, la fa radicalment diferent i diferenciada de la novel·la o la poesia i de les seues tècniques més emblemàtiques.

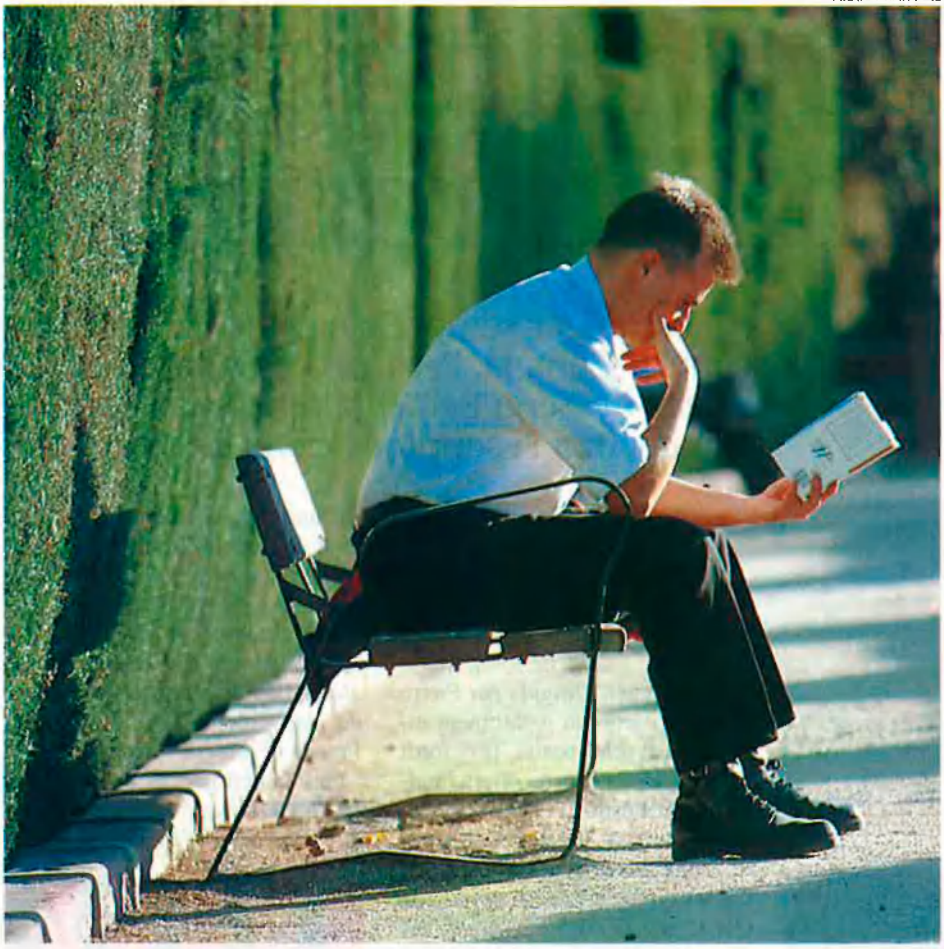
Per això, cal remarcar que el text teatral no necessita *essencialment* de cap representació concreta per a esdevenir un veritable espectacle ja que tota literatura dramàtica mínimament conscient i elaborada és ja, de fet, un "espectacle" en si mateixa. Ho diré amb un exemple no gens banal: la visió subsidiària

del teatre sempre m'ha recordat la vella opinió (encara avui massa vigent, per desgràcia) que es té de la funció genèrica i social de les dones. Sembla que les dones, en primera instància, han vingut al món a parir i, per això, si no són fecundades per un mascle/marit i tenen els fills que Déu els assigne no són autèntiques dones: la seua natura sempre restarà incompleta. I alguna cosa de semblant passa amb el text teatral.

Evidentment, els vells prejudicis comencen a cedir amb l'esforç continu de milers de dones i, així mateix, la consideració subsidiària del text teatral també comença a fer aigües. Tanmateix, cal insistir més i més en el fet que el signe literari teatral és un signe específic que s'aparta en la seua configuració morfològica i funcional de la resta de "gèneres" i crea la seua pròpia especificitat i les seues pròpies tècniques: el teatre no necessita de la *narració*, per exemple, perquè com va escriure la professora M. C. Bobes, "el teatre fa una història", mentre que la novel·la "la conta". Això comporta un joc i un ús específic del llenguatge (situacions comunicatives, estil directe, deïxi, etc.), així com dels mecanismes de l'oralitat inherent a la conversa o diàleg dels personatges que obliga a tenir ben presents els esquemes prosòdics de la llengua, la parquedat en la utilització d'oracions subordinades o l'adjectivació. També tindrà les seues conseqüències sobre l'espai i el temps ja que el text teatral ha de conjugar, com a mínim, dues línies bàsiques: un temps en projecte "real" i un altre temps en joc imaginari, la qual cosa li dóna una extremada configuració sintèntica.

Per tot el que acabem d'anotar, i moltes coses més que no hi podem afegir ni argumentar, el lector de teatre és un lector en escena. No un mer lector espectador, observador assegut en un imaginari pati de butaques, sinó un *lector director* que ha d'exercitar una acuradíssima capacitat d'anàlisi per explanar la síntesi:

ARXIU / RAFA GIL

El lector de teatre és un lector en escena, no un mer lector espectador.

un *lector director* que ha de llegir "la coralitat sígnica" i multilineal (personatges, temps, espai, relacions, etc.) per comprendre i construir les diferents estratègies i situacions de comunicació amb què s'hi topa. Un *lector director* que sàpiga "sentir" (descobrir) la *música* del text perquè aquesta música, com ja presentia el mateix Aristòril, serà la base, per la màgica construcció dels accents, del moviment i de les respiracions dels personatges. El lector de teatre, doncs, es configura com un autèntic director en el sentit més ple i dinàmic del terme: un organitzador i conjugador de tots els signes, un coordinador de tots els colors i totes les veus, silencis i passions.

Es evident, però, que ens hi cal una pedagogia i, sobretot, una didàctica adequada perquè els joves estudiants cresquen lluny dels vells tòpics reduccionistes i puguen gaudir de tota la plenitud màgica del joc teatral que és un text, de la seua implicació activa en tots els "buits" que les diferents estratègies presenten. En una paraula, de la seua realitat emocionada, analítica i ben desperta en un joc creador que potser d'una manera més directa que en cap altre "gènere", els necessita i hi apel·la.

Manuel Molins

Dramaturgs catalans en l'estranger

A l'estranger sempre s'havia conegut el teatre català d'impacte, com La Cubana. Però, açò està canviant, i autors com J. M. Benet i Jornet o Sergi Belbel ja tenen una forta demanda internacional. Ho analitza l'escriptor i crític de teatre Marcos Ordóñez.

El 5 de juliol vinent, en el Festival de Perpinyà es presentarà *Désires*, la versió francesa de *Desig*, de Josep Maria Benet i Jornet. Dirigida per Pierre Chabert, i amb un repartiment internacional encapçalat per Jordi Dauder, la comèdia recorrerà França durant l'estiu i a la tardor arribarà a París, al Théatre de l'Oeuvre, on a hores d'ara Jean-Pierre Cassel protagonitza la *reprise*, de *Qui té por de Virginia Woolf?* Al desembre, *Desig*, traduïda a l'alemany, arribarà al Schausplel/ Werkstattbühne Im Opernhouse, un dels teatres més prestigiosos de Bonn, especialitzat en autors contemporanis, sota la direcció de Valentin Jeker i dins de la Biennal d'Obres Dramàtiques Europees, i això representa, com va succeir amb Belbel, l'entrada en un circuit. De moment uns quants teatres d'Àustria i de Suïssa s'han interessat ja per l'obra de Benet i Jornet.

Imatge de l'espectacle 'Cegada de Amor' de La Cubana. Aquest grup ha triomfat a l'estranger gràcies a la seua tendència a l'impacte físic i visual més que no pas a la paraula.

Fins llavors, Benet s'havia donat a conèixer internacionalment amb el seu teatre infantil, i amb un gran èxit, *Supertot*, que va obtenir un premi nacional a Sao Paulo, el 1979, i *Helena a l'illa del baró Zodiac*, que va estar un any en cartell a Sòfia, el 1990. Però no seria fins el passat setembre quan una de les seues obres recents, *E.R.* (adaptada a la pantalla per Ventura Pons amb el títol d'*Actrius*) es va estrenar a París, al Théatre de l'Ile Saint Louis.

Un cas similar de "descobriment" tardà, donada, igualment, l'abundància de la seua producció, és el de Rodolf Sirera, "descobert" a partir que *El verí del teatre* es representa a París. Des d'aquell moment, altres obres seues com *Indian Summer* i *La primera de la classe* han entrat en els repertoris de països com Itàlia, Anglaterra, França i Portugal.

Fins fa ben poc, el teatre català, que travessava fronteres era un teatre "de grup" (Joglars a Edimburg, Dagoll-Dagom i La Cubana a Sud-amèrica), caracteritzat, generalment, per basar-se menys en la paraula que en l'impacte físic i visual, en l'humor "mut", en la música o en la dansa, apartat en què es trobaran, entre molts altres, Comediants, La Fura dels Baus, Tricicle, Carles Santos, Cesc Gelabert o Ramon Oller, però en el qual la presència dramatúrgica –amb la condició *sine qua non* d'autotraduir-se o fer-se traduir– continuava essent molt escassa. A cavall entre aquestes dues línies es troba Toni Albà, un dels nostres millors còmics, que ha col·locat a París amb enorme èxit un dels muntatges "sense paraules", *Hop!Era*, i prepara un desembarcament per partida doble al festival d'Avinyó de 1998 amb *L'ombra*, un text escrit i interpretat per ell, i amb *Brams*, que també protagonitza, mà a mà amb Sergi López. Aquí cal assenyalar que, a diferència del que passa a França, on qualsevol espectacle recorregut internacional rep el suport de l'AFAA (Association Française d'Action Artistique, dependent del Ministeri d'Afers Estrangers), Toni Albà hagué de convertir-se en empresari i fer el mateix que fan cada estiu incomptables grups francesos: llogar un espai en l'*off* d'Avinyó, des del qual *Hop!Era*, detectat pels programadors, es va enlairar rumb a París.

De moment uns quants teatres d'Àustria i de Suïssa s'han interessat ja per l'obra de Benet i Jornet.

Tornant a la qüestió dels dramaturgs, si el teatre català es va obrint camí actualment a noves llengües i nous públics és degut, en gran mesura, al que en podríem dir "el *boom* Belbel", un fenomen sense precedents (encara que caldria esmentar també els èxits de Sanchis Sinisterra i Javier Tomeo) i que ha revifat l'interès per la nostra dramatúrgia com cap campanya institucional podria somiar. Un "cas" realment paradoxal, ja que, mentre que en aquests moments diversos teatres escandinaus es barallen per l'exclusiva de *Morir*, la seua última obra (Premi Nacional 1996 de Literatura Dramàtica), resulta que la comèdia –ja amb tres anys a l'esquena– continua sense estre-

nar-se al nostre país. És igualment simptomàtic que, en tot l'estat espanyol, Sergi Belbel siga, sense exageració, l'únic dramaturg que viu dels drets d'autor estrangers i que té tres agents (a França, Alemanya i Escandinàvia) i cap ni un al nostre país. Quan escric aquestes ratlles, Belbel compta dotze produccions (heu llegit bé: dotze) repartides pel món. A Alemanya hi ha hagut ja nou muntatges de *Després de la pluja* (la més recent, al Teatre Nacional de Manheim), i una altra més a Suïssa. Des del passat gener es representa també al Teatre Nacional de Noruega; al febrer es va estrenar també al Teatre de la Ciutat d'Estocolm i Ariel Garcia Valdés està a punt de presentar la versió francesa –al juny, al Théatre des Treize Vents– amb els alumnes de l'Escola d'Art Dramàtic de Montpeller; al setembre es muntarà a Amsterdam i al Royal de Dinamarca.

L'altre gran èxit internacional de Belbel és *Carícies*. A Leipzig –i dirigida per Achim Petras, un jove director "de moda"– fa tres anys que està en repertori; des de fa dos mesos es pot veure al Teatre Nacional d'Eslovènia i a la tardor es veurà a Bèlgica: una versió en flamenc, al Teatre de Gant.

El començament del *boom* es pot datar el 1995, quan *Carícies* es presenta en la Comédie de Caen, a la qual segueixen *Elsa Schneider* (Théatre du Pavé, Tolosa, temporada 1995-96) i *Tàlem* (Théatre de la Canalle, Rouen 1996), però arriba al seu punt culminant quan, en la mateixa temporada 95-96, coincideixen en la cartellera de Buenos Aires *Després de la pluja*, al Metropolitan i *Carícies*, al Teatro Nacional Cervantes, amb tant d'èxit que després va passar a una sala privada i va generar dues estrenes més, a Montevideo i a Caracas. La llavor sembrada en el 1995 va facilitar, de la mateixa manera, el triomf de la companyia T de Teatre amb *Hombres!* (dos mesos en la capital argentina amb el teatre de gom a gom) l'hivern passat , i la imminent estrena d'*Elsa Schneider*, en un altre Nacional, el San Martín. L'aclaparadora llista segueix amb Itàlia (muntatges a Roma, Florència i Milà), Àustria (*Tàlem*, 1997), Portugal (cinc produccions) i el Regne Unit. En aquest país es va representar, el 1996, *Després de la pluja*, al Gate Theatre de Londres, i acaba de presentar-se *Carícies* en un cicle de lectures dramatitzades organitzat pel Royal Court. I de Dinamarca i Alemanya ja li han demanat els drets de *Sóc lletja*, la "comèdia musical antiestètica", que s'estrenarà al Grec, coescrita amb Jordi Sánchez i amb partitura d'Oscar Roig.

La iniciativa del Royal Court, *Voices from Spain*, que va gaudir del suport logístic i pressupostari del British Council, tingué lloc durant la primera setmana del passat mes d'abril a l'Ambassadors londinenc, on es presentaren les obres d'una sèrie d'autors entre les quals destacaren especialment, a jutjar per les reaccions del públic i de la crítica, la comèdia de Belbel, dirigida per Mary Peate, i "Rodeo", de Lluïsa Cunillé, a càrrec de Julie-Anne Robinson. Vaig assistir a les sessions del Royal Court i puc ratificar l'extraordinari interès que desvetllaren tots dos treballs. I també puc recordar, per exemple, que quan el muntatge d'una altra de les millors obres de la Cunillé –*Libración*, per la companyia Cae la Sombra, dirigida per Xavier Albertí– viatjà a Cuba, el suport del Ministeri de Cultura va ser tan ridícul que autora, intèrprets i director hagueren de pagar-se, pràcticament, el viatge de la seua butxaca.

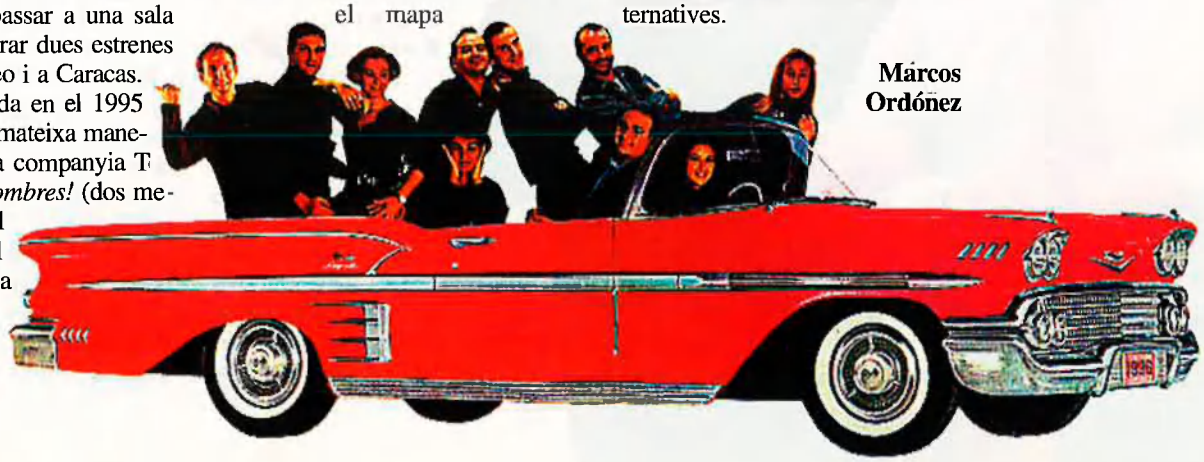
Que la jove i no tan jove dramatúrgia catalana està en auge és un fet cert, com ho és la seua possibilitat de saltar fronteres i figurar en el mapa teatral internacional. D'autors, no en falten, sinó que cada dia en sorgeixen més: a banda dels esmentats, hi ha prou a mencionar, a rajaploma, els noms de Josep Pere Peyró (*Una pluja irlandesa*, *Quan els paisatges de Cartier-Bresson*, *Deserts*), Carles Alberola (*Estimada Anouschka*, *Currículum*, *Mandíbula afilada*), Jordi Sánchez (*Kràmpack*) o Jordi Galceran (*Dakota*), als quals acaba de sumar-se la recentíssima revelació de David Plana, autor i director de *Mala sang*. Ara caldria evitar començar, com sempre, la casa per la teulada, i aconseguir que estrenen *dins* abans d'estrenar *fora*; que els teatres institucionals es puguen convèncer d'una vegada que part de la seua feina consisteix a rastrejar i promoure els nous autors (amb comitès de lectura, amb borses de treball que garantesquen l'estrena, amb tallers de dramatúrgia i amb subvencions dignes) en lloc d'esperar, també com quasi sempre, que siguen ells els qui *se revolten* pagant-se els seus espectacles i emergint, contra vent i marea, de les descapitalitzadíssimes sales alternatives.

Márcos Ordóñez

ARXIU / PRATS I CAMPS

Sergi Belbel és l'únic dramaturg català que viu dels drets d'autor estrangers. Aquest dramaturg té tres agents a l'estranger i cap al nostre país.

Sobre lletra dramatúrgica

L'historiador del teatre català Joan Martori valora la situació de les edicions de literatura dramàtica en català, original i traduïda. I a l'hora fa un recorregut per les novetats de teatre tot seleccionant-ne les que considera cabdals.

Diferents referències bibliogràfiques pretenen orientar el lector, per una banda, i permeten, per una altra, de fer una anàlisi del panorama editorial català pel que fa al teatre.

La creació, producció editorial i consum de teatre català, malgrat el tòpic, no està en crisi. Hi ha, però, molt camí per davant. Ens movem en un àmbit encara força desatès.

En teatre de text cal destacar la publicació de *Testament* de Benet i Jornet, *L'amor a la tarda* de Lluís Bosch i l'aplec de deu diàlegs sota el títol de *L'univers perdut*, d'Enric Rufas, publicats amb el nou disseny de la col·lecció "El Galliner/Teatre" d'Edicions 62, que reedita textos del fons preexistent i en publica de nous.

Imatge de la representació de l'obra 'Estranya parella'. En l'actualitat, s'han editat una sèrie d'obres paral·lelament a la seva posada en escena. (foto: arxiu / Josep Aznar)

La Magrana donà a conèixer una edició escolar de *Ball robat* i *Escena d'alcova* de Joan Oliver. S'ha reimprès la segona edició d'*Homes!*, també a "El Galliner", com a mostra de l'èxit de cartellera aconseguit per l'obra. Així mateix, l'Institut del Teatre publicà *Dakota*, de Jordi Galceran, Premi Ignasi Iglésias del 95.

La creació, producció editorial i consum de teatre català no està en crisi.

Quant al teatre d'afeccionats, en la col·lecció "Catalunya teatral" d'Editorial Millà trobem obres d'Àngels Aymar, Rosa Victòria Gras, Albert Llorens i Santiago Vendrell a més de títols dels tres autors més representats en el teatre d'afeccionats actual: Nicasi Camps, Lluís Coquard i Assumpta González.

A Lleida, Pagès Editors ha donat a conèixer recentment *Hereus de la casa cremada* de Josep A. Chauvell. Editorial Moll de Mallorca edità la versió teatral de *La Dida* de Salvador Galmés, realitzada per Maria-Antònia Oliver. A Tarragona, La Gent del Llamp tradueix per primer cop al català *El ventall de Lady Windermere* d'Oscar Wilde. De les obres publicades al País Valencià voldria destacar-ne tres: l'edició a Bromera de *Barracó 62* de Joan Alfons Gil Albors, una obra del 1963 sobre els camps de concentració nazis, amb introducció i notes de Josep Palomero; *Paraules encadenades*, de Jordi Galceran, autor, que, com ja s'ha indicat, fou Premi Ignasi Iglésias del 1995; i *Històries d'amor overbooking* del mataroní Toni Cabré, ambdues a Tres i Quatre.

En l'apartat de traduccions, l'Institut del Teatre, en la seva col·lecció de "Clàssics" ha publicat un seguit de peces de Samuel Beckett, traduïdes per Joan i Victor Cavallé i per Joaquim Mallafré, amb el títol de *Teatre complet II*, i també *Casa de nines* d'Ibsen en traducció de Feliu Formosa.

Butxaca reedita les traduccions de *La "Courage" i els seus fills* juntament amb *Galileo Galilei* de Brecht, amb pròleg de Ricard Salvat i traducció de Carme Serrallonga.

Paral·lelament a les corresponents posades en escena, s'ha editat *Àngels a Amèrica*, amb traducció de Betty Alsina, a "Llibres de l'índex"; *Estranya parella*, traduïda

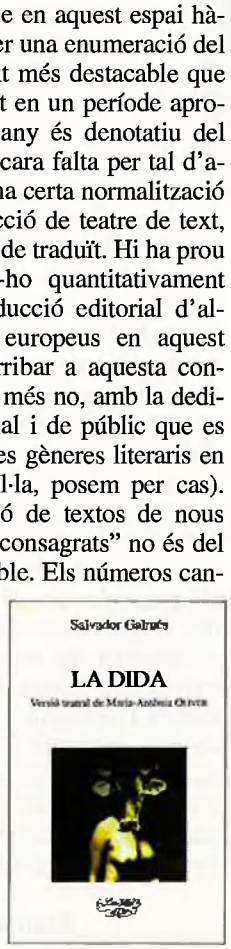
ARXIU / CARME PUÉRTOLAS

M. Antònia Oliver. Va realitzar la versió de *La Dida* de S. Galmés.

pel penedesenc Llorenç Rafecas, a "Catalunya teatral" d'Editorial Millà i *El teatre de l'amant anglesa*, a Edicions de 1984, en traducció de Carme Sansa i Jordi Dauder, que dugueren el text a escena.

De tot el que fins ara he sistematitzat pot deduir-se que el panorama editorial teatral català és minso. El fet que en aquest espai hàgim pogut fer una enumeració del teatre de text més destacable que s'ha publicat en un període aproximat d'un any és denotatiu del camí que encara falta per tal d'aconseguir una certa normalització en la producció de teatre de text, d'autòcton i de traduït. Hi ha prou a comparar-ho quantitativament amb la producció editorial d'altres països europeus en aquest camp per arribar a aquesta conclusió. O, si més no, amb la dedicació editorial i de públic que es dóna en altres gèneres literaris en català (novel·la, posem per cas). La producció de textos de nous autors i de "consagrats" no és del tot la desitjable. Els números canten, malgrat la qualitat. Per un altre cantó, la traducció es mou en dos fronts: l'un, d'obres que es posen en escena i l'altre, amb la traducció dels clàssics. Malgrat tot, es pot dir el mateix que del teatre de text autòcton: són molts els esforços i encara massa pocs els èxits. Falta molt per fer.

Per completar aquest treball deixaré per una segona col·laboració la constatació i anàlisi de les publicacions que s'han produït en el mateix període, d'estudis, actes de col·loquis, llibres a pròposit d'exposicions relacionades amb el teatre i sobre el teatre català, tant al país com més enllà de les nostres fronteres, com també d'altres tipus de textos que contenen informació sobre el món teatral català. El lector, amb aquest segon apartat, podrà disposar d'una visió àmplia sobre la producció editorial teatral i sobre la que tracta aspectes del teatre en català i de la seva difusió.

ARXIU / EFE

Margueritte Duras, autora d''El teatre de l'amant anglesa'. Aquesta obra ha estat publicada en català per Edicions 1984.

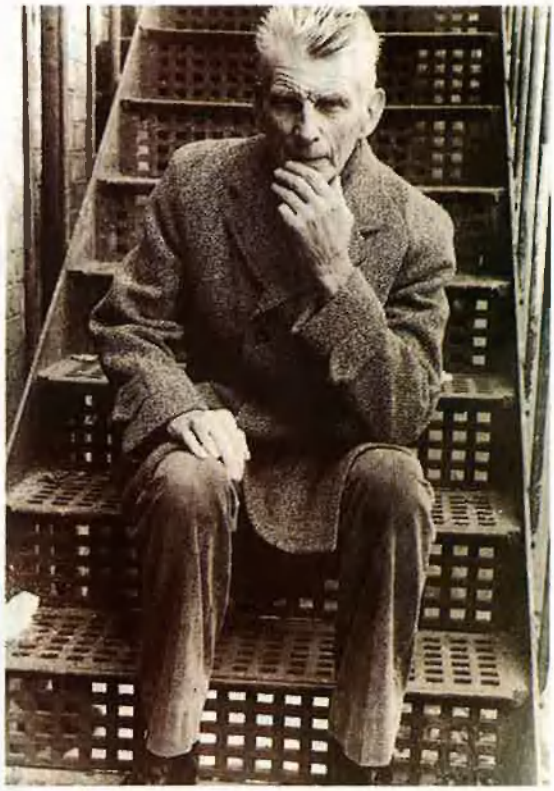
Joan Martori

ARXIU

ARXIU

Dalt, imatge del dramaturg Samuel Beckett. Un seguit de peces seves s'han publicat a la col·lecció 'Clàssics' de l'Institut del Teatre. Baix, Oscar Wilde. La seva obra *El ventall de Lady Windermere*, ha estat traduïda per primer cop al català per La gent del Llamp.

Per què el teatre infantil

Empar de Lanuza, escriptora de contes infantils, analitza la difícil situació del teatre per a infants, i defensa la possibilitat d'introduir aquesta activitat en l'educació.

Els xiquets i les xiquetes senten un interès tan gran per la representació i pel fet de simular que, a partir de deu o onze anys, si no tenen textos, se'ls inventen; fins i tot podríem dir que l'activitat teatral en certes edats cobreix una necessitat evolutiva.

Malgrat això, i el que aprenen resolent els problemes que comporta una posada en escena, aquest gènere està una mica oblidat; caldria, doncs, que els escriptors i els editors el consideraren com una forma literària necessària, amb la seguretat que serà útil i ben acollida ja que proporcionarà materials que faran anar els lectors allà on no poden arribar sols. És molt probable que aquells infants que hagen gaudit de la màgia del teatre siguen en el futur uns bons espectadors.

ARXIU

Els infants que han gaudit des de menuts del teatre, seran segurament, en el futur, uns bons espectadors. Baix, un infant representant els 'Miracles de Sant Vicent', teatre de carrer valencià que es representa per celebrar el sant d'aquesta ciutat.

Llevat d'alguns casos excepcionals, com la dramatització l'any 1972 de la rondalla *La flor del lliri blau* a càrrec del professor Agustí Alamán, o la iniciativa del *Betlem de la Pigà* que es representa a Castelló durant el Nadal, podem dir que al País Valencià no hi ha teatre per a xiquets fins que les institucions inicien la campanya "Teatre a l'escola" que, a més de classes pràctiques, proposava representacions de companyies professionals.

Quant al teatre en què els xiquets i xiquetes participen com a actors, cal recordar la tradicional representació dels *Miracles de Sant Vicent*, teatre de carrer, amb textos de creació, compostos a partir del que es conta del sant i representats en la festa d'aquest sant a la ciutat de València i en algun altre poble. Textos senzills, espontanis, ingenus, amb un alt component moralista i on la rima és un element important. Durant molts anys han estat l'únic teatre infantil en valencià i trobe que val la pena veure'ls i prestar-los suport. També en un sentit puntual s'hi troben els concursos de teatre infantil que convoquen les falles anualment.

Pel que fa a la producció de textos teatrals, l'Editorial La Galera, l'any 1977 i sota el títol de "Teatre, joc d'equip", presentava un conjunt d'obres de la literatura universal, amb indicacions per a la posada en escena. En 1994, l'ha substituïda per "Taller de Teatre" on, a més d'obres literàries, publica uns números monogràfics sobre tècniques i recursos dramàtics. L'Editorial Tres i Quatre té alguna iniciativa aïllada en aquest sentit. És a la meitat dels anys 90 quan les editorials Tàndem i Bromera inicien una línia de teatre infantil i juvenil que assegura en certa manera la presència del gènere i l'aparició de novetats de forma regular.

La creació de concursos literaris de teatre és un element favorable. Hi ha el "Premi de teatre infantil" de la Diputació de València, des de 1993. El "Premi literari de teatre", organitzat per la Federació de Grups Amateurs de teatre de Catalunya, inclou la modalitat de teatre infantil. Així mateix, el "Premi Lazarillo", que organitza l'OEPLI, del Ministeri de Cultura, considera aquest gènere en les diverses llengües de l'estat espanyol.

Paral·lelament a la campanya institucional de promoció del teatre infantil, l'Ajuntament de Manises convocava un concurs de teatre per a les escoles que va ser un èxit de participació. En l'actualitat, les representacions s'articulen en circuits comarcals i estan en mans dels ajuntaments, en col·laboració amb alguna entitat privada, però trobem a faltar la implicació de l'escola i la intervenció del teatre en l'educació. No podem deixar de citar, a més, tot aquell teatre que s'organitza a les escoles, com a taller, i que, generalment, depèn de la iniciativa d'algun mestre o mestra interessat pel gènere i coneixedor de les capacitats que desenvolupa. És evident que la incidència del teatre en l'educació hauria de ser gran; els professionals del teatre hi tenen molt a dir encara i, donada la complexitat del tema, calen textos, editors, actors, teatres, campanyes i representacions, tant als centres educatius com al carrer, per tal que tots els membres que componen la nostra societat puguen gaudir de la cultura i del saber d'una manera lúdica.

Empar de Lanuza

LES OFERTES DE LA SETMANA

Sector de muntatges, instal·lacions, manteniment i reparació

Empresa de fabricació de productes metàl·lics cerca
FRESADOR/A (Oficial de 1a.) **Ref: 52378**
FRESADOR/A (Oficial de 2a.) **Ref: 52379**

Edat: de 20 a 65 anys i de 20 a 30 anys, respectivament.
Coneixements de control numèric, valorables.
Jornada completa.
Contracte de 6 mesos, prorrogable.
Retribució anual bruta: 2.300.000-2.805.000
Lloc de treball: Esplugues de Llobregat.
Incorporació immediata.

Indústries químiques

Empresa química de Tarragona necessita
12 OPERADORS/ES DE PLANTA
Treballaran en equip.

Edat: de 21 a 30 anys.
FPII (química de laboratori o de la indústria).
Jornada laboral en règim de torns.
Contracte de 6 mesos.
Retribució anual bruta: 2.700.000-3.295.000
Incorporació immediata.
Ref: 60613

Serveis a la comunitat i personals

Saló de perruqueria de Barcelona necessita
PERSONA per a la manicura

Formació: FPI.
3 anys d'experiència en lloc similar i en fer ungles esculpides.
Treball en cap de setmana.
Retribució anual bruta: 1.300.000-1.585.000
Incorporació immediata.
Ref: 64391

Sector automoció

15 PINTORS/ES de motocicletes **Ref: 61603**
10 TÈCNICS/QUES en automatismes mecànics **Ref: 61613**

Atural/da de 20 a 45 anys.
Els candidats a tècnics/ques en automatismes hauran d'estar en possessió de la titulació d'FPII (manteniment mecànic o electromecànic), o formació ocupacional en mecànica industrial.
1 any d'experiència.
Jornada laboral en règim de torns.
Contracte de 3 mesos.
Retribució anual bruta: 1.900.000-2.200.000
Lloc de treball: Martorelles (Vallès Oriental).

Llicenciats i diplomats

ENGINYER/A TÈCNIC/A

Ha de ser col·legiat.
Residència a l'Alt Penedès.
Jornada parcial.
Horari comercial.
Contracte de 12 mesos, amb possibilitat de conversió en indefinit.
Retribució anual bruta: 2.880.000-3.520.000
Lloc de treball: Vilafranca del Penedès.
Incorporació immediata.
Ref: 62163

Docència i investigació

MONITOR/A de manteniment d'habitatges per a grup de joves

Atural/da: de 30 a 50 anys.
Certificat d'estudis primaris.
4 anys d'experiència en la construcció i en el manteniment d'habitatges.
Carnet B1 i vehicle propi.
Residència al Garraf.
Jornada de 9h a 13h.
Contracte de 6 mesos.
Retribució anual bruta: 2.200.000-2.685.000
Lloc de treball: Sant Pere de Ribes.
Incorporació: 20 de juny.
Ref: 62241

Turisme i hostaleria

ENCARREGAT/DA DE GRANJA BAR

Edat: de 25 a 35 anys.
Diplomatura en tècnic d'empreses i activitats turístiques o FPII (hostaleria).
1 any d'experiència.
Contracte de 3 mesos amb possibilitat de conversió en indefinit.
Retribució anual bruta: 1.960.000-2.390.000
Lloc de treball: Rialp (Pallars Sobirà).
Incorporació: juliol.
Ref: 62330

Serveis a les empreses

VIGILANT DE SEGURETAT

Edat: 20 a 40 anys.
Formació bàsica.
Experiència en lloc similar o estar en possessió del títol vigent.
Residència a l'Urgell.
Jornada laboral en règim de torns.
Contracte de 3 mesos.
Retribució anual bruta: 1.300.000-1.585.000
Lloc de treball: Tàrrega.
Incorporació immediata.
Ref: 63089

Serveis a la comunitat i personals

JARDINER/A

Edat: de 23 a 50 anys.
Enginyeria tècnica en hortofruticultura i jardineria o FPII (explotació hortofrutícola).
2 anys d'experiència.
Carnet B1 i vehicle propi.
Jornada completa.
Contracte de 3 mesos.
Possibilitats de promoció.
Retribució anual bruta: 1.750.000-2.135.000
Lloc de treball: Mont-roig del Camp (Baix Camp).
Incorporació immediata.
Ref: 63505

Administració i oficines

Empresa de fabricació de material d'oficina i de papereria cerca
CAP DE TALLER

Oficial de 1a.
5 anys d'experiència en fabricació de mobles metàl·lics i en control de producció i qualitat.
Carnet B1.
Contracte indefinit, superat un període de prova.
Retribució anual bruta: 3.500.000-4.270.000
Lloc de treball: Sant Andreu de la Barca.
Incorporació immediata.
Ref: 63641

Sector de muntatges, instal·lacions, manteniment i reparació

Empresa d'injecció de termoplàstics cerca
MECÀNIC/A de manteniment de motlles de precisió

Edat: de 23 a 47 anys.
Oficial de 1a.
FPII (mecànica).
3 anys d'experiència.
Carnet B1.
Jornada **completa**.
Contracte de 6 mesos.
Retribució anual bruta: 3.250.000-3.750.000
Lloc de treball: Valls.
Incorporació immediata.
Ref: 63648

Turisme i hostaleria

Hotel necessita
RESPONSABLE DE RECEPCIÓ

Edat: de 25 a 40 anys.
Formació bàsica.
Bon nivell de francès i d'alemany.
Residència al Baix Empordà.
Jornada laboral de 14h a 22h.
Contracte de 6 mesos, prorrogable.
Retribució anual bruta: 1.500.000-1.820.000
Lloc de treball: Figueres.
Incorporació immediata.
Ref: 63755

Turisme i hostaleria

2 CUINERS/ES (Oficial de 1a.) **Ref: 63665**
3 CUINERS/ES (Oficial de 2a.) **Ref: 63666**

Edat: de 25 a 40 anys.
4 anys d'experiència en cuina col·lectiva.
Es valorarà haver fet algun curs de cuina i/o hostaleria.
Contracte de 3 mesos.
Retribució anual bruta: 1.800.000-2.320.000
Lloc de treball: Barcelona.
Incorporació immediata.

Medi Ambient

Empresa consultora especialitzada en camps energètics i medi ambient de Barcelona cerca
DIRECTOR/A DE PROJECTE

Enginyeria superior industrial.
3 anys d'experiència en concepció, disseny i execució d'estudis i projectes de consultoria del sector.
Bon nivell d'anglès.
Coneixements de Word i Excel.
Carnet B1.
Disponibilitat a viatjar.
Retribució anual bruta: 3.500.000-4.270.000
Incorporació immediata.
Ref: 62872

Docència i investigació

Empresa de producció d'espectacles i d'actes culturals necessita
MONITOR/A de serigrafia **Ref: 61992**
MONITOR/A de *Tai-chi* **Ref: 63355**
MONITOR/A de loga **Ref: 63429**
per a tallers d'un programa d'estiu

1 any d'experiència.
Residència al Baix Llobregat.
Horari a determinar (els tallers es faran el juliol, 2 hores diàries durant dues setmanes).
Retribució anual bruta: 1.800.000-2.000.000
Lloc de treball: Sant Boi de Llobregat.
Incorporació immediata.

Llicenciats i diplomats

ENGINYER/A TÈCNIC/A

Edat: de 22 a 35 anys.
Enginyeria tècnica electrònica industrial o d'equipaments electrònics.
Alemany superior.
Carnet B1 i vehicle propi.
Residència al Baix Llobregat.
Contracte indefinit.
Retribució anual bruta: 2.000.000-2.440.000
Lloc de treball: Sant Boi de Llobregat.
Incorporació immediata.
Ref: 63884

Sector automoció

Empresa de reparació de carrosseries cerca
4 PLANXISTES SOLDADORS/ES

Edat: major de 22 anys.
Formació bàsica.
1 any d'experiència.
Carnet B1 i vehicle propi.
Residència al Bages.
Jornada completa.
Contracte de 3 mesos amb possibilitat de conversió en indefinit.
Retribució anual bruta: 1.900.000-2.320.000
Lloc de treball: Manresa.
Incorporació immediata.
Ref: 64003

Sector de muntatges, instal·lacions, manteniment i reparació

Camping de la Vall d'Aran cerca
RESPONSABLE DE MANTENIMENT
Farà tasques de lampista i paleta.

Edat: de 25 a 45 anys.
1 any d'experiència com a operari/ària de neteja industrial i en lampisteria i construcció.
Coneixements de poda d'arbres i de conducció de tractor, valorables.
Contracte de juny a setembre.
Manutenció i habitatge a càrrec de l'empresa.
Retribució anual bruta: 2.100.000-2.200.000
Lloc de treball: Viella.
Ref: 64036

Màrqueting, vendes i publicitat

Empresa comercialitzadora de productes **de gran consum necessita**
3 COMERCIALS
per a la demarcació de Girona

Edat màxima: 28 anys.
Formació: batxillerat o equivalent.
1 any d'experiència en la venda de productes de gran consum valorable.
Carnet B1.
Jornada completa.
Vehicle i dietes a càrrec de l'empresa.
Retribució anual bruta: 2.800.000-3.000.000
Incorporació immediata.
Ref: 64036

Docència i investigació

Centre de formació cerca
PROFESSOR/A de gestió de personal
per a curs de formació ocupacional

Edat: de 23 a 60 anys.
Llicenciatura o diplomatura universitària.
2 anys d'experiència en gestió de personal i en docència de la matèria.
Coneixements de programes informàtics (Dos, Windows i Windows 95) i de programes de gestió de personal.
Jornada de treball parcial (tardes).
Contracte de 7 mesos.
Retribució anual bruta: 1.700.000-2.075.000
Lloc de treball: **Ripollet**
Ref: 64078

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball

FONS SOCIAL EUROPEU

Servei Català de Col·locació

En aquest apartat publiquem ofertes de treball del Servei Català de Col·locació que, per la seva complexitat, per l'especialització dels seus requeriments o per la seva localització geogràfica, exigeixen un tractament especial. Si està interessat en alguna d'aquestes ofertes, ha de telefonar dimarts als telèfons següents: **902 22 11 11** o **902 22 10 44** (*).

En cas que ja sigui usuari del Servei Català de Col·locació només s'haurà d'identificar facilitant el seu NIF i la referència de l'oferta.
Si no és usuari del Servei, sol·liciti la seva introducció urgent i doni també el número de referència de l'oferta per la qual s'interessa.

Les empreses poden passar ofertes de treball als telèfons ***902 22 11 11*** i ***902 22 10 44*** o a qualsevol centre col·laborador del Servei
Els demandants per donar-se d'alta al Servei es poden adreçar a qualsevol punt d'informació o Servicaixa
(*) L'àmbit d'actuació del SCC legalment se cenyeix a Catalunya

"L'al·lot es queda enganxat al teatre"

Joan Carles Muntaner (Tucumán, Argentina, 1951) és l'autor de l'obra de teatre infantil 'Joan Petit', un dels èxits més considerables que es recorden de l'escena mallorquina per als més petits.

Joan Carles Muntaner és, de professió, periodista. Treballa com a redactor al centre territorial de Balears de TVE i fins fa relativament poc temps gairebé no sabia ningú que el periodista tenia una vocació oculta, la d'autor de teatre per a al·lots. El 1994, el grup de teatre afeccionat del seu poble, Bunyola, va posar en escena l'obra *Joan Petit*, escrita per Muntaner. Des del començament, els nins i nines quedaven embadalits davant aquella història. Els pares, empesos pels nins que es feien la millor propaganda entre ells, començaren a demanar una i altra vegada la representació d'aquella obra. Aviat el grup es va haver de desplaçar per gairebé tots els pobles de Mallorca i pels locals de Palma. En aquests moments s'ha representat 120 vegades, amb una assistència global de 120.000 persones, i encara és reclamada per tot arreu. Aquesta obra, i el seu èxit, ha fet revifar el teatre infantil a Mallorca, que havia viscut una època no gaire esplendorosa. De fet, quant a obres originals, era pràcticament verge.

Joan Petit és una versió nova de la història universal del patufet amb aportacions de les rondalles, però amb una vida argumental pròpia, fruit de la imaginació de Joan Carles Muntaner.

> "De segur que si els nois i els xiquets, poguessin veure 'Joan Petit', també seria un gran èxit, com ho ha estat a Mallorca."

—Com se li acut d'escriure una obra de teatre infantil?

—El fet és que aquesta obra la vaig escriure fa molt de temps, prop de dotze anys. La meva dona feia teatre infantil i ho vaig provar, com un divertiment, sense cap pretensió. El cas és que ella deixà de fer teatre, i l'obra es va quedar al calaix durant prop de vuit anys. Ara en fa quatre, el director de teatre Mateu Grau animà el Grup de Teatre de Bunyola perquè representàs una obra infantil i com que sabia que jo tenia escrita aquesta... així va néixer: en Miquel Brunet hi posà música, i tot d'una començaren les representacions.

—I ve l'èxit?

—Sí, i va ser una cosa mai sospitada. Començaren les representacions l'any 1993, i al Nadal d'aquell any ja es va fer a la Sala Mozart de l'Auditòrium de Palma, amb tant d'èxit que es va haver de prorrogar.

—L'èxit de Joan Petit *ha ajudat a despertar el teatre infantil a Mallorca?*

—Jo crec que sí perquè quan *Joan Petit* començà a representar-se, no se'n feia gens, de teatre infantil, tret de les teresetes [titelles]. A partir de *Joan Petit* han començat a escriure's més adaptacions i obres i a representar-se. De fet, en aquest moment hi ha quatre companyies que s'hi dediquen, a aquest tipus de teatre.

—Què té aquest públic, que és tan difícil?

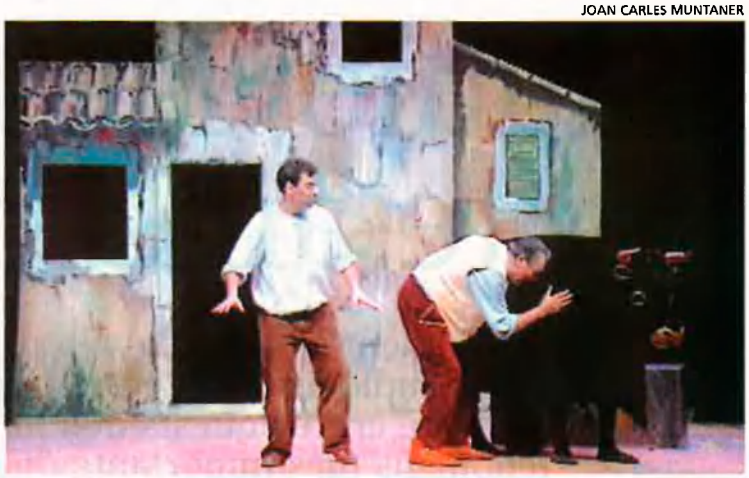
—Jo diria que és un públic, per sobre de qualsevol altra consideració, molt, molt agraït... quan li agrada el que veu, és clar. Estam acostumats a veure que les escoles porten els al·lots al cine o al teatre i quan no els agrada, comencen a fer renous i a inquietar-se, perquè els hi és molt difícil estar quiets. Quan no els agrada, protesten. En canvi, amb *Joan Petit* és meravellós veure la cara d'atenció intensa que fan. De fet, n'hi ha molts, d'al·lots, que l'han vista dues, tres o més vegades, i això ja indica com els agrada. És molt reconfortant veure que tot d'una que comença es fa el silenci i durant tota l'obra no se sent ni una mosca, no es bateguen gens ni mica.

—Pel que tenc entès, a més, és una obra feta en

JOAN CELIA

JOAN CARLES MUNTANER

JOAN CARLES MUNTANER

A l'esquerra, Joan Carles Muntaner, autor de 'Joan Petit'. A la dreta, dalt i baix, alguns moments de la representació de l'obra a càrrec del Grup de Teatre de Bunyola.

català que té èxit també entre els nins castellanoparlants.

—**Sí**, és ver. El secret és que és molt entenedora. De tot d'una tots queden enganxats amb la història i l'entenen perfectament encara que siguin castellanoparlants.

—És curiós tant d'èxit d'una obra que, al cap i a la fi, és teatre, perquè diuen que en l'època de la televisió, el teatre és gairebé mort.

—Pel que fa al teatre infantil, jo crec que és un problema d'arribar als al·lots. Un nin és una persona en formació que si només li dones televisió, es quedarà enganxat a la televisió, però si li dones possibilitats de triar, no solament es quedarà amb la televisió. Per això és tan important el teatre. Per a un al·lot, veure que personatges de carn i os, que són reals, es mouen, canten, parlen... i els conten una història, és una cosa màgica i s'hi enganxa. Crec que la majoria, no s'haurien imaginat mai que pogués existir això. Pens que aquesta vessant pedagògica del teatre és molt important i convendria que se'ls facilitàs l'accés encara molt més. I, és clar, també cal tenir present que, com deia adés, el teatre infantil és una eina bàsica de normalització perquè els acosta al català d'una manera divertida.

—La seva obra és una adaptació d'un conte universal, ja ho ha dit, però en canvi la representació de Joan Petit *no ha sortit de Mallorca, per què?*

—Sí, és cert. Però és que hi ha un problema greu: el Grup de Teatre de Bunyola no és professional i, per tant, han d'ajustar la programació a les necessitats professionals de cada membre. Això ho fa molt difícil. Però estic segur que si fos possible –i he de dir que jo em sentiria molt orgullós que això passàs– que *Joan Petit* fes el bot i anàs a visitar els nois i els xiquets, de segur que seria un gran èxit, com ho ha estat a Mallorca.

—L'èxit de Joan Petit *ha transcendit l'àmbit purament escènic.*

—Sí, vist l'èxit s'ha editat com a conte, en una versió que he fet abreujada, i amb il·lustracions del dibuixant Max. A més, n'hi ha una versió de teresetes que fa el Grup de Teresetes d'Esporles i que ja porta més de vint representacions. I, finalment, també s'ha editat una casset amb el conte narrat i amb la música.

—Després de Joan Petit, n'ha escrit cap altra?

—Sí, vaig escriure *Poca por*, que es representa des del 1996 i ja se n'han fet més de 60 actuacions. Es tracta d'una adaptació, amb arguments nous, de diversos passatges de rondalles mallorquines.

—Què significa per vostè escriure per als nins?

—Com he dit, una gran satisfacció. Però crec, també, que em serveix per entrar en un món màgic que m'ajuda a evadir-me del desagradable món del periodisme i la política en el qual vivim.

Miquel Payeras

L'audiovisual: el deute amb el teatre

Actualment, el món del teatre ja ha començat a tenir relació amb l'audiovisual. El crític Julio A. Máñez estudia el tipus de contacte entre aquests dos universos, i explica un dels fenòmens més importants de la nostra època: la telesèrie.

Com ja sap tothom, en el cinema existeix aquella mena d'obres mestres amb un perfil d'elaboració tan alt que sembla que es tracta d'un conjunt de situacions reals que han estat filmades per casualitat per una càmera que passava per allà. Aquesta il·lusió, d'enorme força persuasiva, poques vegades es troba en el teatre, perquè no és habitual que s'incite l'espectador a oblidar que es troba precisament davant una representació; més prompte al contrari, la globalitat dels elements escènics s'articula per subratllar-ne el caràcter representacional. Curiosament, la presència en viu i en directe dels actors reforça abans la idea de repetició que la d'un presumpte efecte de realitat en el present.

Hom ha assenyalat moltes vegades el deute del cinema clàssic amb els dramaturgs del segle XIV (la divisió en tres actes de l'argument, la progressió de l'arc dramàtic des de la seua presentació fins la clausura) i amb les grans novel·les narratives com a model de construcció de personatges, en una certa dependència que el cinema comença a menysprear cap als anys 60 per elaborar un model propi, que depèn cada vegada més de les tècniques de muntatge per obtenir el seu ritme intern. Es una ruptura que coincideix en el temps amb l'emissió per la petita pantalla d'espais teatrals, sovint segons un codi que respecta totes les regles del teatre però molt poques del nou mitjà emergent: es pot veure en aquesta dissimilitud una de les raons del seu fracàs. Entre altres coses, el telespectador sembla poc receptiu davant un transvasament de codis que respecta solament les claus d'un d'ells, de manera que les llargues perorates, juntament amb l'obligada unitat de lloc i d'acció, acaben avorrint el més coratjós dels afeccionats al teatre televisat. I a més, cal afegir-hi que l'enorme capacitat de fragmentació de la imatge pròpia del sector audiovisual és naturalment aliena al mitjà teatral, i per aquesta raó els tímids intents de fusió estilística s'acostumen a resoldre amb una espècie de juxtaposició espúria.

Durant la gran crisi teatral dels 80 van ser pocs els dramaturgs que intentaren escriure per al cinema.

En tot cas, sembla clar que l'enorme apogeu de la televisió com a mitjà d'esbarjo de masses va originar una crisi d'envergadura tant en el cinema com en el teatre, cosa que va obligar a una certa reorientació mitjançant l'assaig de noves fórmules adreçades a aconseguir un mestisatge encara problemàtic. Resulta ben curiós constatar que durant la gran crisi teatral de la dècada dels anys 80 (que proporcionaria un efímer apogeu de la dansa contemporània) van ser escassos els dramaturgs que intentaren escriure per al cinema, un terreny relativament més pròxim al seu ofici, mentre que poc després començà l'èxode de nombrosos autors teatrals cap a la confecció d'aquesta mena de novel·les televisades que són les telesèries.

Avui, l'èxode sembla ja acomplert, encara que aguaiten indicis d'un cert exhauriment de la telesèrie com a gènere televisiu: l'espectador n'és tip. Alguns autors continuen escrivint teatre, i llavors fan obres "serioses" i de "qualitat", que alternen amb la seua dedicació a l'escriptura per a la petita pantalla. No es tracta d'una qüestió de menor importància, certament. Amb una estuctura pròpia de fulletó per capítols, la novel·la televisada significa un empobriment del món narratiu en favor d'un cert localisme sense horitzons i d'uns criteris estilístics que, segons s'assegura, deuen la seua condició de possibilitat a la seua senzillesa extrema. Es com si l'autor tinguera alguna cosa a dir, i amb un cert nivell d'autoexigència, quan escriu teatre, i s'oblidara de tot el que sap quan escriu els episodis intercanviables del fulletó

de torn. L'única innovació, ja tediosa, consisteix en una arbitrària fragmentació dels diferents segments narratius, no de la imatge, dissenyada des de la sospita que cap espectador no suportaria sense pestanyejar el desenvolupament continu dels diferents arguments semblants.

De més a més, és notori que les trames argumentals d'aquesta classe d'obres es dirigeixen a persones d'escàs nivell cultural, i que hi sovintegen petites però inacabables intrigues d'origen familiar que inclouen al final de cada episodi un nimi i pulcre sobressalt. En resum, gràcies al teatre es pot presumir que els autors d'aquestes sèries saben escriure correctament i que no ignoren com es construeix una trama argumental. Aquestes expectatives no sempre es veuen acomplertes. Però encara crida més l'atenció que aquestes sèries televisives renuncien a apropiar-se d'alguns dels elements dramàtics i narratius que caracteritzen el cinema, com si en la mateixa senzillesa del producte es veiera la prohibició d'integrar criteris estilístics de reconegut rendiment narratiu: s'hi refusa tot allò que siga susceptible de posar en evidència la seua resignada mediocritat. En aquest sentit, la sèrie que emet la televisió valenciana Canal 9 als matins resulta exemplar, en la mesura que res no la diferencia d'un muntatge d'Escalante de segon ordre. Una altra consideració seria el deute d'aquest tipus de sèries amb el progressiu envelliment de la població, des de la sospita que es tracta del seu públic més fidel. Però aquesta seria una altra classe d'indagació.

Julio A. Máñez

Màgies ben diferents

Quina diferència hi ha entre escriure teatre o escriure guions de televisió? Unes quantes. Però hi ha un punt de partida que fa més factible, en principi i no necessàriament, per descomptat, que un escriptor de literatura dramàtica pugui arribar a ser un acceptable guionista de televisió, que no pas que ho pugui aconseguir un escriptor de qualsevol altra mena, de qualsevol altra branca de la literatura. Vull dir que l'escriptor de literatura dramàtica té per eina essencial de treball els diàlegs, i el guionista de televisió, també.

Això de banda, i també en principi, però tampoc necessàriament, l'escriptor de literatura dramàtica pot haver decidit que escrivia per a un lector / espectador ideal, amb el qual té alguna mena d'afinitats, alguna espècie de complicitats. El guionista de televisió escriuria per a un espectador de característiques molt variades, i a qui cal agradar i a qui cal endevinar els gustos.

Escriure per a un màxim de vint mil persones o escriure per a una mitjana d'un milió, posem per cas, no és, doncs, ben bé el mateix.

D'altra banda, quan escrius literatura dramàtica acostumes (no sempre, no sempre; tot és relatiu) a fer-ho sol i sense un termini obligat. Quan escrius guions televisius acostumes (no sempre, no sempre; tot és relatiu) a dependre de moltes persones i d'una data ben determinada de lliurament.

L'escenari és una cosa; la pantalla petita n'és una altra. Màgies ben diferents. Màgies, en tot cas. Sóc feliç de compartir-les.

Josep M. Benet i Jornet

Alguns dramaturgs escriuen guions de sèries de televisió. Benet i Jornet és guionista de *Nissaga de poder*.

"La crisi permanent és natural al teatre"

El distribuïdor Toni Pastor ha abandonat el seu càrrec al consell rector de Teatres de la Generalitat Valenciana. Impulsor del circuit valencià de teatre i del Projecte Alcover, analitza ací la seua dimissió i l'estat escènic del nostre país.

Corren temps convulsos per a Teatres de la Generalitat Valenciana (TGV), l'entitat administrativa que s'encarrega de regular l'activitat teatral al País Valencià. El productor i distribuïdor Toni Pastor ha abandonat el seu càrrec dins del consell rector de l'organisme, com també ho ha fet Francesc Payà. El primer representava ací la Plataforma de les Arts Escèniques, una federació d'associacions escèniques poc operativa que va ser creada per donar veu als professionals. El segon, era al consell en nom del circuit teatral valencià, xarxa de municipis que contracten els seus propis espectacles. Les dimissions coincideixen amb la notícia que al desembre, a instàncies de la Generalitat, s'inclourà un muntatge d'*El rei Lear* de Shakespeare en versió de Manuel Àngel Conejero (anterior director de TGV) i dirigit per Miguel Narros en la programació de Teatres. L'espectacle pot tenir un cost de 30 milions de pessetes i ja va ser programat pel PSOE valencià en els anys 80. Conejero, nen consentit de *Las Provincias*, va ser obligat a dimitir del seu càrrec per haver exercit una interessada gestió que el mateix PP considerava estrafolària. El muntatge es faria en règim de coproducció i és prou evident que desestabilitzarà les arques de TGV i redistribuirà produccions i programació.

> "Si la plataforma de les arts escèniques només funciona quan se sent el nom de Conejero, potser ell l'hauria de coordinar."

—Per què ha dimitit?

—Per diverses raons. He sentit rumors que deien que el meu càrrec com a membre en el consell rector em podia servir per distribuir avantatjosament obres que em podien interessar comercialment. Això no és real, i per esborrar qualsevol insinuació, preferesc deixar el càrrec. A banda, a mi em molesta molt pertànyer a un consell en què el president –el conseller de Cultura– vol la secessió lingüística. Actualment, la funció del consell es redueix a dir "sí, acceptem" a una programació ja definida per la direcció artística de TGV. Jo considere que la funció del consell és fer coses més importants, marcar la política teatral. I no ho fa, no marca cap línia.

—Tampoc no tenen poder de decisió en les coproduccions?

—Ens les donen fetes. Les coproduccions, s'han de posar damunt la taula, encara que s'entén que el director artístic, Juan Alfonso Gil Albors, té la nostra confiança. Però una cosa és que li donem la confiança, i una altra és que les coproduccions, ens les comuniquen quan ja estan decidides. El paper donat al consell reflecteix un fet: ni el PSOE ni el PP han pensat mai què volen fer amb el teatre valencià, i per tant, no hi ha vies perquè no hi ha objectius.

—La Plataforma Valenciana de les Arts Escèniques va ser creada per facilitar això. Quin és el seu paper actual?

—La idea de naixement era que la plataforma es mantinguera sempre en peu i tinguera una activitat mínima. Però a la majoria de les associacions que hi participen els falta un lloc per a reunir-se i infrastructura per dur endavant una federació associativa tan complexa. Jo he abandonat també la direcció de la plataforma perquè vull que altres s'impliquen també al nivell més alt, i preferesc ser ara militant de base. Potser el seu paper és funcionar més com un moviment ciutadà, que s'engegue només quan hi haja un problema comú que calga tractar.

—Com quan se sent el cognom Conejero vinculat a TGV, com és el cas actual.

—És una de les ocasions. Ningú no va contra Conejero, ni molt menys contra Shakespeare, però sí contra la imposició de coproduir una obra que faria trontollar

acords contractuals emparaulats amb els professionals.

—No troba que de vegades Conejero serveix per justificar tots els mals que pateix TGV?

—En molts termes, sí. No ha de ser una excusa eterna per a la manca de política teatral. A més a més, si la plataforma tornara a moure's per l'afer Conejero, seria decebedor, perque no ho ha fet en qualsevol altra ocasió. Si només funciona quan apareix Conejero, potser caldria nomenar-lo a ell coordinador de la plataforma.

—Per què el teatre del Principat és una realitat i el valencià bull sobre l'equilibri?

—Perquè al Principat hi ha una indústria efectiva i una visió molt europeista del teatre, tant entre les companyies com entre els polítics. Les companyies valencianes sempre s'oposarien a inversions administratives en infrastructura, si això significara reduir les subvencions particulars. Crec que no tenen visió de futur, i a Catalunya –a banda que hi inverteixen molts més diners– les companyies tenen una visió més empresarial, més a llarg termini.

—Potser al País Valencià la crisi teatral és tan consistent que no permet aquesta visió.

—La crisi permanent és natural en el teatre. El teatre és una cosa viva i sempre ha de buscar la millora. Tant de forma com de fons, és un replantejament continu.

—Quin paper tenen els festivals en aquesta situació?

—Fonamental, perque és l'única manera de fer que els programadors vegen teatre. La Mostra d'Alcoi, que arriba a la setena edició, és la trobada essencial de la professió valenciana, i vol captar programadors de tot l'estat. Ací es presenten obres ja exhibides en algunes sales al costat d'altres que són estrena. És una fira de teatre, a diferència del festival Sitges Teatre Internacional, que aquest juny arribarà a la seua edició número 28. Aquest és un certamen molt selectiu que es fixa en el teatre d'autor i d'avantguarda. La revisió del teatre com a forma artística reclama el paper de Sitges, més enllà de les necessitats comercials.

—I Tàrrega?

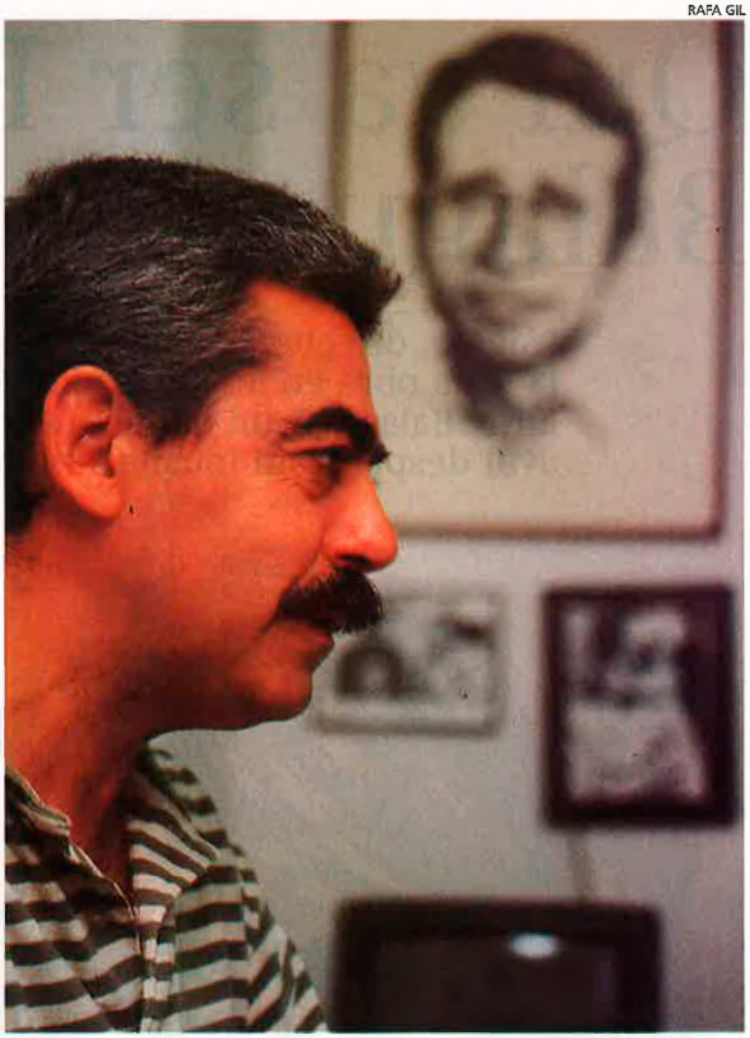
—El festival de Tàrrega, que se celebrarà al setembre, és molt conegut, i tot i que el seu nucli és el teatre de carrer, exhibeix molt en sala. Té molta importància, però jo no sóc partidari que en el festival es programen tres-centes obres en tres dies, com és el cas. És impossible que els programadors vegen més de quatre obres cada dia, això és un fet. A les Illes tenim la fira de Manacor, que tindrà lloc a l'octubre i vol impulsar el teatre balear, que té moltes dificultats. Hi ha molt poques companyies professionals i la insularitat determina molt les contractacions.

—Manacor és fill del Projecte Alcover?

—Fill directe. El Projecte Alcover és un circuit creat per un conjunt de professionals i programadors per fer circular teatre per l'espai natural lingüístic i cultural que conformen els Països Catalans. Alcoi i Tàrrega ens servien per a seleccionar les obres del Principat i del País Valencià que formarien part d'aquest circuit, però necessitàvem alguna plataforma semblant en les Illes, i per això es va crear Manacor.

—Està content amb els resultats del projecte?

RAFA GIL

Toni Pastor ha deixat el consell rector de TGV i la direcció de la plataforma valenciana de els arts escèniques. El seu nom cal vincular-lo a iniciatives com la Mostra d'Alcoi, el Projecte Alcover o el circuit teatral valencià.

—Sí, sí. El projecte té clar que el teatre que promociona és artesanal, de qualitat i de dimensions mitjanes, i ha significat que obres valencianes i illenques es vegen al Principat. Perquè veure teatre principatí a tot arreu del nostre territori és normal, però no a l'inrevés. Hi ha programadors catalans que són reticents a exhibir obres en "valencianet"o amb l'accent salat de les Illes. El nostre projecte ajuda a fer que això acabe, i vol demostrar a les institucions que és factible i rendible crear un circuit comunicador, i fer-los veure que més tard o prompte hauran d'implicar-se.

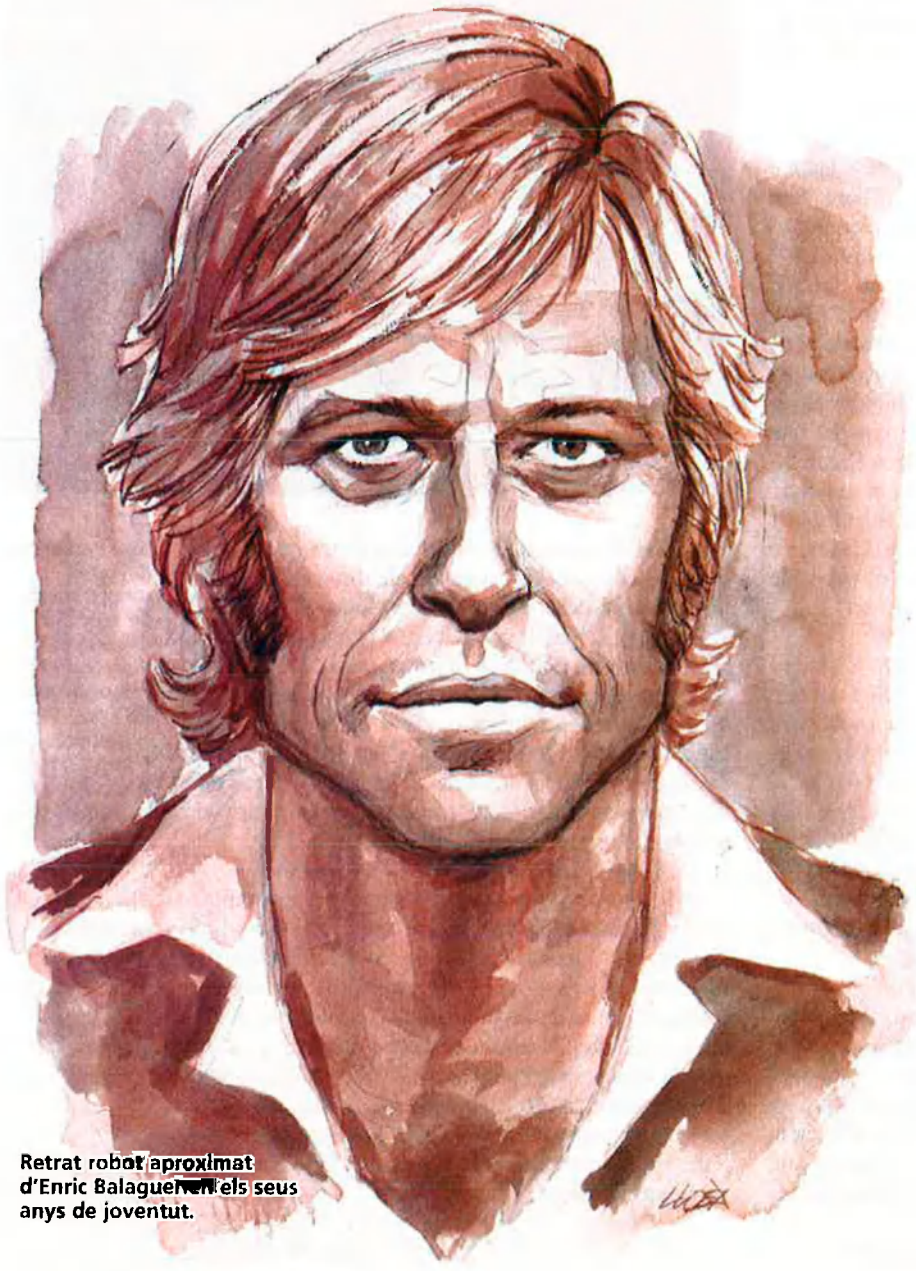
—Així que ara només és cosa dels municipis...

—Sí , dins del projecte hi ha els pobles del circuit teatral valencià i els de la xarxa de teatres municipals de Catalunya. Aquests circuits són els que de debò fan funcionar el teatre, no la programació a les capitals. Perque el gruix de l'exhibició es concentra als municipis. Són circuits amb una estructura feta, i encara que un dia els falten subvencions autonòmiques, continuaran programant igualment. Els pobles del circuit programen teatre perquè volen, sense cap imposició, i, per mi, en decisions com aquesta es juga el futur de la nostra escena.

Joan M. Oleaque

Qui va ser Enric Balaguer?

L'autor, director i actor teatral Carles Alberola ha basat la seua obra en les experiències i els escrits del seu amic Enric Balaguer, un home que va morir fa quatre anys i que avui desperta un inusitat interès generalitzat.

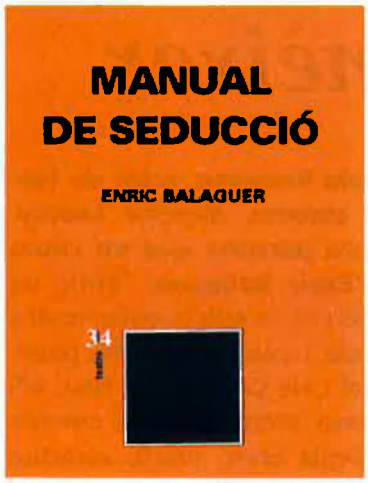

Retrat robot aproximat d'Enric Balaguer en els seus anys de joventut.

Tota persona porta dins un misteri, però Enric Balaguer era propietari d'una galàxia sencera de boira interna. Una boira que ara tothom vol esbrinar.

Una bona mostra n'és que l'editorial Tres i Quatre acaba de publicar *Manual de seducció*, una narració de Balaguer que ha arrasat en les llibreries. Al festival de Sitges de Teatre Internacional es presentarà *Mandíbula afilada*, l'adaptació a l'escena d'aquest llibre que ha dut a terme l'etern amic d'Enric, Carles Alberola, al costat del productor Toni Benavent. Del 26 de juny al 27 de juliol, la peça es podrà contemplar a la sala Villarroel de Barcelona, i del 2 al 19 d'octubre es representarà a la sala Rialto de València.

De fet, Alberola ha sedimentat el gruix del seu teatre en adaptacions d'escrits de Balaguer, i el festival de Sitges dedica una secció especial als quatre espectacles de Carles Alberola (*Currículum*, *Estimada Anuchka*, *Per què moren els pares* i *Mandíbula afilada*) inspirats en els fulls del seu amic. El mateix Alberola i la mare d'Enric, Gràcia, s'han encarregat de difondre l'obra narrativa de Balaguer després de la mort d'aquest, en la matinada del 12 de juny del 93, quan tornava de Barcelona i va tenir un accident de trànsit en l'autopista A7. Com el destí és el bromista més negre, el pare d'Enric també va morir en un accident de cotxe, una tragèdia que Balaguer no va superar mai.

Màxima atenció. Al seu llibre *Per què moren els pares?*, de 1982, Enric es mostrava incapaç d'acceptar la realitat més crua, que camuflava amb la faula (vegeu requadre en aquesta pàgina). L'obra és avui un èxit de vendes, com *Un cor famolenc* (publicades totes dues a Bromera), i directors cinematogràfics com Ventura Pons estan interessats en els textos de l'autor. Hi ha una fundació ecologista amb el nom d'Enric Balaguer, i se'l considera un precursor del corrent de pensament anomenat "intel·ligència emotiva", una reconversió de la concepció de la ment que ara és moda en els gabinets antistrès. Era Balaguer un profeta o un immadur? És difícil saber-ho. Però és cert que desprenia un magnetisme febril, ja des de ben menut, i el seu record desperta a parts iguals incertesa i fascinació.

Enric va nàixer l'any 63 a Alzira, al si d'una família de classe mitjana, fill del llaurador Andreu i la mestressa Gràcia. Entra al col·legi alzireny de l'Hospital en pre-escolar, i allí cursa l'EGB i fa amistat amb Carles Alberola. El grup d'amics es completa amb un altre nen, Vicent Cardona. La mare d'Alberola, Elisa Ortiz, ja defineix Balaguer com "un xiquet capaç de ser el centre d'atenció de tots de manera innata". El pobre Alberola arriba a dir que "quan Enric venia a berenar a ma casa, ell era el rei, jo passava a segon pla. Jo odiava les llonganisses crues, i ell les adorava. I ma mare em feia menjar a mi també llonganisses crues." L'admiració es barreja ací amb un rajolí d'enveja, un combinat lògic, donat les circumstàncies.

Més tard, els pares de Carles Alberola l'obliguen a estudiar a la Universitat Laboral de Xest perquè el seu fill imitara Enric, que havia decidit cursar allí estudis. A Xest, en plena explosió adolescent, Balaguer destaca com a esportista i gran conquistador de dones. El seu físic es perfila fins convertir-se en una mena de Brad Pitt de l'època, però amb un atractiu més serè. Converteix en aigua les dones només de lluir-se davant seu, mentre que els seus amics han de seguir el solitari vell exemple d'Onan. Un mite va conformant-se al seu voltant, fins que se li arriba a conèixer com "*mandíbula afilada*", el tipus que és capaç de fer parar qualsevol conversa només entrar a un local. Un jove amb una aura tan lluenta com un llamp.

Mig *play-boy*, mig metafísic solidari, Enric exerceix d'escolanet a l'Església dels Caputxins d'Alzira, en aquells anys 70 en què els rectors eren *progres* i portaven barba. Un d'aquests, don Tomàs Álvarez, és convertirà en el seu més inextricable amic, en el seu director espiritual i en peça fatal del seu futur.

La traïció sexual de la seua núvia amb el seu capellà va enfonsar Enric.

El desengany i la redempció. És precisament al cor de l'església on coneix Carme Martí, una xica no especialment atractiva ("feia olor de ciri", diuen els seus companys d'estudis), però que a l'Enric li furta el sentit. Tot funciona bé durant un temps, i el zenit arriba quan Balaguer debuta en la selec-

Balaguer segons Alberola

Carles Alberola va tenir una relació amb Balaguer molt especial, gairebé malaltissa, d'idolatria contínua i certa decepció final, però sobretot de respecte. A partir dels escrits de Balaguer –i de les seues experiències com a amic–, Alberola ha construït una molt singular carrera teatral, i en cadascun dels seus espectacles dóna una perspectiva distinta de l'obra i de la vida d'aquest humanista de la Ribera.

Al primer, *Currículum*, de 1994, basat en la novel·la de Balaguer *Un cor famolenc* (premi Europa de Narrativa 1993) assistim a moments vitals d'Enric oblidats pel pas dels temps; detalls xicotets que defineixen la balança en què oscil·la l'existència, agafant les tribulacions d'Enric Balaguer i els seus amics com a reflex del nostre periple personal.

Alberola des d'aleshores no ha deixat d'endinsar-se amb decisió creixent dins de la filosofia mental de Balaguer. La següent demostració vingué amb *Estimada Anuchka* (1995). Obra inspirada en el capítol disset del dietari de Balaguer *Vaig i torne*, assistim ací a una reflexió sobre els desitjos que cadascú de nosaltres deixem morir sense atrevir-nos a realitzar, mentre la mediocritat s'instal·la en les nostres ànimes. Després, a *Per què moren els pares?* (1996), basat en una narració breu del mateix títol (Premi Pigmalió 1982), transitem pel territori de la ficció i realitat. Enric no va acceptar mai la mort del seu pare i per això va escriure aquest relat on descriu com, en la seua família, els pares no moren, se'n van al Brasil. Aquesta és probablement l'adaptació més dramàtica d'Alberola, on demostra que fugir cap a la ficció de vegades es pot convertir en un atzucac. El darrer muntage, *Mandíbula afilada* (1997), fill del llibre *Manual de Seducció*, és un compendi dels tres treballs anteriors que es conjunten en una reflexió irònica i distorsionada de les relacions de parella. Com en els altres espectacles, Balaguer i Alberola es contemplen en un joc d'espills satíric més enllà de la mort i l'amistat, on la vida significa la llum en la foscor. **J. M. O.**

Aquells que el van conèixer

Enric Balaguer va establir al llarg de la seua vida contactes molt dispars. Era estimat per la gent corrent de la Ribera, que el veia com un referent, per la intel·lectualitat, que l'observava encuriosida, i pel món de l'art, que el seguia amb certa morbidesa. En aquestes línies el recorden algunes personalitats amb qui va tenir relacions de distinta intensitat.

Ferran Torrent, escriptor: "Enric i jo arribàrem a ser bons amics, i estàvem units per les passions de la literatura i el futbol. Fent referència a aquesta última, com a jugador arribà a desenvolupar una tècnica prodigiosa, l'efecte boomerang, que consistia a dirigir la pilota a través de la ment i el cos, formant una trajectòria de joc màgica. Com a afeccionat, no li vaig perdonar mai que als seus inicis fóra seguidor del Reial Madrid, tot i que després es va passar a la meua religió, la del Barça. El desig per les dones també ens unia. A Enric li encantaven les dones, però especialment les dels seus amics. Era molt gelós, les volia totes per ell. Crec que li faltava criteri de selecció, i per això es refiava més dels gustos dels seus amics que del seu propi. En aquest sentit, ell era un traïdor consumat, però encisador."

Eliseu Climent, editor: "Em va impactar molt el sentiment nacionalista que bullia dins d'Enric. Durant els anys 80, ens vèiem bastant, ell, Fuster –a qui reverenciava–, Estellés i jo. Nosaltres teníem l'experiència, que compartíem amb ell. Però Enric ens encoratjava amb la seua empenta, la seua decisió sobre el treball que calia fer pel país. El naixement d'EL TEMPS, és fruit, entre moltes altres coses, de Balaguer, que ens va fer veure la necessitat de crear d'aquest setmanari."

Joan Lluís Bozzo, director de Dagoll Dagom. "Vam forjar una bona relació l'Enric, Jaume Sisa i jo quan preníem copes llargues al Cafè de la Seu de València, allà pel 82. Un dels projectes que sempre comentàvem –i no vam complir– era fer una *exposició–happening* sobre l'escriptor Fernando Pessoa. Sempre recordo l'Enric quan menjo arròs a banda. Ell em va facilitar una recepta de dotze pàgines per cuinar aquest plat. Era una recepta molt, molt poètica, ben digna d'ell. Recordo que deia que si l'arròs no et sortia bé i no destacaves com a cuiner, sempre et quedava la possibilitat de fer teatre. Jo li he fet cas."

Cristina Plazas, actriu i filòloga. És l'última relació sentimental coneguda de Balaguer. Aquest és un dels motius pels quals Carles Alberola l'ha triada per protagonitzar *Mandíbula afilada*. "Per mi representa un gran esforç parlar d'Enric. El seu record és encara molt latent. I és que era un discutidor infatigable, que necessitava arribar a l'orgasme mental abans de gaudir del físic. Tocant a la seua fama sexual... (*somriu enyoradissa*), bé... coneixia àmplies tècniques de plaer. La més... ehh... diguem-ne, profunda, era una que tots dos anomenàvem *walkie-talkie*. No l'explicaré ací, és molt íntima, però puc dir que tenia reminiscències orientals. Era una disciplina tàntrica (*sospira*)."

Joaquín Hinojosa, actor de teatre i cinema, director teatral. Darrera persona que va veure viu l'Enric Balaguer. "Entre els anys 85 i 88, jo vaig treballar molt a València, i assistia a lectures poètiques al Cafè Cavallers de Neu. Allí escoltava, entre altres, els poemes que llegia Enric, lúcids, atractius i escèptics com ell.

"No vaig creuar paraula amb ell fins a l'estiu del 93, a Barcelona, quan el vaig reconèixer el 12 de juny en un cafè-llibreria prop del carrer de Girona. Ell es va acostar a mi i em va saludar; em va dir que venia de donar una conferència i parlàrem de tot una mica. Em vaig adonar que Enric estava preocupat, però no em va dir per què. Tan sols va manifestar: "avui és un dia en què haguera estat millor que Noè i els seus hagueren perdut l'arca." Em vaig quedar molt cavil·lós, però després sopàrem i anàrem de copes al meu hotel, on jo vaig intentar sense èxit desembarassar la incògnita de les seues tenebres. De matinada, Enric havia de tornar a València, i ens diguèrem adéu. Li vaig aconsellar que anara amb compte amb el trànsit, i ell em va dir: "no et preocupes, Joaquín, mai no et mates quan vols morir." L'endemà, quan vaig baixar a recepció, vaig veure que ell m'havia deixat una llibreta menuda amb poemes seus, pensaments i reflexions. La vaig agafar amb afecte.

"No vaig saber que va morir aquella matinada fins dos anys després, quan vaig veure *Currículum*, i Carles Alberola me'n va informar. No passa dia des d'aleshores sense que fullege aquella llibreta menuda. **J. M. O.**

ARXIU / CARLES ALBEROLA

Dalt, una escena de 'Per què moren els pares?', obra teatral basada en el llibre de Balaguer del mateix títol. Baix, don Tomàs Álvarez, antic director espiritual d'Enric, que va tenir relacions íntimes amb la seua núvia.

ció espanyola de futbol Sub-19 on és company del cèlebre jugador José Mari Bakero. Més tard, Enric va jugar al València C. F.

Però les coses es capgiren el 1982. Aquest any, el seu pare va morir, no és convocat a jugar en la Selecció Espanyola en el Mundial del 82, i, fortuïtament coneix l'horror de la traïció. Quan, en una acampada a Xulilla, va a buscar el consol de la conversa amb don Tomás, el sorprèn besant i tocant desbocadament Carme Martí, la seua adorada llanguida, que es trobava encesa de plaentera emoció. Transtornat, Enric intenta suïcidar-se i es llança al riu des d'un pont. Paradoxalment, en compte de morir, salva dos nens de morir ofegats i és nomenat monitor europeu de l'any. Carles Alberola, quan el mateix Enric li comenta els fets anys més tard, no se'ls pot creure: el mite s'ensorra. Però prompte entén que cal ser únic per intentar morir i, en compte d'això, salvar dues vides.

Aquest fet va transformar la vida de tots. Tomàs Álvarez, que va abandonar els hàbits i ara és casat i treballa en un banc de Carcaixent, confessa que està penedit: "vaig cometre un error lamentable, perquè em vaig deixar dur per la passió. Des d'aleshores, no torní a veure l'Enric ni la Carme." Aquesta última treballa en un hospital a Barcelona i viu sola. S'ha negat sempre a parlar amb aquest setmanari.

El 1983, Enric, sense poder suportar la pressió, es perd a l'Índia durant nou mesos. Poc se sap què va passar allí. Hi ha notícies confuses que apunten que es va amerar de l'asfíxia de Calcuta i de la majestat d'Udaipur. A Calcuta, va tenir contactes esporàdics amb alguns *bapus* (intel·lectuals aristòcrates bengalís), com el professor de literatura Ashis Samyal, i a Udaipur es va mullar del nomadisme dels gitanos banjara i de la mística santa dels eremites *sadhu*.

La mort d'Enric Balaguer és tan misteriosa com la seua vida, potser fou assassinat.

Quan torna a València, sense una explicació clara, destrueix totes les fotografies on apareix. No vol cap imatge seua capturada per un objectiu (hi ha tribus indostàniques que creuen que part de l'ànima desapareix així). I el seu físic canvia. Enric deixa de ser el jove apol·lini i es converteix en un home amb una calba suggerent i una forma anatòmica més relaxada. No obstant això, sembla que el seu atractiu es va fer més subtil, però no va desaparèixer. La seua voracitat amb les dones s'aplaca, i estableix relacions que el formen intel·lectualment. Joan F. Mira, Vicent Andrés Estellés, Eliseu Climent, Joan Fuster, o el filòsof avui contrari a aquestes idees Luis V. Aracil formen part de les seues tertúlies; es compromet amb el nacionalisme i l'ecologisme i es converteix en un prematur activista de la defensa del medi ambient.

És al llarg dels 80 quan Enric destaca escrivint dietaris de gran energia literària, i textos que preveuen els grans escàndols de corrupció que han envaït la vida política en els últims anys. Es mou entre València i Barcelona, i esdevé una mena d'humanista, molt diferent dels seus amics Vicent Cardona, que es converteix en un oportunista, i Carles Alberola, que encara es busca a si mateix.

Al juny de 1993, té un accident de trànsit venint de Barcelona després de passar una vetllada amb l'actor Joaquín Hinojosa (vegeu requadre a la pàg. 80). L'última relació íntima que se li coneix és la que va mantenir amb l'actriu Cristina Plazas. Els anys finals de la seua vida mostrava un aspecte escèptic, reflexiu i torturat. La notícia que la mare d'Enric té uns textos dels seus fills que comprometen alts càrrecs de la política actual en fets molt escandalosos fa planar el fantasma de l'assassinat sobre la mort d'Enric, encara que no són descartables el suïcidi o la simple col·lisió vial. Els vinents mesos poden aportar claror en les polièdriques circumstàncies que definiren l'Enric, l'home i la llegenda.

RAFA GIL

Joan M. Oleaque

'Sputnik', televisió oficial del Doctor Music

Continuant la relació iniciada l'any passat, *Sputnik* tornarà a ser present enguany en el II Doctor Music Festival que s'escaurà els dies 11, 12 i 13 de juliol a Escalarre (Pallars Sobirà).

Fruit dels acords establerts entre l'organització del festival i TV3, *Sputnik* serà la televisió oficial del festival, cosa que permetrà d'ampliar la ressonància informativa de l'esdeveniment musical per excel·lència de l'estiu a Catalunya.

Sputnik té previst d'enregistrar alguns concerts al II Doctor Music Festival, d'emetre'n parcialment o totalment alguns i d'entrevistar els artistes més importants que actuïn en aquest festival durant els tres dies susdits. El programa també oferirà una sèrie d'especials que permetran de viure el festival a tots aquells qui no puguin fer cap a la vall pallaresa.

Mentrestant, *Sputnik* anirà informant, ben àmpliament, de la manera com es prepara el Doctor Music Festival i de tots els aspectes que hi tinguin cap relació.

El Doctor Music Festival, per la seva banda, aspira a repetir el propvinent juliol l'èxit que va aconseguir l'any passat.

Jornada de Màrqueting

El dia 21 de maig Televisió de Catalunya desenvoluparà la V Jornada de Màrqueting amb professionals del sector.

La reunió, que es fa anualment a les instal·lacions de TVC, servirà per aplegar professionals del sector audiovisual, la publicitat i el màrqueting. El tema que centrarà la d'enguany és el de la televisió digital i l'entorn multicanal.

La V Jornada de Màrqueting vol analitzar el nou marc legal i econòmic en què es mouran els mitjans de comunicació en el futur "multicanaler" que ja es dibuixa, quins sistemes de distribució s'hi imposaran, com hi respondran els consumidors i quin paper hi tindrà la publicitat: heus ací algunes de les incògnites de què es discutirà durant la jornada.

Hi participaran experts com Joan Majó, president del Consell empresarial de l'Institut Català de Tecnologia; Eric Salama, director d'estratègia de WPP Group; Pablo Romero, director de programació de Canal Satélite Digital; Ferran Gonzàlez, director de Cable i Televisió de Catalunya; Juan Manuel Beltrán, responsable

ARXIU

del departament de nous mitjans de l'empresa Carat; Fernando Herrero, director de Tiempo/BBDO; Fernando Rodés, conseller delegat de Mediaplanning i Rafael Vega, director de Màrqueting d'Argentària.

Per part de TVC hi intervindran Lluís Oliva, director de la cadena i encarregat de cloure la Jornada, i Esteve Tiana, director comercial.

L'encís de Spielberg

La fantàstica sèrie produïda per Steven Spielberg presenta dilluns els capítols 'La Vanessa al paradís' i 'L'increïble Falsworth'.

La Vanessa al Paradís té uns crèdits de luxe: l'episodi és dirigit per Clint Eastwood, protagonitzat per Harvey Keitel, Sondra Locke (ex-companya d'Eastwood) i Beau Bridges i amb un guió de Steven Spielberg mateix.

L'episodi narra la història de Byron i Vanessa Sullivan, una parella que, devers el 1895, mena una vida feliç: ell és un pintor d'èxit que troba en ella la inspiració que necessita, fins que un bon dia un accident sega la vida de la Vanessa i Byron esdevé un ésser infeliç i depressiu. Al capdavall, nogensmenys, troba la manera de recuperar la realitat, i els resultats són ben sorprenents...

El segon episodi és *L'increïble Falsworth*, dirigit per Peter Hyams. Es

ARXIU

tracta d'un mag amb uns poders mentals autèntics que un dia percep que a la sala hi ha un criminal, i no pot evitar de sentir-se aterrit...

Premi Europa contra el racisme

TVC s'encarregarà d'organitzar el segon Premi Europa, el mes de setembre d'enguany a Vilanova i la Geltrú, amb una gala presentada per Judit Mascó i que serà transmesa a dotze països.

Aquest premi és promogut per una xarxa de televisions europees anomenada The One World Group. Aquesta xarxa va néixer el 1989 amb el suport de la Unió Europea de Radiodifusió. El primer Premi Europa es va atorgar a Finlàndia el 1994, i va girar entorn del Dia Europeu dels Drets Humans. Enguany el motiu del Premi serà el racisme, atès que el 1997 ha estat declarat any europeu contra el racisme.

El Festival, que s'escaurà el 5 de setembre a Vilanova i la Geltrú, servirà perquè hi competeixin una dotzena de països, però no pas amb cançons, com en el Festival d'Eurovisió, sinó amb vídeos i amb un tema comú: l'amenaça del racisme per a la convivència i els drets humans; la Generalitat ja ha convocat el concurs públic per a seleccionar el vídeo que representarà Catalunya. La

ARXIU

ARXIU

gala de Vilanova durarà uns 90 minuts i, juntament amb Judít Mascó, la presentarà un popular conductor estranger de televisió.

Actualment, l'enllaç entre TVC i The One World Group és l'equip dels programes *Vides Privades* i *Ciutadans,* Joan Úbeda i Francesc Escribano, els quals, ara mateix preparen una versió internacional del programa *Les coses com són* que començarà a rodar-se a l'Àfrica cap a final d'enguany.

Hi ha vida al planeta Mart?

L'octubre de l'any passat va saltar a primera plana la notícia que s'havien trobat indicis de vida al planeta Mart. '60 Minuts' n'analitza la part de veritat i la part de sensacionalisme.

Un dels actes més multitudinaris de la darrera campanya electoral de Clinton fou la conferència de premsa en la qual va notificar l'existència de vida a Mart. Aquesta afirmació li va ser una empenta en la recta final de la campanya, però el programa *60 Minuts* analitza en profunditat què hi ha darrere seu.

Tor arrenca de l'anàlisi d'un meteorit trobat a l'Antàrtida el 1984 que tenia tres milions d'anys i que devia caure a la Terra en fa uns tretze mil. Després d'analitzar-lo amb els microscopis més potents alguns científics creuen que hi han descobert un microfòssil.

Els autors del reportatge no prenen partit. Es limiten a recollir testimonis dels científics que creuen que, efectivament, es tracta d'una forma de vida vinguda del planeta Mart, i l'opinió dels qui pensen que poden establir objeccions de pes a aquestes conclusions i que calen encara proves més contundents.

ARXIU

Boukari podrà alimentar els seus fills

Quan sigui gran, la vida dels seus fills serà molt diferent de la seva. Perquè junts treballem pel seu futur i pel de milers de persones com ell. Afortunadament per a moltes famílies del Tercer Món, més de 90.000 col·laboradors d'INTERMÓN fan possible 263 programes de desenvolupament i emergència al Tercer Món.

Amb el teu ajut, continuarem treballant pel seu futur.

Ho tenim molt clar.

intermón
FUNDACIÓ PER AL TERCER MÓN

Vull col·laborar amb el futur del Tercer Món

Retalla i envia aquesta butlleta a: INTERMÓN, Roger de Lluria, 15 - 08010 Barcelona
Recorda que podràs desgravar el 20% d'aquesta aportació en la teva declaració de la renda

8549 - 09

Per favor, indica'ns la teva aportació:

Marca amb una X la quantitat mensual que vols aportar

☐ _____ ptes ☐ 10.000 ptes
☐ 5.000 ptes ☐ 20.000 ptes

☐ **Periodicitat, com a soci col·laborador:**

Marca amb una X la periodicitat que vols

☐ Mensual ☐ Trimestral ☐ Anual

☐ **Aportació única**

Nom i cognoms _____

Adreça _____

CP _____ Població _____

Telefon _____

FORMA DE PAGAMENT

☐ **Adjunto un xec a nom d'INTERMÓN**

☐ **Amb càrrec a la meva targeta**

☐ VISA ☐ Una altra (indica la targeta) _____

Num. targeta | | | | | | | | | | | | | | | | |

Data de caducitat ____/____

☐ **Domiciliació bancària**

Titular compte _____

Banc/Caixa _____

Adreça oficina _____

CP _____ Població _____

Codi compte client (CCC) ☐ Compte ☐ Llibreta

Entitat | | | | Oficina | | | | Control | | Número compte | | | | | | | | | |

Signatura

BARCELONA - Tel. (93) 482 07 00 • **MADRID** - Tel. (91) 548 04 58 • **VALÈNCIA** - Tel. (96) 352 41 93 • **ALACANT** - Tel. (96) 521 68 23 • **LA CORUNYA** - Tel. (981) 13 54 4
MÚRCIA - Tel. (968) 21 74 43 • **PALMA DE MALLORCA** - Tel. (971) 72 19 18 • **VITÒRIA-GASTEIZ** - Tel. (945) 27 87 26 • **SARAGOSSA** - Tel. (976) 23 67 45

La Galeria

Guia de lectura, espectacles, art i lleure dels Països Catalans

Coordinació:
Laia Climent (*Llibres*)
Agnès Rotger (*Guia*)

ARXIU

Hiroshima per la pau

92

El bolet atòmic que es va formar al cel d'Hiroshima s'ha convertit en el símbol de la destrucció. Dimarts s'inaugura una exposició sobre aquell desastre per promoure la pau.

ARXIU

91 Soic, música i tradició

Recuperar les cançons, les danses i fins els camins de la transhumància són alguns dels objectius de Solc'97, un festival que es fa durant dotze setmanes al Lluçanès.

Música sense fronteres

Amb el bon temps comencen els compromisos dels grups de música. La majoria volten pel país, però alguns, com Sau o La Vella Dixieland, tenen prevista una gira internacional.

96

ARXIU / DOMÈNEC UMBERT

El primer rebel de la història

L'ARGUMENT. Caín no accepta l'expulsió del paradís per una culpa que no ha comès, i cerca en Lucifer la resposta a les seues preguntes, però açò no fa sinó augmentar l'angoixa de Caín, que, exasperat per la resignació d'Abel als designis divins, el mata. Menyspreat per Déu, marxa al desert desconsolat.

TRAGÈDIA

CAIN
Lord Byron

Trad. Jordi Llovet. Col·l. "In amicorum numero", 7. Quaderns Crema
Barcelona, 1997.

329 pàgines | 4.500 ptes.

Byron, un dels escriptors més audaços del seu temps, elaborà en la maduresa de la seua carrera literària aquesta obra dramàtica amb un argument –com diu Jordi Llovet en el pròleg de la seua excel·lent traducció– apassionant i modern: la presència del mal i de la mort –i del crim– entre els homes. Conscient de l'amplitud del tema, Byron no explora els abismes psicològics del seu personatge, sinó que el presenta com allò que és: una figura de l'imaginari humà. Per això, la tragèdia avança per mitjà de tenses discussions teològico-intel·lectuals a l'entorn de la responsabilitat de Déu, el diable o els homes en l'existència del mal a la terra. Caín, amb una rebel·lia innata i una personalitat agitada, té tota la potència d'un personatge tràgic. La consciència de la pròpia diferència, el fa sentir un adolorit sentiment de solitud, i, en expressar aquest dolor humà, s'esvaeix la brutalitat de l'homicida. Així, malgrat ell mateix, Caín és el vertader descendent d'Adam, perquè com ell pensa, peca i expia.

Les contradiccions que dominen Caín són simples i inexorables. Caín, burxat en el dur combat verbal amb Lucifer, confessa la sospita que Déu és maligne, i identifica l'expulsió del paradís amb la presència de la mort, però manifesta la necessitat creure en el bé, en la fidelitat als pares i els germans, en l'amor. Lucifer, per la seua banda, mira de forçar-lo a triar entre l'amor i el coneixement, del qual la mort és la forma més alta.

L'últim acte conté algunes de les escenes més colpidores de l'obra. Abel ofereix a Déu un corder en sacrifici i expressa la seua humilitat; Caín, en canvi, mentre li presenta els productes de la terra, confessa amb to desafiant les seues inquietuds. Déu no accepta els sacrificis de Caín, i aquest, irat, es disposa a desfer l'altar del seu germà; quan aquest s'interposa tot cridant que estima més Déu que la vida, Caín l'assassina en nom de la vida i de la terra.

En una dramàtica ironia, la mort provocada pel desig de vida esmicola tota l'arrogància de Caín. Els remordiments el converteixen en un personatge humil, derrotat, que trobarà les forces per sobreviure en el suport incondicional de la seua esposa, personatges d'una emotivitat commovedora. En les darreres escenes de l'obra es concentra d'una manera contundent la concepció romàntica de Byron, que veu la vida regulada inexorablement per la fatalitat, força còsmica que estrangula els humans. En els versos potents de la tragèdia de Caín apareix la bellesa i la força del geni del millor Byron, tal vegada cap altre romàntic anglès incidí com ell en les paradoxes i contradiccions de la natura humana. **Francesc Calafat**

FITXES

ELS SOROLLS HUMANS
Joan F. Mira

Edicions Bromera
Col·l. "Textures", 3
Alzira, 1997

Els sorolls humans és un recull d'articles d'opinió apareguts en la premsa –EL TEMPS i *Saó*– i que ara apareixen de nou sense cap modificació, el que els atorga un valor documental afegit. Ens trobem davant d'assajos de tema canviant, de petites aventures interiors i petits tractats irònics.

190 pàgines | 1.[illegible] ptes.

EL VIRREI D'OUIDAH
Bruce Chatwin

Edicions Destino
Col·l. "L'Àncora", 102
Barcelona, 1997

Als primers anys del XIX, Francisco Manoel da Silva, un brasiler pobre, va navegar fins al regne africà de Dahomey per fer fortuna amb el tràfic d'esclaus. Allà es va convertir en un home bàsic en la vida d'Ouidah. Aquesta novel·la és una apoteosi de la decadència i la set de sang, una novel·la de la crueltat.

[illegible] | 2.[illegible] ptes.

ENTOMOLOGIA
Toni Sala

Edicions 62
"El Balancí", 303
Barcelona, 1997

Aquest llibre consta de cinquanta proses en les quals l'escriptor Toni Sala ens demostra la seva perspicàcia en l'anàlisi dels ressorts íntims dels comportaments de l'home, sovint emmascarats darrere sentiments i emocions contradictoris. *Entomologia* va guanyar el premi Documenta 1996.

[illegible] | 1.[illegible] ptes.

Al cel, escrit amb neó

L'ARGUMENT. L'estiu passat, Planella el va passar –pagant la Institució de les Lletres Catalanes– a Nova York, la gran ciutat del món i de l'home. Aquest llibre –que segueix la línia formal inaugurada per l'anterior de l'autor, *Hemosferis* (1995) –en recrea l'experiència, entre el tòpic i la intuïció personal.

POESIA

NY, OBERT TOTA LA NIT
Gabriel Planella

Col·l. "Cotlliure", 27
Edicions de La Magrana
Barcelona, 1997.

[illegible] pàgines | 1.1[illegible] ptes

ARXIU

NY, obert tota la nit és una obra intensa, ben acabada. L'obre l'arribada amb avió a la gran urbs i la tanca un fons d'aeroport, amb la partida objectivada per uns versos una mica decebedors i alguna referència que es podria haver estalviat. Entremig, uns poemes que aporten una visió interessant de Nova York i d'alguns dels conflictes que afronten tots els habitants d'aquesta instància planetària autònoma dins el sistema estatal solar. Si les contingències del viatge han servit per emmarcar l'experiència, la gran ciutat ens fornirà del pretext general d'aquest quadern de bitàcola amb la seva radical suma de contrastos. Justament una de les virtuts de la reflexió de Planella resulta de reflectir aquesta tensió urbana entre la gran cultura i els munts d'escombraries. Pel que fa als pretextos de cada poema, sovint els desdibuixa sàviament una xarxa de suggestions que en perfà el sentit i n'enriqueix la impressió de conjunt. Planella insinua per mitjà de la consignació dels diversos actors i elements de la realitat novaiorquesa més que no pas de la postil·la moralitzant que han utilitzat altres viatgers il·lustrats. I ho fa una vegada més amb una poesia extraordinàriament concreta, amb una sintaxi molt cenyida, que acostuma a contenir-se en uns límits estrets i una capacitat lírica notable. Un veritable encert que contribueix al fet que aquest bany de civilització depassi l'abast de descripció i vivència estrictament novaiorquès per convertir-se en una sòlida reflexió sobre aquella mena d'angoixa que se li augura a l'home del tombant de segle. De l'angoixa i d'altres neguits no necessàriament adversos. **Jordi Llavina**

Una amena amanida

L'ARGUMENT: Un llibre organitzat com un mosaic de fragments que són petites reflexions i observacions, sempre divertides, perspicaces, imaginatives. L'autor es confronta al món en què viu. Hi trobem records, reflexions, aforismes, anècdotes i un agut sentit de la ironia.

ASSAIG

L'OPTIMISTA
Lluís Messeguer

Frontispici de Pere Gimferrer
Col·l. "Assaig", 8. Ed. Thassàlia
Barcelona, 1997

116 pàgines | 1.300 ptes

L'optimista és un mosaic de petits assaigs, de fragments, sobre els temes i les qüestions més diverses. El llibre està estructurat en cinc seccions però manté una unitat evident. Només la primera secció és una mena d'introducció o una reflexió llarga sobre diferents qüestions generals de la cultura europea. La segona secció, per exemple ("El tracte de la farina") és un recull de fragments que formulen instants intensos de la seua memoria d'infantesa. La tercera ("Les farandoles del vestit") és una altra sèrie de "moments", d'instantànies, sobre les més diverses qüestions, tractades amb traça. La quarta secció ("L'arbre de la meditació") continua les cavil·lacions fragmentàries anteriors, però ara amb una formulació més decididament aforística. La cinquena ("La relació humana") se centra en la seua relació amb els altres, especialment amb les dones, la bellesa, l'amor... L'autor és un humanista –"Ai, els humanistes que no saben llatí!", diu– que es mira la vida d'una manera incerta, perplexa, lliure. S'interroga, dubta, afirma, i ho fa en un to amable, confidencial. Escriu les seues reflexions i observacions –petits i multiformes cristalls de la seua pròpia experiència– amb ironia i, també, en el fons, amb una certa malenconia. S'enyora, enyora la vida, les coses, la gent, d'una manera càlida, imaginativa, interpellant-nos de tant en tant, per fer més curta la seua distància amb el lector o lectora. Ho aconsegueix: sentim la presència d'una personalitat, una personalitat, però, que se'ns escapa per un costat o altre. **Josep Iborra**

LES NOTES DE VÍCTOR RIPOLL

Alícia té la regla

La petita Alícia de Lewis Carroll tenia la regla, segons la nova traducció de Salvador Oliva. Patia de "dolors habituals". En el darrer paràgraf d'*Alícia al país de les meravelles*, la germana gran s'imagina com Alícia, adulta i envoltada de criatures, en recordar "la seva infantesa", sentirà "els seus dolors habituals" i trobarà "plaer en les seves simples alegries". Carner parla de "dolors". Carroll escriu "*sorrows*", és a dir, "pena, tristesa, greu, pesar", segons el *Diccionari anglès-català* de S. Oliva (Enciclopèdia Catalana). Carroll hi parla, per tant, de penes o tristeses, l'oposat a alegries.

Conseqüència catalana

Final del segon paràgraf del pròleg del *Llibre d'estil de la Universitat Pompeu Fabra* (M. Teresa Cabré): "Les posicions que s'han manifestat a l'entorn dels llibres d'estil han estat sempre marcades; i, en conseqüència, han aixecat una bona polseguera. Almenys en aquest país". Si les posicions marcades aixequen polseguera, per quina raó una deducció lògica és rebatible fora del país? Si "aquest país" és l'àmbit de les posicions sobre els llibres d'estil, s'hauria d'haver dit a l'inici del pròleg o de la frase.

Comestibles amargs

El *mataparent* (*DIEC*) és nom donat a diversos bolets "en general comestibles". El primer esmentat és el *mataparent amarg*. Com el nom indica, no és comestible. Després de dir que en general ho són, hauria estat aconsellable d'aclarir que aquest, el primer, no ho és a causa de l'amargantor de la seva carn. Per evitar problemes.

"La novel·la històrica és més fantàstica que l'actual"

Vicent Josep Escartí va guanyar el premi Andròmina de Narrativa dels XXV Premis Octubre amb *Espècies perdudes*, llibre publicat per Edicions 3 i 4. Nascut a Algemesí (Ribera Alta) l'any 1964, és professor de filologia catalana de la Universitat de València, doctor en filologia catalana i llicenciat en història medieval. El seu llibre anterior, *Els cabells d'Absalom*, premi Antoni Bru-Ciutat d'Elx, 1944, va ser publicat a 3 i 4 l'any passat.

—*Què tenen en comú les novel·les* Espècies perdudes *i* Els cabells d'Absalom*?*

—Que s'estructuren com una espècie de memòries personals; que les veus són en primera persona; que l'ambientació és històrica, entre cometes, encara que d'èpoques diverses, cosa que m'ha obligat a treballar-hi. Com a diferències, que la primera parteix d'un document real del segle XVI i la segona és una pura invenció.

—*El personatge d'*Espècies perdudes*, diu la contracoberta, és una metàfora del seu país. Què va sorgir primer, el personatge o la metàfora?*

—El personatge apareix primer. I a partir del personatge vaig veure la possibilitat de configurar-hi tot un món que esdevé metàfora d'un país, d'un món o d'una forma de vida. El personatge qualla des del primer moment i des del primer moment veig que té moltes possibilitats, fins al punt que no les he esgotades totes. Encara hi treballe.

—*Després de la primera frase: "Tots els senyors de Sant Esteve s'han dit Arcàngel, com jo mateix", tot un seguit de països i personatges històrics apareixen a la segona: "Des de l'any 1573, quan la família tornà d'Egipte, acompanyant el rei Jaume V, que venia a recuperar el tron, com li havien promès els emissaris turcs i com s'havia pactat amb Venècia, amb el rei Felip II, l'espanyol, i amb el papa de Roma". No us va fer por en cap moment que tanta acumulació de dades desorientés el lector, que el desanimés?*

—Crec que la frase té suficients enigmes per a incitar a la lectura un lector intel·ligent. No crec que faça acumulació excessiva de dades, ni que desoriente o desanime el lector. Quan la vaig tenir escrita vaig veure clar que volia que iniciara la novel·la.

—*Les frases són llargues i sintàcticament recorden estils pretèrits. Volíeu que l'estil tingués sabor d'epoca?*

ARXIU / RAFA GIL

Vicent J. Escartí, autor d''Espècies perdudes'.

—Sí, en efecte. No intente fer cap reconstrucció arqueològica, però sí que m'agrada que les frases tinguen una cadència determinada perquè, al lector, se li encomane el regust dels textos antics.

—*De petit volíeu ser historiador o escriptor?*

—No sé què dir. M'imagine que metge. O pintor.

—*I ara?*

—M'imagine que no puc destriar. Per mi, fer història de la cultura i literatura es complementen.

—*Hi ha autors de novel·les històriques que diuen que pensen abans que res en el lector d'avui. És el vostre cas?*

—No ho sé, exactament. No pense en el lector quan escric les novel·les. Escric coses que m'interessen a mi i, en la mesura que sóc un home d'avui, interessaran els lectors d'avui.

—*Sou lector de novel·la històrica?*

—No, gens. No en llegisc. Perquè, entre més raons, hi descobrisc anacronismes.

—*Però poden ser volguts...*

—És que els que he vist no ho són. M'agrada més de llegir textos de l'època. Trobe que possiblement són més històriques les novel·les que es fan per reflectir una realitat viscuda per l'autor. Les novel·les històriques sempre són més fantàstiques. Permeten més la fantasia que no les actuals. Són pura especulació, pura fantasia. **Lluís Bonada**

Amor, matrimoni i sexe, a pagès

Els capellans. L'adulteri. Les pràctiques sexuals. La prostitució. Els costums amorosos. El matrimoni vist com un contracte.

Com vivien, sofrien i celebraven l'amor, el matrimoni i el sexe els pagesos abans que el progrés i les comunicacions esborressin les diferències entre la vida urbana i la del camp?

El pagès i ceramista de 53 anys Felip Vendrell, a través d'històries més o menys novel·lades, ho explica en el llibre de l'editorial Grata Lectura *Històries de l'amor pagès. Costums i usos amorosos dels pagesos catalans.*

ARXIU

Portada del llibre de Felip Vendrell.

Les històries, compreses entre mitjan segle passat fins al primer terç de l'actual, han estat recollides dels relats orals dels protagonistes. La majoria pertanyen a l'àmbit de la Catalunya central.

L'autor fa uns comentaris finals sobre el festeig, l'home, la dona i l'amor, les fires i mercats, els balls, els quintos, els casadors, els capítols, els casaments rics i pobres, els matrimonis convinguts, les capelles, les bromes de nits de nuvis, les pràctiques sexuals, la quarantena, l'homosexualitat i la prostitució, i més coses. Un glossari final complementa el volum. **Ll. B.**

Nova reedició del Molière-Carner

Edicions 62 ha reeditat, amb unes cobertes més atraients, el número 2 de "Les millors obres de la literatura universal", aparegut l'any 1981 i reeditat quatre vegades d'aleshores ençà, les tres *Comèdies burlesques* de Molière, traduïdes per Josep Carner entre el 1919 i el 1921. Són *El burgès gentilhome*, *El malalt imaginari* i *El casament per força.*

El director de la col·lecció, Joaquim Molas, i els assessors, Josep M. Castellet i Pere Gimferrer, van incloure-hi, com a text de presentació, una crítica de Carles Riba del 21. El crític hi diu que la bella versió de Carner "fa sobreposar-se a l'estela d'interès de la comèdia molieresca en ella mateixa, un egoisme patriòtic." La nova edició conserva la crítica de Carles Riba.

L'OPINIÓ DE PERE GIMFERRER

El ressò de l'Any Pla

—Creu que el ressò que té l'Any Pla és exagerat?

—En si mateix, no. I tampoc respecte al ressò del centenari de J. V. Foix. Però en canvi és clarament injust que tant Josep Pla com J. V. Foix hagin tingut una commemoració del centenari incomparablement més àmplia que la que van tenir Carles Riba o Josep Carner, i estic del tot segur que Pla i Foix, si fossin vius, pensarien exactament el mateix que acabo de dir: haurien d'haver estat quatre commemoracions aproximadament del mateix nivell, tot i que la de Carner era fa més de deu anys i, per tant, amb una situació diferent del país, i la de Riba va tenir el problema d'escaure's el mateix any que la de Foix.

El Carner traductor

—El Carner traductor és un model, un exemple a seguir?

—El Carner traductor és un excepcional exemple de traducció literària creativa. És a dir, el mateix tipus de traducció de Riba respecte a *L'Odissea* o, en anglès, de Pope respecte a *La Ilíada*. No es tracta ni d'un model de llengua general ni tan sols d'un patró per a traduir qualsevol mena d'obra, sinó d'una proposta creativa rica i enriquidora.

La importància de Ferrater

—Gabriel Ferrater, com alguns pensen, és un cim que té la mateixa alçada que Carner, Foix, Riba i Espriu?

—Cap altre poeta català contemporani no té el nivell de Carner, Foix i Riba. Ni tan sols Espriu, tot i ser, en conjunt, un escriptor molt distingit. Un cop dit això, Ferrater és un poeta excel·lent amb poemes molt importants i és un poeta d'una gran importància històrica respecte a l'evolució de la poesia catalana i de la llengua poètica en català. Ha escrit alguns dels poemes i dels llibres més notables de tota la postguerra; però per valorar-lo en conjunt hem de tenir en compte que la poesia només va ser una etapa, i no pas gaire extensa, del conjunt de la seva riquíssima activitat intel·lectual.

MUSICA

NOVETATS

Matthew Sweet
Blue sky on Mars
(RCA)

Matthew Sweet és malauradament poc conegut entre nosaltres, tot i que ja ha fet diversos treballs discogràfics als Estats Units. Amb *Blue Sky on Mars* ofereix un pop brillant, accessible, amb temes que s'enganxen a la primera i que no avorreixen gota. Sweet es mou a prop del REM, amb melodies, ritmes i efectes variats, que aguanten unes lletres senzilles però atractives.

Lluís Llach
Nu
(Picap)

Lluís Llach ha fet trenta anys als escenaris, i els ha celebrats mostrant les seves cançons a pèl en una ronda pel país. Per colofó, un regal d'aniversari per als seguidors: un disc enregistrat en directe, amb la veu acompanyada de piano i guitarra. Un grapat de clàssics i un tema inèdit: "Al teatre". Mitja dosi de nostàlgia i una d'actualitat. Sense data de caducitat.

Música catalana: carretera i manta

Amb l'arribada del bon temps la majoria de músics es preparen per ficar-se a la furgoneta i començar a fer quilòmetres recorrent els pobles i les ciutats catalanes on actuaran. Però enguany alguns hauran d'agafar l'avió perquè els esperen a fora del país.

Un d'aquests és el grup Sau. Enguany, Pep Sala i Carles Sabater es dediquen principalment a treballar separats (l'un amb la seva Banda del Bar, l'altre fent teatre i televisió) i oficialment no es dediquen a Sau. Amb una sola excepció: la ronda que tenen compromesa pel centre i nord d'Europa: Suècia, Àustria, Alemanya i França. Els concerts començaran el dia 28 de maig a Estocolm i s'acabaran la vígilia de Sant Joan, el 23 de juny, a Metz. No és pas la primera volta que Sau surt a l'estranger; aquests contractes són fruit, precisament, d'actuacions anteriors.

La Vella Dixieland també repetirà ronda internacional enguany. El darrer disc de la Vella, *Ragtime*, es presentarà en uns quants festivals de jazz d'Hongria, Països Baixos i Alemanya, els mesos de maig, agost i setembre.

ARXIU

Sau reneix momentàniament per la gira europea.

Si bé cada vegada més grups surten a l'estranger, encara és rar que ho facin fora d'Europa. Però l'Orquestra de Cambra de l'Empordà, l'han contractada a l'Àsia. En aquests moments és a la Xina, on fa una ronda que durarà fins diumenge i que els ha portats a Pequín, Xangai, Quingdao i Canton. **A. R.**

La rumba catalana pren Perpinyà

L'any passat es va dedicar al blues. I enguany la protagonista del Festival Rock Mediterrani és la rumba. La cita serà dissabte, dia 24, al Satèl·lit de Perpinyà, on es deixarà veure i sentir una mostra de la rumba catalana que es fa a l'una banda i a l'altra de l'Albera.

Aquesta festival del Ventilador començarà a les nou del vespre, i hi actuaran Ai, Ai, Ai i Lleida Carrinclona, del Principat, i Tekameli amb Els Rumberos de Sant Jaume, de Catalunya Nord.

ARXIU / CARME PUÉRTOLAS

Ai, Ai, Ai presentarà 'El temps de Sefalina Kaolin'.

Cartellera

Mayte Martín actua a l'Espai *Mélange en negro y caoba*. De dijous a diumenge, *coplas* i cançons intimistes fetes per ella, acompanyada d'un quartet de corda.

Festa ska a Manresa. Skatalà i Dr Calypso tocaran dissabte al Pavelló Pujolet a partir de les 11 de la nit.

Art Garfunkel continua la seva ronda a València. Dilluns, dia 19, portarà els seus clàssics al Palau de la Música.

Radiohead, un dels grups de rock més importants d'Anglaterra, presentarà el disc *O. K. Computer*, dijous a la sala Zeleste de Barcelona.

Euclydes Mattos presentarà el disc *Simplesmente Bonito* a la sala Luz de Gas. A partir d'un quart de deu del vespre, les cançons d'aquest brasiler establert a Barcelona.

'El grito de los Castrati' és l'espectacle que es fa cada dimarts al Teatre de l'Eixample. Una "òpera-provocació" a càrrec de la mezzo transsexual Manuela Trasobares.

ES COU

Barcelona podria tenir una radiofórmula de jazz, si tirava endavant el projecte de Jazz Radio 101.9 de Berlín. Aquesta emissora alemanya malda per crear una filial a Barcelona. Serien vint-i-quatre hores de música i d'informació sobre el jazz, en català i anglès.

La notícia d'aquest projecte coincideix amb el desè aniversari d'una altra ràdio especialitzada: Catalunya Música.

MÚSICA

Solc 97, tradició i música en una comarca 'il·legal'

Des de dissabte passat i fins el 3 d'agost, durant dotze caps de setmana, es desenvolupa el V Solc-cicle de Música Popular i Tradició al Lluçanès. Música tradicional, danses populars, conferències, caminades i àpats col·lectius integren les moltes activitats d'aquest festival organitzat per una contrada a cavall de Bages, el Berguedà i Osona.

El Lluçanès és una comarca no reconeguda oficialment, però real segons no pocs dels seus habitants. Amb aquest esperit de reivindicació i de recuperació de les tradicions i de la música popular autòctona va néixer fa cinc anys al Lluçanès el cicle Solc. Ramon Manent i Roser Reixac, i més gent, amb l'assessorament tècnic del Centre Artesà Tradicionàrius de Barcelona, foren els promotors d'un cicle que poc a poc s'ha anat convertint en un dels principals del seu gènere.

Durant aquests dotze caps de setmana actuaran pels pobles de la contrada trenta-quatre grups i intèrprets de música tradicional, la majoria catalans. Bandes prou conegudes, com Tralla, la Portàtil F.M., Ministrils del Raval, els Cosins del Sac, Bitayna i Quico el Cèlio, el noi i el mut de Ferreries, alternaran amb grups no tan coneguts, però que demostren la vitalitat d'aquest gènere musical. A més de les actuacions musicals i de la recuperació de danses tradicionals, s'hi faran representacions teatrals, un recital de poesia, conferències, debats, acampades, àpats col·lectius, exposicions, crecaviles..., tot plegat per dinamitzar i donar projecció al Lluçanès, explica Manent. Entre aquestes activitats es destaquen la jornada "Solc d'Allà Enllà", amb la participació de grups de música tradicional d'Irlanda i Galícia, o la "Volta amb Carro", per obrir el cicle, i la "Tractorada Grallera" i la "Festa del Batre", per tancar-lo.

En el marc del Solc, un dels actes que té més èxit és la Trobada de Cantadors de Sobremunt: s'hi aplega gent de tota edat per cantar les cançons que cadascú sap. Segons Manent, la gent canta el que mig recorda i mig oblida. El 1995 una d'aquestes sessions fou enregistrada i editada en compacte. En la convocatòria d'enguany, els dies 5 i 6 de juliol hi haurà un homenatge a Josep M. Vilarnau, folclorista de la comarca, mort fa cinquanta anys, col·laborador de Joan Amades i molt amic seu.

ARXIU

Una altra activitat d'aquest cicle tan esperat és el Solc-Thaia. Es tracta d'una festa promoguda des del poble lluçanenc de Sant Bartomeu del Grau, on hi ha una colònia marroquina molt nombrosa. "No és com una festa de la solidaritat, que a vegades només encobreix la mala consciència, sinó de contacte entre gent d'aquí amb dues cultures, l'autòctona i l'àrab", explica Aleix Cardona, també membre de l'organització del Solc. En aquesta jornada hi haurà gastronomia àrab, música tradicional i moderna del Marroc i Catalunya, i una taula rodona sobre el racisme.

També ha generat molt d'interès la recuperació dels "Camins de transhumància", que de fet ja es reivindicaven abans i tot que aparegués el cicle. El dia 7 de juny a la matinada s'organitzaran caminades des de tots els pobles del Lluçanès, seguint els camins de la transhumància, fins a arribar, l'endemà, a Castellar de n'Hug. A banda trescar, també hi ha col·loquis sobre la transhumància, una cantada de romanços per compte de Jaume Arnella, una representació de teatre i l'actuació del grup Blat Segat. Amb aquesta activitat, Solc vol revalorar i fer conèixer aquests camins, per on no solament passava el bestiar, ans hi transitava gent i informació. De fet, hi ha una llei que protegeix les rutes de la transhumància, però Segons Pere Garet, alcalde de Lluçà i membre de l'organització de Solc, no hi ha sancions perquè no se sap ben bé per on passen aquests camins. Així els que hi ha van desapareixent a poc a poc. La voluntat del Solc és, segons Garet, de fixar aquestes rutes, d'arribar a acords on hi hagi disputa i de proposar-ne els resultats a Medi Natural perquè en faci el cadastre i les fiti.

Totes aquestes activitats fan de Solc un festival sociocultural, només una part del qual té per objecte la recuperació del patrimoni o de la música tradicional.

Si els organitzadors no han aconseguit que el Lluçanès figuri encara als mapes oficials, sí que han reeixit a fer inscriure el Solc-cicle en les agendes dels amants de la tradició i de la música popular com una cita ineludible. **Oriol Cortacans**

EXPOSICIONS

Hiroshima, un missatge de pau que arriba a Barcelona

La bomba d'Hiroshima és un dels errors de l'home que hem de recordar per tal que una tragèdia semblant no es torni a repetir. Dimarts 20 de maig s'inaugurarà a la Pia Almoina de Barcelona l'exposició *Hiroshima: missatge de pau entre els pobles*. Organitzada per la *Fundació pels Drets Col·lectius dels pobles* vol divulgar la necessitat de la pau, entesa no solament com a absència de guerra, sinó també com a solidaritat entre els pobles.

L'exposició conté una àmplia mostra de documents sobre la tragèdia. És formada per més de cent fotografies i gràfics sobre la destrucció de la ciutat d'Hiroshima i la seva reconstrucció i per quinze objectes diversos afectats per l'explosió. També hi ha vint-i-sis dibuixos sobre l'exposició i la pau de nens japonesos nascuts després de la tragèdia i tres quadres murals dels pintors japonesos senyora i senyor Marukki. La part més emotiva de l'exposició són els catorze dibuixos realitzats per algunes de les víctimes de l'explosió i el vídeo *Pregària d'una mare*, amb imatges sobre l'explosió i les seves conseqüències. Deu artistes catalans també hi participen amb obres realitzades expressament per a l'avinentesa. Són Antoni Amat, Ràfols Casamada, Montserrat Gudiol, Guinovart, Riera i Aragó, Josep Maria Subirachs, Tharrats, Josep Uclés, Viladecans i Ricard Vaccaro.

Acompanyant l'exposició hi ha previstos un seguit d'actes paral·lels. El 21 de maig el batlle d'Hiroshima, Takashi Hiraoka, serà l'encarregat de la conferència inaugural que pronunciarà al Saló de Cent de la Casa de la Ciutat de Barcelona. I la Coral Sant Jordi ens oferirà el concert inaugural. El 25 de maig hi haurà una festa infantil organitzada per Acció Cívica i Roda d'Espectacles al pla de la Catedral. I a mitjan juny el premi Nobel de Literatura, Kenzaburo Oe, i alguns dels testimonis directes de l'explosió nuclear seran els protagonistes de conferències sobre la pau. A part, al Pla de la Catedral, s'hi emplaçarà el Monument per la Pau, realitzat per l'arquitecte Alexander Tòdorov.

L'exposició restarà a Barcelona del 20 de maig al 6 d'agost i després, fins al març del 1998, recorrerà alguna altra ciutat del país, com és ara València, o ciutats de fora, tals com Bilbao, Brussel·les o Madrid. **Beatriz Cabrezas**

Les caixes d'estalvis, més a prop de l'art

ARXIU

Les caixes d'estalvi acostumen a vetllar per les manifestacions culturals del país. Recentment, la Caixa de Sabadell i la Caixa de Catalunya han estat notícia en aquest sentit.

La Caixa de Sabadell té al seu fons d'art un quadre de gran càrrega simbòlica, *L'Onze de setembre de 1714*. L'oli, de grans dimensions, el va fer el sabadellenc Antoni Estruch l'any 1909, i va passar a mans de la Caixa de Sabadell catorze anys després. Ara, aquest quadre, també dit *La mort d'en Casanova*, es pot veure al vestíbul de l'edifici de l'Obra Social, a Sabadell (a la foto).

Pel seu cantó, la Caixa de Catalunya ha anunciat fa poc el seu acord amb els "Centres d'Art de Barcelona" per vendre, a través de "Tel-Entrada", entrades per a cada un dels cinc centres (CCCB, fundacions Tàpies i Miró, MACBA i MNAC) i entrades combinades.

No cobra
paga doble

... però té dret a la salut, a l'educació
i a una vida digna.

medicus mundi
catalunya

Elisa 14
Tel : (93) 4184762
08023 Barcelona

Companyia 12
Tel (973) 241305
25002 Lleida

Col.labora-hi:
"la Caixa" of.1010 c.c.0200065471

EXPOSICIONS

Pintures valencianes que van anar a Cuba

ARXIU

Encara es conserva la petjada de quan els nostres avis van anar a Cuba. Cognoms, empreses, topònims... i també art. Ara, a Borriana podrem visitar l'exposició *Pintors valencians al Museu de l'Havana*, d'obres fetes per dinou artistes del País Valencià i que ara formen part d'aquest museu cubà.

La mostra de pintures es pot veure al Centre Municipal de Cultura la Mercè i té un doble interès: com a obres de valor i com a testimonis del pas dels valencians per Cuba.

Drap-Art: Marató de Creació i Reciclatge

Aquest cap de setmana tornarà el Drap-Art, la Marató de Creació i Reciclatge de Barcelona. Per segon any consecutiu, el CCCB i el MACBA seran l'escenari de vint-i-quatre hores seguides de creació artística a partir de deixalles.

Un centenar d'artistes (plàstics, escultors, dissenyadors...), seleccionats per un jurat, treballaran davant el públic per afaiçonar, a partir d'un volum de cent metres cúblics de material de recuperació, una obra d'art. Les peces es vendran *in situ* a preus de 25 pessetes a 25.000. En un ambient festiu, amb espectacles en directe, Drap-Art tindrà tota la màgia d'un taller i l'animació d'un mercat.

TEATRE

Reobre el teatre Bartrina de Reus

Dimecres reobrirà el teatre Bartrina de Reus, després d'una profunda remodelació. I ho farà amb *Benvinguts*, un espectacle especial coordinat per Lluís Pasqual amb motiu d'aquesta inauguració. De fet, Pasqual ha estat l'encarregat de dirigir el cicle inaugural sencer, i també protagonitzarà, amb Núria Espert, el segon espectacle del programa: *La oscura raíz*, basat en textos de Lorca.

ARXIU

Lluís Pasqual.

La resta d'actuacions, fins l'1 de juny, són molt variades: des de *Gitano*, el ball flamenc de la companyia d'Antonio Canales (24 de maig) als titelles de *Guerripau*, de l'Estaquirot (25 de maig) passant per un concert dels Gossos (26 de maig) o *Ubú president* dels Joglars (30 i 31 de maig).

A la resta del país, no s'hi estrenen teatres però sí alguns espectacles. Un focus important de novetats és la Mostra de Teatre d'Alcoi (vegeu pàgines 76 i 77). I fora d'aquí, a Barcelona es presenta *El color de gos quan fuig*, una obra de Beth Escudé centrada en la història d'una dona que vol matar la seva sogra. Des de dijous i fins l'1 de juny a la sala Beckett.

Una obra no estrictament nova, però que s'instal·la aquesta setmana a la cartellera és *¡Siempre perdiendo! (Antológica)* dels humoristes Faemino y Cansado. Des de dimarts al teatre Villarroel

A València, dimarts començaran al teatre Principal les representacions d'*El tragaluz* d'A. Buero Vallejo, dirigida per Manuel Canseco.

I el Teatre l'Agrícola d'Alboraia serà el marc de la II Setmana de Teatre Universitari de la Universitat Politècnica de València. Quatre obres interpretades per estudiants i que es representaran entre dimarts i divendres. **A. R.**

El dissortat comte d'Urgell

Àngels Masià de Ros

La biografia de Jaume d'Urgell, ara reimpresa, reflecteix les inquietuds d'abans i després del Compromís de Casp: l'actitud vacil·lant del rei Marti, les intrigues i febleses, la ruptura amb el nou rei Ferran, la revolta i la fi tràgica a Xàtiva.

R. Dalmau, editor
"Episodis de la història", 11

Rondaies mallorquines d'En Jordi d'es Racó

Antoni M. Alcover

"L'important de don Antoni Maria Alcover són les seves **Rondaies mallorquines**, monument de la nostra llengua, prodigi de palpitació popular" (Josep Pla)
Primer volum de l'edició crítica anotada a cura de J. A. Grimalt i J. Guiscafrè

Editorial Moll

Els temps de Niels Bohr

Abraham Pais

En la física, en la filosofia i en la política, **Els temps de Niels Bohr** és molt més que una apassionant biografia del savi danès Niels Bohr, el primer que va entendre com estaven formats els àtoms i que es va convertir en el padrí de la medicina atòmica.

Universitat de les Illes Balears
"Novament", 2

PLOU I FA SOL

Toni Mestres

Observació meteorològica

Actualment, disposar de termòmetres, baròmetres o pluviòmetres és fàcil i barat. Però antigament era impossible, perquè la majoria d'aquests aparells es varen inventar entre els segles XVII i XVIII. Per exemple, el primer termòmetre de mercuri, com el que avui coneixem, no va ser construït fins el 1680. La manca d'uniformitat dels instruments, dels observatoris i de les unitats de mesura no van permetre de disposar de sèries meteorològiques fins més tard. A més, la mort dels científics que prenien les dades o bé les guerres estroncaven les sèries, si és que ja no es perdien.

ARXIU

El primer intent d'organitzar una xarxa per recollir sistemàticament dades de meteorologia a tot Europa, va sorgir l'any 1725 de la Royal Society de Londres. Però va durar ben poc a la Península Ibèrica. Cinquanta anys més tard una altra iniciativa, ara de la Societat Meteorològica del Palatinat, tingué més bona acollida. Quatre científics, la majoria doctors en medicina, la portaren a terme: un a Madrid, un altre a Cadis, un tercer a Maó i el darrer a Barcelona. De totes les sèries, la més rigorosa, més llarga, més continuada i també més antiga és la del barceloní Fancesc Salvà i Campillo.

El dia 1 de gener del 1780, des del terrat de casa seva, al carrer de Petritxol, 11, va començar a mesurar tres cops al dia la temperatura de l'aire, la pressió atmosfèrica, la direcció del vent, l'estat del cel i la precipitació mensual total. Això, ho va fer dia sobre dia fins l'any 1827, quan la seva avançada edat i una malaltia important li ho van impedir. Un any més tard es moria. Els seus col·laboradors van traslladar l'estació meteorològica al terrat de l'edifici del *Diari de Barcelona*, vinculada directament al servei meteorològic espanyol. Durant aquest segle i malgrat els canvis d'emplaçament de l'observatori, les dades s'han anat recollint fins els nostres dies.

Tot això fa que Barcelona sigui una de les poques ciutats amb la sèrie meteorològica instrumental continuada més llarga de tot el món.

ARXIU

Setmana de xiquets i art a Alacant

Als xiquets, els agrada cantar i també recreen d'una manera molt particular el món a través del dibuix. És a dir, que viuen l'art.

Pensant en aquesta relació, el Casal Jaume I d'Alacant ha organitzat la primera Setmana Xiquetart, que serà del 19 al 22 de maig. El programa inclou dos blocs: un d'activitats lúdiques i un de sessions dedicades a la reflexió, que es complementen.

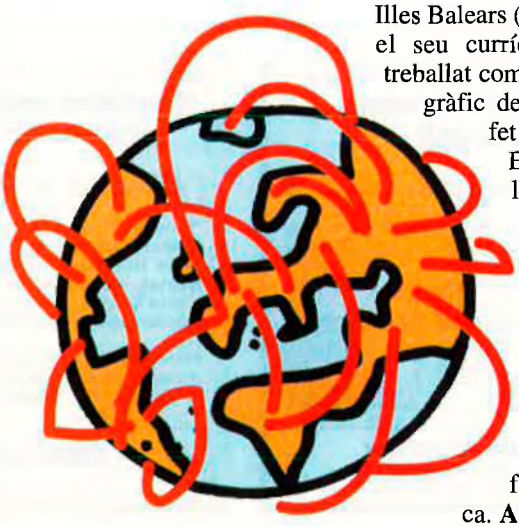
Dilluns, hi haurà un contacontes al matí i al vespre es farà una conferència sobre el món de les rondalles. Dimarts, un concert de dolçaina i percussió i una reflexió sobre el cant coral com a mitjà d'expressió infantil. Dimecres, espectacle de dansa i conferència sobre l'expressivitat plàstica dels xiquets. I dijous, una representació teatral i una discussió sobre el joc teatral.

MULTIMEDIA

Guia per perdre la por de navegar a Internet

N'hi ha molts que tenen al·lèrgia a la simple idea de submergir-se a Internet, però cada dia han de llegir a la premsa que alguna empresa de la competència ja s'hi ha instal·lat. Especialment pensat per als professionals, però útil per a tothom, acaba de sortir un nou llibre d'introducció a Internet. Es diu *En red*. La novetat és que és tan gràfic, amb la lletra tan grossa i tan ben il·lustrat, que no deixa cap excusa per a no tirar-s'hi de cap. *En Red* també es troba en format electrònic [**http://www.gordexola.net**], per als qui ja viuen connectats a la xarxa.

N'és l'autor Antonio Fernández-Coca, un professor jove de la Universitat de les Illes Balears (UIB) que té en el seu currículum l'haver treballat com a dissenyador gràfic del primer CD-I fet a Europa.

Ell ha escrit el llibre, l'ha dissenyat i n'ha fet les il·lustracions, en l'estil dels seus treballs anteriors, com ara el CD-Rom sobre l'Albufera de Mallorca. **A. R.**

De Gràcia a Montserrat a peu

ARXIU

La Unió Excursionista de Catalunya (UEC) de Gràcia organitza aquest cap de setmana l'onzena marxa Gràcia-Montserrat.

"La marxa amb més marxa", tal com la Unió l'anomena, començarà dissabte a les set del vespre per fer durant la nit els 56,6 quilòmetres que separen Barcelona de Montserrat.

Josep Pla i Martorell

ARXIU

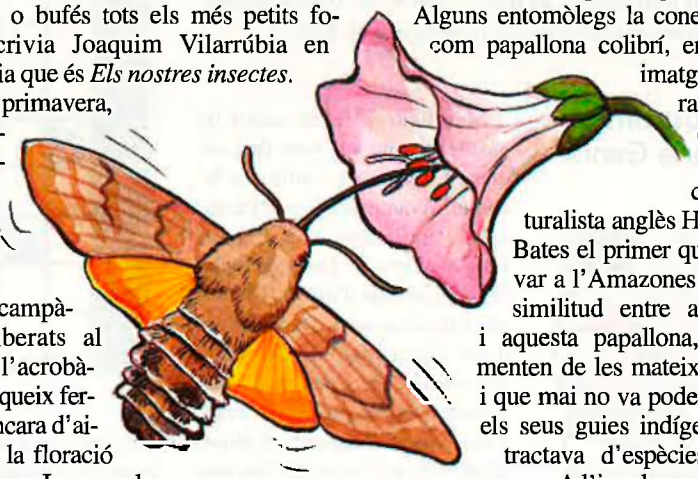
Martorell se suma als actes de l'any Pla. Per començar, ja va homenatjar l'escriptor per Sant Jordi. I ara l'ajuntament ha editat el llibret *Josep Pla a Martorell*, amb documentació sobre la relació de Pla amb la ciutat. Són especialment interessants la correspondència i les cròniques de les assentades entre Josep Pla i Francesc Pujols, el filòsof que vivia a l'anomenada Torre de les Hores de Martorell.

HISTÒRIES NATURALS

Martí Domínguez

Elogi del bufaforats

"Tothom l'ha vist volar, anant d'ací d'allà, com si amb la seua llarga espiritrompa inspeccionés o bufés tots els més petits forats", escrivia Joaquim Vilarrúbia en aquella joia que és *Els nostres insectes*. Ara, a la primavera, els bufaforats volen de flor en flor, de campànula en campànula, alliberats al goig de l'acrobàcia, amb aqueix fervor ebri encara d'aire tebi de la floració del taronger. I quan el bufaforats descobreix un espígol o un romer, o una corretjoleta del camp, es queda parat en l'aire, i amb l'elegància petulant del ballarí desplega la llarguíssima espiritrompa i xucla el nèctar deliciós. Després en un moviment ràpid i precís desapareix, en una fulgurança tocada d'escorrialles rogenques i malva.

No negaré la meua fascinació pel bufaforats. Linné el batejà amb el nom de *Macroglossa stellatarum*, és a dir, la gran llengua que és mou com un estel. I realment aquesta papallona té aquesta versemblança amb l'estel que visita les petites galàxies florals. Alguns entomòlegs la coneixen també com papallona colibrí, en una nova imatge evocadora del poder de l'adaptació. Fou el cèlebre naturalista anglès Henry Walter Bates el primer que va observar a l'Amazones la veritable similitud entre aquest ocell i aquesta papallona, que s'alimenten de les mateixes flors, tot i que mai no va poder convèncer els seus guies indígenes que es tractava d'espècies diferents. A l'igual que no va poder l'ornitòleg Gould, el famós mestre de Darwin, quan va voler convèncer un amic aristòcrata que a Anglaterra no volen colibrís, sinó tan sols bufaforats. Siga com siga, en alguns punts de Sud-amèrica els bufaforats competeixen amb els colibrís per les millors flors. I llavors asseguren que els enlairaments i caigudes, els estels i les exhibicions esperitades se succeeixen, en un espectacle sublim protagonitzat per dos autèntics –com diria Pla– bufanúvols.

la WEB la WEB la WEB la WEB la WEB la WEB la WEB la WEB la WEB la WEB la WEB la WEB la W

The Astounding B Monster

Com diu el nom, aquesta pàgina és de monstres esbalaïdors. La lletra B es refereix a les pel·lícules de sèrie B, d'on beu l'autor de la pàgina. És a dir: films generalment minoritaris i de baix pressupost..., que sovint es converteixen en material de culte. *The Astounding B Monster* és una mena de setmanari virtual on els fanàtics del gènere trobaran una valuosíssima font d'informació i de recreació.

I els qui no s'interessen especialment pel cinema de sèrie B, hi trobaran unes pàgines impecablement dissenyades, il·lustrades amb imatges com la que es veu damunt d'aquestes línies.

http://www.bmonster.com

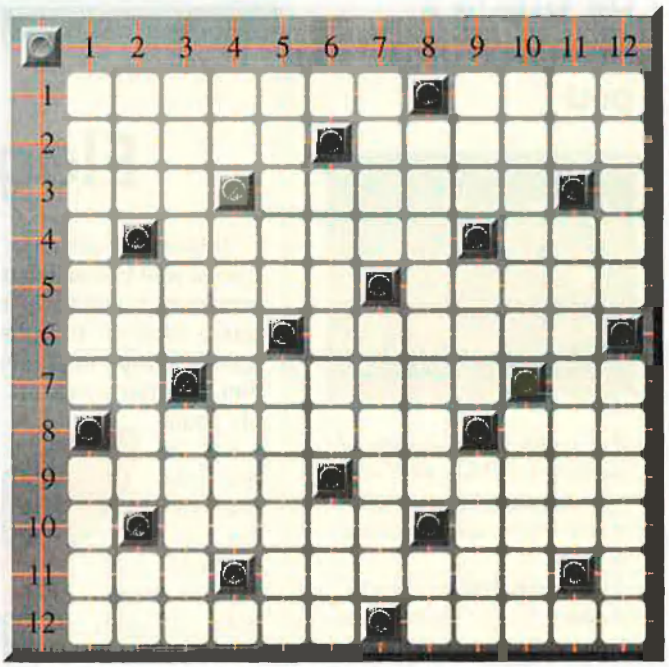
PASSATEMPS

Dos per un

Mots encreuats a dos Temps

Instruccions d'ús

Per resoldre aquests dos mots encreuats en una sola graella haureu de fer servir llapis o dos exemplars d'EL TEMPS. Les dues solucions són diferents. Només comparteixen els quadres negres. Sort.

Deu minuts amb l'Anna Maria Genis

Horitzontals: 1. La Minelli s'hi va lluir, mentre durava l'espectacle. Ensinistrat al treball. **2.** Nota alta. Brollar d'un lloc originari. **3.** Casa pairal. Branques primes, llargues i flexibles. Llatina. **4.** Dues per barba. Demanem a crits. Últim tram del Viacrucis. **5.** Es queda a mitges en un somriure. Desprengui efluvis. **6.** Rebi de mala manera els efectes d'unes copes de més. Preus pels lloguers de iots. **7.** Sud-est. Alcalde. Sortint d'un atzucac. **8.** Practico el boca a boca. Campana d'una església urbana. **9.** Encoixinen els ossos. Dosis diàries de Tour. **10.** Crea disjuntiva. L'únic son irreal compartit pel Bogart i la Bacall. A la nostra siciliana no li han mancat padrins. **11.** Estrany capicua. Molt àrid. Angle recte. **12.** Davallis. Treuen foc pels queixals en un dia festiu.

Verticals: 1. Les d'Auschwitz o Mauthausen feien pudor de gas. Ha fet niu a la torre de Londres. **2.** Cap civil i militar a Istanbul. Avantpassada a la Península. Parella àcrata. **3.** Cercar. Porgui el gra. **4.** Dues de cada. Corda gruixuda d'espart. Un empat a la travessa. **5.** Barri extrem d'una ciutat (però no pas ara a Barcelona). De l'oca. **6.** Endoll trifàsic. Doti de propietats atractives. Oració. **7.** Sospità el pitjor. Melons en mal estat. **8.** Com una anella de navegació, però molt femenina. Delimiten el sud. **9.** Home de gran talla. Primers símptomes d'una mielopatia. Ferro endurit. **10.** Vas fet d'un tros de suro. Redueix a poc a poc. **11.** Rei que ha passat per la guillotina. Nocives. Peu d'ànec. **12.** Moment crític. Associacions recreatives, d'avis o de joves.

Mitja horeta amb en Màrius Serra

Horitzontals: 1. La primera línia de l'escaquer. Enganxa amb una certa violència. **2.** Les primeres gregues. Giravoltem al ritme de la música mentre engrapem amb força un panet de viena. **3.** Va a parar al somni panaràbic de Nasser. Plagiat mitjançant un mirall. La lletra escarlata. **4.** Aquí no delatem pas ningú. Alça la mà oberta en senyal d'amabilitat. El punxó metàl·lic que més odien els pollastres. **5.** Malacostumin. Rostres de paral·lelepípede. **6.** Tros de terra on se sembren llegums, oi Flynn? Aïllem a Cabrera. **7.** La nota musical més personal. Hostatja les millors vibracions que provenen de la tràquea. L'eben no és. **8.** La germana més unida. Va rere una de les platges més freqüentades de la Costa Brava. **9.** Ronya. Retrunyim a la manera dels núvols. **10.** Ens cal per respirar. S'ompli la panxa com un boig. La Pepa endiumenjada. **11.** La seva execució és imprescindible després d'un bon àpat al món àrab. Invàlides. Puny d'espasa. **12.** Fer un mos amb esperit crític. Feta servir.

Verticals: 1. Ho frenàvem tot. Fortuna pallaresa. **2.** La més esvelta de l'alfabet. Fa la feina de Sant Martí. Boa degollada. **3.** Perdo lucidesa mental i pateixo un creuament de cables. Emprenyats. **4.** Rera parlem fa tolerant. Tirant endavant la política vers Cuba dels Estats Units. Creu. **5.** Doni refugi. Comença a ploure menys. **6.** Preposició consonàntica. Proveïré els soldats de tot allò que necessiten. Net. **7.** Neguitós per menar una vida desordenada. Dit de l'edifici en què els intercolumnis tenen quatre mòduls. **8.** Apallissar. Al mig del fal·lus. **9.** Ras i curt: és el seu any. Xal tot agitat. Emprenyat pels comentaris d'algú. **10.** Em trobaré en un cert estat (de re). Adoba gràcies a l'acció combinada de na Marie Brizard i d'una castellana anònima. **11.** Volem el cap del genet. Llencen llavors al terra per recollir-ne gra. Puny d'espasa. **12.** Estimats com el virrei barceloní aquell que faria construir un palau per a la seva virreina. Li fa pànic la vida casolana.

SOLUCIONS:

DEU MINUTS AMB L'ANNA MARIA GENIS
Horitzontals: 1. Cabaret. Arc. 2. Agudà. Eduir. 3. Mas Vinets. 4. B. Clamem. Cis. 5. Rialla. Bmani. 6. Bbn. Nblis. 7. SE. Ballé. Ac. 8. Reanimo. Ana. 9. Carns. Elapes. 10. O. Etem. Cosa. 11. Rar. Resseg. L. 12. Baixis. Dracs

MITJA HORETA AMB EN MÀRIUS SERRA
Horitzontals: 1. Peonada. Pcea. 2. Alfes. Valsem. 3. Rau. Imitat. A. 4. A. Saluda. Asi. 5. Vicim. Cares 6. Brol. Isolem. 7. Mi. Larlinx. Bn. 8. Siamesa. Aro. 9. Sarna. Tronem. 10. O. Atupi. Fina. 11. Rol. Nul·les. D 12. Tasar. Usada.

AGENDA

ANDORRA LA VELLA
Divendres, 23
Concert de Raimon en el marc de la commemoració del 6è centenari d'Ausiàs Marc. Al Centre de Congressos i Exposicions del Comú.

PUIG-REIG
Diumenge, 25
VII Pedalada i VI Raid de BTT de Cal Marçal. Començarà a les 8.30 h al bar de Cal Marçal. Informació: (93) 838 05 75.

REUS
Dimarts, 20
Conferència del catedràtic Pere Anguera sobre "Lluís Domènech i Montaner en els orígens del catalanisme polític". A les 20 h, a l'institut Pere Mata.

BENICÀSSIM
Divendres 23
Inici del III congrés de la Sociedad Ibérica de Etnomusicología a Villa Elisa. Es presentarà l'antologia sobre el "Cant valencià d'estil".

VILLENA
Fins el 26 de maig
Exposició "Paisatges de Magnum", de treballs de l'agència de fotografies més prestigiosa del món. A la Casa de la Cultura.

VINARÒS
Dissabte, 24
Curset de ball tradicional de l'associació cultural Ball de Dimonis de 17 h a 19 h. A les 23 h, pràctica amb el concert de Bitayna.

BURJASSOT
Diumenge, 25
Inauguració de l'exposició de fotografies de Tere Arcos "Generaciones". A la Casa de Cultura, fins el 10 de juny.

OTOS
Diumenge, 25
Concert amb la Banda Juvenil de la Unió Musical de Muro i la Banda Jove d'Atzeneta, Beniatjar i Otos. A les 19 h, a l'església.

OLOT
Diumenge, 25
Festa de primavera. Mercat del Col·leccionista a Sant Miquel. Compra, venda i canvi de qualsevol objecte.

SANT BOI DE LLOBREGAT
Dimarts, 20
Concert de Joaquín Sabina, a les 19 h. al Polisportiu Parellada. Dins els actes de la festa major.

CIUTADELLA
Dissabte, 24
Concert de música clàssica amb Balear Brass Quartet. A les 18 h, al Teatre de Sant Miquel.

ENKUIZEN (Holanda)
Divendres, 23
Dins l'Enkuisen Jazz Festival, concert de la Vella Dixieland, que presentarà el seu disc *Ragtime*. També els dies 24 i 25.

BERLÍN
Fins el 27 de juliol
Exposició exhaustiva sobre l'evolució de l'art del segle XX: Matisse, Picasso, Giacometti, Duchamp, Warhol i un centenar més d'autors. A la Casa de la Cultura de Welt.

INTERNACIONAL

Envieu les convocatòries quinze dies abans al fax 93 333 55 41.

EL TEMPS QUE CORRE PER **JOAN F. MIRA**

El malson d'Ulisses

"De manera que el destí final d'Ulisses és el mateix de tots. Volar cap als espais d'algun infinit, després d'haver passat una vida o una altra. No necessàriament heroica, com devia ser la vida d'Ulisses Bloom de Joyce: no heroica segons com es mire, o potser sí."

He estat fullejant llibres, i he vist que no hi ha acord entre els poetes sobre quin va ser el destí d'Ulisses després d'haver viatjat tant, després de tornar a l'antiga pàtria i a la dona lleial. És complicat, el final de les llargues guerres, quedar-se sense reptes heroics, sense enemics i sense aventura. Els americans del nord, ara mateix, estan preocupats perquè mai no havien passat tant de temps sense enemics per combatre o fronteres per conquistar, ni l'imperi del mal ni la lluna. Els grans temes que inspiren els discursos de Clinton, els camins de la glòria, són la seguretat dels *airbags*, els uniformes escolars o les deduccions fiscals, coses d'aquest ordre. I això que diu que és el Kennedy dels noranta. Però Kennedy parlava de les forces del bé i del mal, de la fi del món i dels grans passos que faria la humanitat navegant pels planetes. Ara, però, sabem que la fi del món és una cosa remota: potser ens equivoquem, però ho pensem i vivim més tranquils. Sabem també que el bé i el mal es confonen en un únic propòsit moral: controlar el dèficit i la inflació, assegurar els sistemes de pensions i reformar la seguretat social, objectius admirables, però escassament heroics.

De manera que, en aquests països que en diem d'occident, l'únic horitzó és mirar la tele i administrar la hisenda. Mirant la tele contemplem com estan de malament els altres, els africans per exemple, i això ens reforça encara més la necessitat d'administrar la vida amb prudència. No ens impulsa a l'aventura, ni a tornar a la mar. Potser ens avorrim, amb una mala gana històrica, com l'Ulisses del poema de Tennyson, que diu... "Com és de tediós descansar i arribar al final, com un metall que es rovella i no brilla per l'ús" (la meua traducció és una mica lliure). L'Ulisses de Tennyson és un rei sense faena ni profit, *an idle king*, que s'avorreix bevent al costat de la llar, al costat d'una dona ja no jove, i repartint lleis desiguals a una raça de gent, la pròpia, que només pensa a omplir el rebost, menjar i dormir. A aquest Ulisses, li agradaria que el cor i les forces l'acompanyaren encara en un esforç desesperat per continuar buscant. Però sap que no pot ser, el cor és feble, i a la gent no li interessa. S'ha acabat: ha tingut tot allò que podia desitjar, fama i aventura, els déus l'han escoltat, ha tornat a casa, tot està segur, i s'avorreix mortalment.

Aquest és un final possible. Un altre és el de l'*Odisseu* d'Agustí Bartra, una interpretació bellíssima. Ulisses s'ha fet vell i està sol en un mas prop de la mar, on només se senten veus de molts passats, criatures perdudes, els esperits, i la remor llunyana de les ones. Es a dir, les veus comunes de la vellesa, per molt que en els textos de Bartra semblen veus de tragèdia única. Ulisses mor abraçat al rem negre, o siga a la pròpia vida, i la seua ànima és una àguila roja que s'envola, "enduta per la darrera ràfega de vent, cap als espais de l'infinit". De manera que el destí final d'Ulisses és el mateix de tots. Volar cap als espais d'algun infinit, després d'haver passat una vida o una altra. No necessàriament heroica, com devia ser la vida d'Ulisses Bloom de Joyce: no heroica segons com es mire, o potser sí. Qui sap si Leopoldo Blomm és el més gran Ulisses de tots, és a dir aquell que sap allò tan difícil de saber: que els homes i les coses són com són, a Dublín o a la terra dels Feacis (els homes, les coses i Molly Bloom, no Penèlope), i per això no necessita malsons de rei cansat ni d'heroi que es morirà de pena per culpa de la pau (com es mor el *Capità Conan* de Tavernier: els recomane la pel·lícula).

O qualsevol Ulisses de nosaltres, si és que tots som Ulisses d'imitació, pot fer com l'Odisseu original, el d'Homer: abandonar la imatge de les funestes aventures passades, i anar fent i passant la vida feliçment, si pot ser. Escriu Homer, i tradueix Carles Riba, que els déus ordenaren a Ulisses d'agafar el rem i caminar fins que arribara en un lloc on ningú sabia ja què era un rem, on el confongueren amb una pala de forn o una ventadora: "i he de plantar llavors el rem a terra", fer les paus amb els déus, tornar a casa, i esperar la mort, "dolça tant com es pugui pensar, la qual ha d'occir-me aclaparat sota una vellesa ufanosa; i el poble serà feliç entorn". Segurament Homer era més savi que Tennyson, i el seu Ulisses no veu el descans com una dissort sinó com la més gran fortuna que atorguen els déus. En tot cas, els he de confessar que no sé quina és la moral d'aquesta història. Segurament perquè les grans històries no tenen cap moral.

over

Experts en viatges

L'única xarxa de Catalunya que pensa en català i s'expressa en català

La primera xarxa d'agències independents de viatges de Catalunya, amb 64 punts de venda, i que té la qualitat com a objectiu prioritari

Demana el catàleg

estiu 97

***Over -experts en viatges-* li ofereix un servei exclusiu, li garanteix resultats i li dissenya els seus somnis a mida**

Viatjar amb *Over -experts en viatges-* és una altra manera de viatjar

Per a més informació, truqueu al: (93) 451 13 00

DESCOBREIX AMÈRICA

Vine a descobrir una de les col·leccions europees més notables dedicades a l'art precolombí. Vine a descobrir l'estètica i la simbologia de les antigues civilitzacions americanes. Deixa't conquistar per l'art dels maies i dels asteques, dels inques, dels olmeques i dels tolteques.

museu barbier-mueller
art precolombí

PALAU NADAL • MONTCADA 14

Ajuntament de Barcelona
Institut de Cultura

Venda d'entrades al ServiCaixa